

Rapport
2022:15

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse i forbindelse med evalueringen av fagfornyelsen

Ann Cecilie Bergene og Karl Solbue Vika

NIFU

Rapport
2022:15

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse i forbindelse med evalueringen av fagfornyelsen

Ann Cecilie Bergene og Karl Solbue Vika

Rapport 2022:15

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 21206-3

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359 Grønland, 0135 Oslo

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0565-8
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en rammeavtale for 2021–2025 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halv-årlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligger nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

Dette er en ekstra spørring om fagfornyelsen, som ble gjennomført på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og Universitetet i Oslo. I undersøkelsen inngår to respondentgrupper som er spurt om i alt seks ulike temaer. Rapporten er i første rekke en tabellrapport, hvor det i liten grad gjøres mer inngående analyser. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer til Skole-Norge er Ann Cecilie Bergene, og hun har skrevet rapporten sammen med Karl Solbue Vika. Roger André Federici har kvalitetssikret den.

Vi takker 487 grunnskoler, 87 videregående skoler, 90 kommuner og elleve fylkeskommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15.08.2022

Vibeke Opheim
direktør

Cay Gjerustad
forskningsleder

Innhold

1	Innledning.....	7
2	Beskrivelse av utvalg og gjennomføring.....	9
2.1	Overordnet om bakgrunnsvariabler.....	10
2.2	Overordnet om antall respondenter og svarprosent.....	12
2.3	Grunnskoleutvalget: 56,4 prosent deltakelse.....	13
2.4	Videregåendeutvalget: 67,4 prosent deltakelse.....	17
2.5	Kommuneutvalget: 70,3 prosent deltakelse.....	20
2.6	Fylkeskommuneutvalget: 100 prosent deltakelse.....	20
2.7	Representativitet og gjennomføring.....	21
2.8	Hvem deltar i undersøkelsen?.....	21
3	Roller og ansvar.....	23
3.1	Rolleavklaringer og tydelige føringer fra skoleeier.....	28
3.2	Ansvar hos den enkelte skole.....	32
3.3	Samarbeid mellom skoler.....	34
3.4	Oppsummering.....	36
4	Planer og strategier.....	37
4.1	Systematisk oppfølging.....	42
4.2	Bruk av personressurser utenfor skolens egen stab.....	45
4.3	Oppsummering.....	49
5	Støtteressurser og kompetanseheving.....	50
5.1	Kompetanseheving.....	50
5.2	Støtteressurser.....	54
5.3	Læringsressurser.....	58
5.4	Oppsummering.....	63
6	Synspunkter på læreplanverket og prosessen.....	64
6.1	Fylkeskommunenes synspunkter på prosessen.....	69
6.2	Oppsummering.....	74

7	Utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen	75
7.1	Spesifikke utfordringer i gjennomføringen	78
7.1.1	Pandemiens innvirkning på gjennomføringen.....	78
7.1.2	Kommune- og regionreformens påvirkning.....	82
7.2	Oppsummering	84
8	Innføringen av de tverrfaglige temaene	85
8.1	Oppsummering	89
	Tabelloversikt.....	90
	Figuroversikt.....	92

1 Innledning

NIFU har siden 2009 gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoleledere og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet. Denne undersøkelsen er nummer tretti i rekken og er en ekstra spørring i forbindelse med fagfornyelsen (LK20), som NIFU gjennomfører på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet og Universitetet i Oslo (UiO).

Fagfornyelsen (LK20) innebærer at norske skoler fra og med skolestart 2020 tok i bruk nye læreplaner. Undersøkelsen inngår i en større evaluering av LK20 som gjennomføres av Det utdanningsvitenskapelige fakultet ved Universitetet i Oslo i perioden 2019–2025. Det legges i evalueringen vekt på prosessen fram mot etableringen av nytt læreplanverk, læreplanenes og støtteressursenes kvalitet, styring og ledelse av læreplanarbeidet og fagfornyelsens møte med skolens praksis og elevers læring. Resultatene fra undersøkelsen offentliggjøres her i NIFUs ordinære rapportserie. I tillegg vil datamaterialet inngå i UiOs evaluering.

Undersøkelsen har to målgrupper: skoleeiere og skoleledere. Undersøkelsen ble gjennomført i perioden 25. april–25. mai. I alt inngår seks tema i denne undersøkelsen. En oversikt over temaene, og fordelingen av disse på de ulike målgruppene, vises i tabell 1.1. Temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten.

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets ekstraspørring om fagfornyelsen våren 2022

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkeskommune
Roller og ansvar	X	X	X	X
Planer og strategier	X	X	X	X
Støtteressurser og kompetanseheving	X	X	X	X
Synspunkter på læreplanverket og prosessen	X	X		
Utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen	X	X		
Innføringen av de tverrfaglige temaene	X	X		

Dette er i stor grad en deskriptiv rapport, med mange tabeller og figurer. Vi rapporterer primært på observerte forskjeller som er statistisk signifikante ifølge Pearsons kji-kvadrattest (5-prosentnivå). Vi omtaler slike forskjeller som «betydelige».

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring

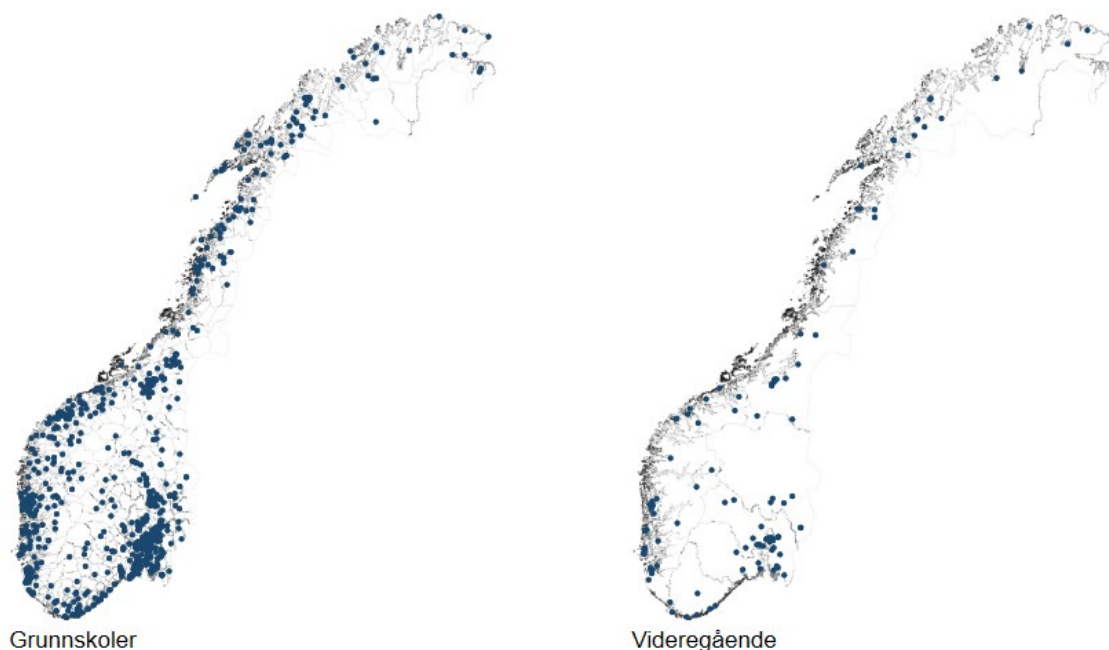
Utdanningsdirektoratets spøringer gjennomføres som regel to ganger hvert år. For å redusere belastningen på sektoren er undersøkelsen organisert som en utvalgsundersøkelse. Det er laget tre sammenliknbare utvalg, slik at skoleledere og skoleeiere normalt ikke mottar undersøkelsen oftere enn hvert halvannet år. Unntaket er fylkeskommunene og ti større kommuner, som deltar i undersøkelsen hver gang.

Denne ekstraspørningen skiller seg litt ut fra de ordinære halvårlige undersøkelsene. Ekstraspørningen om fagfornyelsen er relativt kort og omhandler bare ett tema. For at hyppigheten ikke skal øke for samtlige skoleledere, sendte vi ikke undersøkelsen til det faste tredjedelsutvalget av skoleledere som stod for tur. Isteden trakk vi et enkelt tilfeldig utvalg skoleledere, slik at flertallet fremdeles bare mottar en spørring hvert halvannet år. En annen fordel ved å benytte et slikt enkelt tilfeldig utvalg, er at det styrker de statistiske analysemulighetene.

Før vi trakk utvalgene, definerte vi populasjonen på samme måte som i de ordinære spørningene. Det vil si at det er noen skoletyper som på forhånd er tatt ut. Dette gjelder 1) skoler for elever med spesielle behov, 2) skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære skoler, som for eksempel internasjonale skoler, og 3) skoler med svært få elever, det vil si fem eller færre. Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere slike skoler, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante. I ekstraundersøkelsen er det i tillegg en fjerde gruppe som er ekskludert. Både Steiner- og Montessoriskoler følger egne læreplaner, og jobber derfor ikke med fagfornyelsen på samme måte.

Siden spørningen til kommunene våren 2022 var mindre omfattende enn undersøkelsen til skolelederne, inngikk spørsmålene om fagfornyelsen her. Dermed er utvalget kommuner et av de faste tredjedelsutvalgene. Vi henviser til Bergene m.fl. (2022, s 9) for mer detaljer om hvordan kommuneutvalget er sammensatt. Som nevnt inngår samtlige fylkeskommuner i hver spørring. I ekstraspørningen om fagfornyelsen ble svarene innhentet gjennom korte Teams-intervjuer, med gjennomgang av samme spørreskjema. Nærmere beskrivelse av gjennomføringen blant fylkeskommunene gis under.

Figur 2.1 viser den geografiske beliggenheten og spredningen til henholdsvis grunnskoler og videregående skoler som ble invitert til å delta i vårens undersøkelse.

Figur 2.1 Den geografiske beliggenheten til inviterte grunnskoler og videregående skoler.

Når det gjelder fylkeskommunene, besvarte samtlige ekstraundersøkelsen. Se figur 2.1 i Bergene m.fl. (2022) for den geografiske beliggenheten til de inviterte kommunene.

2.1 Overordnet om bakgrunnsvariabler

Som nevnt er dette hovedsakelig en deskriptiv rapport hvor vi undersøker forskjeller mellom respondenter basert på ulike bakgrunnsvariabler eller kjennetegn. Alle spørsmålene analyseres med hensyn til respondentgruppene, som består av skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Videre undersøkes svarfordelingen til hver respondentgruppe på ulike bakgrunnsvariabler, som vist i tabell 2.1.

Firedelt skoletype er svarfordelingen fordelt på barneskoler, ungdomsskoler, 1-10 skoler og videregående skoler. Femdelt skoletype skiller i tillegg ut barneskoler som kun har 1.-4. trinn, men denne bakgrunnsvariabelen rapporteres det sjelden på fordi gruppen er så liten. Videre har vi grunnskolestørrelse, som deler grunnskolene inn i tre størrelser: under 100 elever, mellom 100 og 299 elever, og over 300 elever.

Tabell 2.1 Bakgrunnsvariabler for respondentgruppene

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkes- kommune
Respondenttype	X	X	X	X
Skoletype 4-delt	X	X		
Skoletype 5-delt	X	X		
Størrelse grunnskole	X			
Type videregående		X		
Størrelse videregående		X		
Skolestørrelse	X	X		
Landsdel	X	X	X	X
Fylke	X	X	X	
Kommunestørrelse	X	X	X	
Sentralitetsindeks	X	X	X	

Vi har to bakgrunnsvariabler som gjelder bare for videregående. For type videregående er svarene fordelt på skoler som kun har studieforbereende utdanningsprogram, både studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram, og skoler som bare har yrkesfaglige utdanningsprogram. Den andre variabelen er videregående størrelse, som skiller mellom skoler med under 250 elever, mellom 250 og 599 elever, og over 600 elever. Den siste skolerelaterte variabelen er skolestørrelse for alle skolene i utvalget. Her deles skolene inn i de minste, de mellomstore og de største, basert på de respektive skolestørrelsesvariablene for grunnskoler og videregående. Altså vil gruppen av de minste skolene bestå av grunnskoler med mindre enn 100 elever og videregående skoler med mindre enn 250 elever.

Når det gjelder geografiske kjennetegn, har vi for det første landsdel. For å beholde historikken, og for å unngå for store geografiske områder, har vi valgt å fortsatt ta utgangspunkt i fylkene før regionreformen i 2020. De ulike landsdelene består av følgende tidligere fylker: *Oslo-området*: Oslo og Akershus, *Øst-Norge*: Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark, *Sør- og Vest-Norge*: Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, *Midt- og Nord-Norge*: Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

For det andre undersøkes variasjoner fordelt på fylkene etter regionreformen. For grunnskoler, videregående skoler og kommuner ser vi også på forskjeller mellom kommuner, og skoler i kommuner av ulik størrelse. Kommunene deles inn i tre kategorier: mindre enn 3 000 innbyggere, mellom 3 000 og 9 999 innbyggere, og 10 000 eller flere innbyggere.

Til slutt ser vi på forskjeller mellom kommuner med ulik sentralitet, og på skoler som ligger i kommuner med ulik sentralitet. Sentralitetsindeksen er hentet fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Dette er en indeks som klassifiserer kommuner etter tilgang på arbeidsplasser og servicefunksjoner, hvor høyere verdier indikerer

høyere sentralitet. SSB har i utgangspunktet delt kommunene inn i seks intervaller, hvor intervallene ble laget slik at det ikke skulle bli for få innbyggere i noen gruppe. For å presentere mer oversiktlige tabeller og figurer, har vi slått sammen intervallene til tre kategorier: mest sentrale, mellomsentrale og minst sentrale.

2.2 Overordnet om antall respondenter og svarprosent

Tabell 2.2 viser bruttoutvalg og status fordelt på respondentgruppene skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Kategorien *godkjent* henviser her til de respondentene som har gjennomført hele undersøkelsen. *Godkjent – noen svar* henviser til respondenter som ikke har fullført, men svart på minst 30 prosent av spørsmålene. *Ikke godkjent – noen svar* gjelder respondentene som har svart på mindre enn 30 prosent. Disse tas ut av datamaterialet for å unngå at eksempelvis respondenter som kun klikker seg gjennom de første sidene uten å besvare undersøkelsen, inkluderes, og for å unngå en kunstig høy svarprosent. Den nest siste kategorien består av dem som *ikke har svart*. Kategorien *frafalt* viser til de respondentene som aktivt har gitt beskjed om at de ikke ønsker eller har anledning til å svare. Under gjennomføringen fikk vi også tilbakemelding om at seks skoler i utvalget var nedlagt. Disse er ikke tatt med i utregningen av svarprosent.

Tabell 2.2 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall

Respondent	Godkjent	Godkjent, noen svar	Ikke godkjent	Ikke svart	Frafalt	Totalt
Skoleleder grunnskole	444	43	17	356	3	863
Skoleleder videregående	81	6	5	37	0	129
Skoleeier kommune	79	11	5	29	4	128
Skoleeier fylke	11	0	0	0	0	11
Totalt	615	60	27	422	7	1131

For å gi et bilde av gruppen *ikke godkjent – noen svar* viser tabell 2.3 maksimalt antall svar for hver respondentgruppe samt gjennomsnitt og median for både ekskluderte og inkluderte respondenter.

Tabell 2.3 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar

Respondent	Svarstatus	Gjennomsnitt	Median	Maks antall svar
Skoleleder grunnskole	Ikke godkjent	5,3	5	17
	Godkjent	56,3	59	62
Skoleleder videregående	Ikke godkjent	5,9	5	18
	Godkjent	58,2	60	63
Skoleeier kommune	Ikke godkjent	0	0	0
	Godkjent	20,3	21	21
Skoleeier fylke	Godkjent	24	24	24

Tabellen viser at respondentene som ikke ble godkjent, har svart på svært få spørsmål sammenliknet med gjennomsnittet for de som ble godkjent i sin gruppe. Videre viser analyser at det ikke er noe systematikk i hvor disse avslutter undersøkelsen. Det er rimelig å anta at resultatene ikke ville blitt endret ved en eventuell inklusjon. For kommunene teller vi kun spørsmålene om fagfornyelsen. Alle kommuner som begynte å svare på spørsmål om fagfornyelsen, har besvart mer enn 30 prosent av spørsmålene.

Endelig svarprosent relatert til bruttoutvalg og populasjon er vist i tabell 2.4. Populasjonstallene for grunnskoler og kommuner er hentet fra GSI (2021/2022), og videregående fra Pedlex (2020/2021).

Tabell 2.4 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent

	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune
Bruttoutvalg	863	129	128	11
Populasjon	2559	383	357	11
Godkjente svar	487	87	90	11
Svarprosent brutto-utvalg	56,4	67,4	70,3	100
Andel av populasjon som har deltatt	19	22,7	25,2	100

2.3 Grunnskoleutvalget: 56,4 prosent deltakelse

Fra en populasjon på 2 559 ordinære grunnskoler ble 863 invitert til å besvare undersøkelsen. Av disse gjennomførte 444 hele undersøkelsen, mens 65 besvarte deler av den. Av de som delvis besvarte undersøkelsen, hadde 43 tilstrekkelig antall svar til å bli inkludert. Dermed blir det totale antallet grunnskoler i

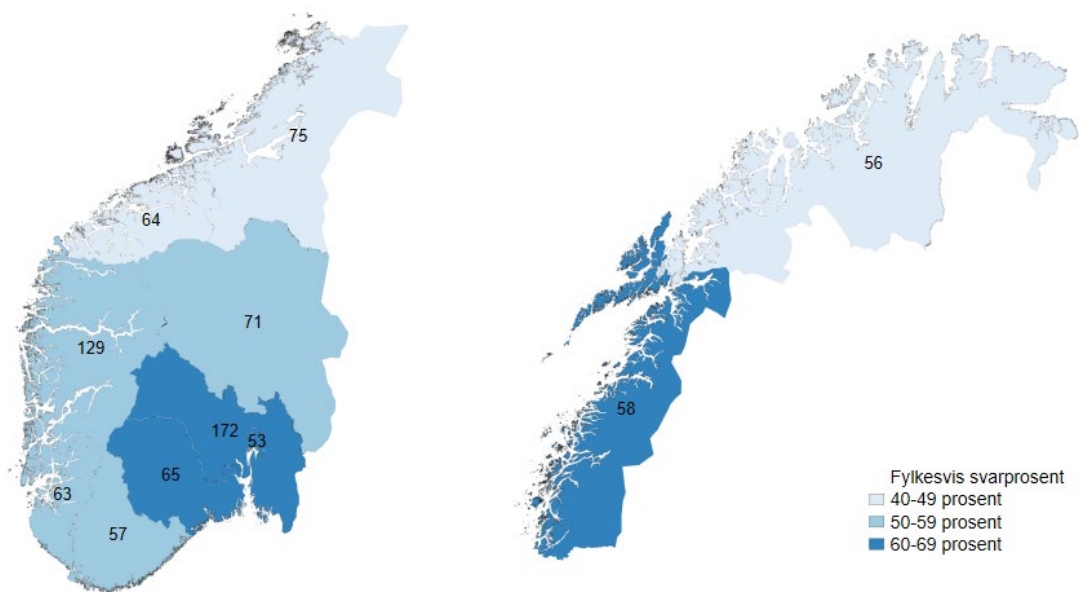
undersøkelsen 487. Det er 356 som ikke har åpnet eller svart på undersøkelsen, mens tre skoleledere aktivt ga beskjed om at de ikke ønsket å delta.

Siden ekstraspørningen er så mye mindre omfattende enn en ordinær spørring, er det vanskelig å gjøre sammenlikninger. Nå det er sagt, er svarprosenten blant grunnskoler høyere enn den har vært i de ordinære spørringene de senere årene, og mer på nivå med det vi normalt oppnådde før pandemien.

Tabell 2.5 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten varierer noe mellom fylkene (se også figur 2.2). Den høyeste svarprosenten finner vi i Vestfold og Telemark, Viken, Oslo og Nordland, hvor over 60 prosent av grunnskolelederne besvarte undersøkelsen. Troms og Finnmark og Møre og Romsdal har den laveste andelen skoler som har besvart. I de to sistnevnte fylkene er deltakelsen like i underkant av 45 prosent.

Tabell 2.5 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Agder	168	57	33	57,9
Innlandet	205	71	41	57,7
Møre og Romsdal	173	64	27	42,2
Nordland	167	58	36	62,1
Oslo	144	53	33	62,3
Rogaland	234	63	35	55,6
Troms og Finnmark	177	56	25	44,6
Trøndelag	238	75	37	49,3
Vestfold og Telemark	190	65	42	64,6
Vestland	370	129	70	54,3
Viken	493	172	108	62,8
Totalt	2559	863	487	56,4

Figur 2.2 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

I tabell 2.6 og 2.7 vises svarprosentene for grunnskolene sortert på henholdsvis landsdel og skoletype og landsdel og skolestørrelse. Tabell 2.6 viser at svarprosenten totalt sett er relativt lik for de ulike skoletypene, men at ungdomsskolene ligger noe høyere. Når det gjelder landsdel, er svarprosenten noe lavere blant skolene lokalisert i Midt- og Nord-Norge og Sør- og Vest-Norge. For kun to grupper er deltakelsen så vidt under 50 prosent. Dette gjelder barneskolene i Midt- og Nord-Norge, og 1-10 skolene i Øst-Norge.

Tabell 2.6 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype

Landsdel	Barneskole %	Ungdomsskole %	1–10 skole %	Totalt %
Oslo-området	64,4	58,3	72,2	63,9
Øst-Norge	60,6	70	48,6	60,8
Sør- og Vest-Norge	52,3	52,9	54	52,7
Midt- og Nord-Norge	48,2	59,1	53,6	51,9
Totalt	56	60,4	54,5	56,4

Tabell 2.7 viser videre at deltakelsen er relativt lik for skoler av ulik størrelse. Dette hovedbildet gjelder også innad i de fleste landsdelene, med unntak av Midt- og Nord-Norge, hvor deltakelsen er klart høyest blant skoler med under 100 elever.

Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse

Landsdel	Under 100 %	100 – 299 %	300 og over %	Totalt %
Oslo-området	66,7	65,9	62,6	63,9
Øst-Norge	66,7	58,4	62	60,8
Sør- og Vest-Norge	50,6	51,7	56,3	52,7
Midt- og Nord-Norge	59,7	46,5	49	51,9
Totalt	57,3	54,4	58,3	56,4

Tabellene 2.8 og 2.9 viser hvordan nettutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter landsdel, skoletype og skolestørrelse, sammenliknet med populasjonen av grunnskoler.

Tabell 2.8 Sammensetning av nettutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenliknet med populasjonen

Landsdel	Barneskole %		Ungdomsskole %		1-10 skole %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop
Oslo-området	11,9	9,6	4,3	3,9	2,7	2	18,9	15,5
Øst-Norge	16,4	15,3	7,2	5,5	3,5	4	27,1	24,9
Sør- og Vest-Norge	21,4	22,3	5,5	6,5	7	8,2	33,9	36,9
Midt- og Nord-Norge	8,2	10	2,7	2,8	9,2	9,8	20,1	22,7
Totalt	57,9	57,2	19,7	18,7	22,4	24	100	100

Tabell 2.8 viser at det omtrent ikke er forskjeller mellom nettutvalget og populasjonen. Ser vi på totalen for skoletyper, er det største avviket vi finner på 1,6 prosentpoeng underrepresentasjon for 1-10 skoler. For landsdelene er forskjellene også ubetydelige. Det største avviket mellom utvalg og populasjon finner vi i Oslo-området, som har en overrepresentasjon på 3,4 prosentpoeng. Forskjeller vi finner innad i landsdeler mellom skoletypene er enda mindre enn dette.

Når det gjelder skolestørrelse, viser tabell 2.9 at vi også på denne variabelen har et utvalg som ligger svært nær fordelingen i populasjonen. Forskjellen mellom utvalg og populasjon er størst for de minste skolene. Andelen disse skolene utgjør av utvalget, er 1,7 prosentpoeng lavere enn andelen som de minste skolene utgjør av den totale populasjonen. Alle avvik mellom utvalg og populasjon for skoler av ulik størrelse innad i landsdelene er mindre enn dette.

Tabell 2.9 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen

Landsdel	Under 100 %		100 – 299 %		300 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,	Utvalg	Pop,
Oslo-området	1,2	0,7	6	4	11,7	10,7	18,9	15,5
Øst-Norge	4,5	4,7	13,6	12,4	9	7,8	27,1	24,9
Sør- og Vest-Norge	8,6	9,7	15,2	16,3	10,1	10,9	33,9	36,9
Midt- og Nord-Norge	8,2	9,3	6,8	8,5	5,1	5	20,1	22,7
Totalt	22,6	24,3	41,5	41,3	35,9	34,3	100	100

Tabell 2.10 indikerer at fordelingen i nettoutvalget mellom offentlig og privat eierskap og målform korresponderer svært godt med fordelingen i populasjonen.

Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter eierskap og målform

Type	Populasjon %	Nettutvalg %
Offentlig	95,9	95,2
Privat	4,1	4,8
Bokmål	80,3	79
Nynorsk	19,3	20,6
Samisk/bokmål	0,2	0,2
Annet	0,2	0,2

2.4 Videregåendeutvalget: 67,4 prosent deltakelse

I utgangspunktet ble 129 videregående skoler invitert til undersøkelsen. Utvalget er hentet fra en populasjon bestående av 383 skoler. Totalt 81 besvarelser ble godkjent, mens 59 skoler ikke svarte på undersøkelsen eller hadde for få svar. Ingen oppga at de ikke ønsket å delta. Dette gir en svarprosent på 67,4. Dette er høyere enn ved ordinære gjennomføringer. Med unntak av to undersøkelser i 2020 har svarprosenten variert mellom 60 og 65 prosent siden 2018.

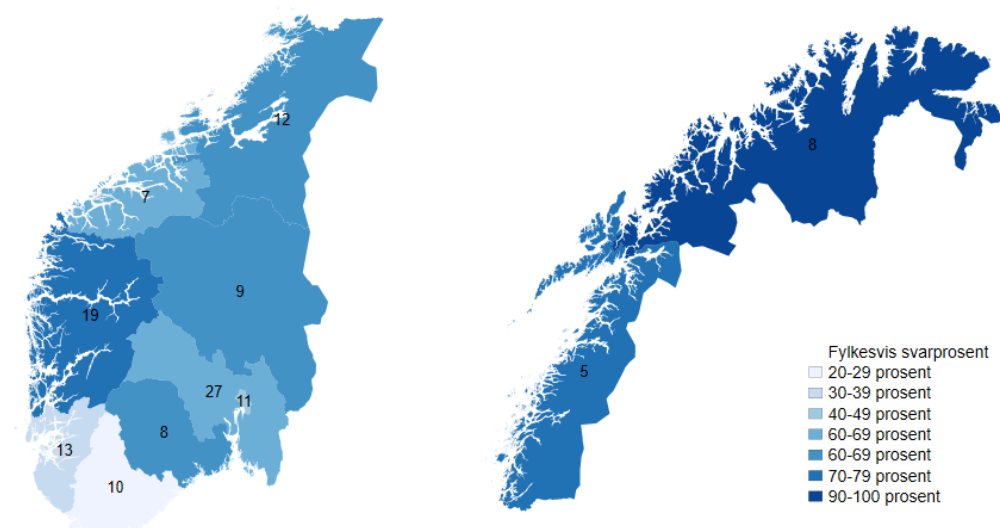
Tabell 2.11 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd (se også figur 2.3). Svarprosenten varierer noe mellom fylkene, fra Oslo og Nordland, hvor nesten samtlige av de inviterte skolene valgte å delta, til Møre og Romsdal og Innlandet, hvor under halvparten deltok. I ni av elleve fylker har mer enn 50 prosent av de inviterte skolene besvart undersøkelsen.

Tabell 2.11 Populasjon, bruttutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Agder	23	7	4	57,1
Innlandet	28	6	2	33,3
Møre og Romsdal	27	9	4	44,4
Nordland	19	8	7	87,5
Oslo	32	10	9	90
Rogaland	35	13	8	61,5
Troms og Finnmark	26	13	10	76,9
Trøndelag	38	14	10	71,4
Vestfold og Telemark	26	5	3	60
Vestland	56	19	12	63,2
Viken	73	25	18	72
Totalt	383	129	87	56,4

* Inkludert Svalbard

Det må imidlertid bemerkes at antallet inviterte skoler i hvert fylke er relativt lavt. Det betyr at dersom én eller to skoler velger å delta eller ikke, gir dette svært stort utslag på svarprosenten, uten at det i særlig grad påvirker hvert fylkes representasjon i utvalget sammenliknet med populasjonen.

Figur 2.3 Svarprosent videregående skoler etter fylke samt antall videregående skoler i utvalget per fylke

Tabell 2.12 viser noen forskjeller mellom populasjon og utvalg for de tre ulike typene videregående skoler. Kombinerte skoler er noe overrepresentert, mens yrkesfagskoler er underrepresentert. Andelen rent studiespesialiserende skoler er omtrent lik i utvalget og populasjonen. For landsdelene er forskjellene litt større. Tabellen viser at Midt- og Nord-Norge har en overrepresentasjon på nesten ni prosentpoeng, mens Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge er noe underrepresentert. Forskjellene er generelt små dersom vi ser på type videregående innad i landsdelene. For kun tre grupper er avviket større enn tre prosentpoeng. Dette gjelder kombinerte skoler i Midt- og Nord-Norge, og rene yrkesfagskoler i Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge.

Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenliknet med populasjonen

Landsdel	Studiespes. %		Kombinert %		Yrkesfaglig %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	9,2	6,5	9,2	9,9	1,1	1,6	19,5	18
Øst-Norge	2,3	4,7	14,9	15,4	0	3,4	17,2	23,5
Sør- og Vest-Norge	8	9,1	20,7	20,6	3,4	7	32,2	36,8
Midt- og Nord-Norge	4,6	2,3	23	17	3,4	2,3	31	21,7
Totalt	24,1	22,7	67,8	62,9	8	14,4	100	100

Tabell 2.13 viser noen avvik mellom utvalg og populasjon når det gjelder de minste og de største skolene. Skolene med under 250 elever er noe underrepresentert, mens skolene med mer enn 600 elever er litt overrepresentert. Forskjellene mellom utvalg og populasjon er ikke særlig store dersom vi ser innad i landsdelene. Forskjellene er størst for skolene med over 600 elever i Midt- og Nord-Norge, som er overrepresentert med 6,8 prosentpoeng. Alle andre avvik er på mindre enn tre prosentpoeng.

Tabell 2.13 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen

Landsdel	Under 250 %		250 – 599 %		600 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	2,3	2,6	6,9	6,5	10,3	8,9	19,5	18
Øst-Norge	2,3	7,3	8	7,8	6,9	8,4	17,2	23,5
Sør- og Vest-Norge	10,3	12,5	12,6	14,6	9,2	9,7	32,2	36,8
Midt- og Nord-Norge	8	8,4	11,5	8,6	11,5	4,7	31	21,7
Totalt	23	30,8	39,1	37,6	37,9	31,6	100	100

Tabell 2.14 indikerer at fordelingen i nettoutvalget når det gjelder offentlig og privat eierskap korresponderer ganske godt med fordelingen i populasjonen. Andelen offentlige skoler er noe høyere i utvalget enn i populasjonen. Når det gjelder målform, er det noen små skjevheter. Bokmålsskoler er noe overrepresentert, og nynorskskoler er litt underrepresentert. Videregående skoler med samisk er godt representert i utvalget.

Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Nettutvalg %
Offentlig	78,5	83,1
Privat	21,5	16,9
Bokmål	78,5	83,1
Nynorsk	14,9	10,4
Bokmål/Nynorsk	5,4	2,6
Samisk	1,0	3,9

2.5 Kommuneutvalget: 70,3 prosent deltakelse

Det var totalt 128 inviterte kommuner i vårens spørring, hvorav 90 besvarte alle spørsmålene om fagfornyelsen, noe som gir en deltakelse på 70,4 prosent. Dette er noe høyere enn i den ordinære spørringen våren 2022, siden vi her har tatt utgangspunkt i at respondenten kun må ha besvart spørsmålene om fagfornyelsen, og ikke 30 prosent av hele undersøkelsen.

Som allerede nevnt består utvalget kommuner her av de samme kommunene som besvarte spørringene våren 2022, og leseren henvises til kapittel 2 i Bergene m.fl. (2022) for mer informasjon om utvalget, gjennomføringen av undersøkelsen og representativitet.

2.6 Fylkeskommuneutvalget: 100 prosent deltakelse

Siden det kun er 11 fylkeskommuner, bestemte vi oss for å gjøre telefonintervjuer med disse. Dette både for å sikre fulltelling og for å få fyldigere data på hvordan det arbeides med fagfornyelsen på fylkeskommunalt nivå, hvor den nylig har blitt implementert i vg2 og vg3. Rekrutteringen skjedde gjennom e-posthenvendelse til samtlige fylkeskommuner med nødvendig informasjonsskriv, fulgt av Teams-invitasjon til digitalt intervju. Disse ble tatt opp på bånd og konvertert til ren lydfil.

Vi fikk intervjuet samtlige 11 fylkeskommuner i løpet mai 2022. Intervjuene varte mellom 15 og 20 minutter, og representantene fra fylkeskommunene ble stilt de samme spørsmålene som kommunene, med spørreskjemaet åpent på delt

skjerm. Intervjuene var dermed strukturerte. Fylkeskommunene fikk imidlertid også anledning til å utdype og nyansere svarene sine, og vi har valgt å sitere fra intervjuene der det er relevant, etter å ha transkribert de aktuelle passasjene. Vi har valgt å aidentifisere sitatene, siden det for denne rapporteringen ikke er relevant hvilken fylkeskommune som gir uttrykk for hva. Siden sitatene ikke inneholder sensitiv informasjon, har vi imidlertid ikke tilstrebet fullstendig anonymisering gjennom å gjøre fylkeskommunene uidentifiserbare.

2.7 Representativitet og gjennomføring

Spørringene ble gjennomført i perioden 25. april–25 mai 2022. Undersøkelsen ble distribuert elektronisk til alle fire målgruppene, og det ble sendt ut i alt fire purringer, omtrent én per uke. Vi har ikke fått henvendelser om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

Spørreskjemaet ble utarbeidet i et samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet, Universitetet i Oslo og NIFU. Utdanningsdirektoratet utarbeidet førsteutkastet. NIFU kom med forslag til endringer knyttet til *utformingen* av spørsmålene, men lot det i hovedsak være opp til oppdragsgiver selv å bestemme *innholdet* i disse. Spørsmålene ble også pilotert og gjennomgått av en referansegruppe bestående av representanter fra målgruppene.

Svarprosentene er ved denne gjennomføringen gjennomgående høyere enn ved ordinære spørringer. Sammenlikninger mellom utvalg og populasjon viser ingen alvorlige avvik. Vi har sett noen større forskjeller mellom utvalget og populasjonen for videregående, men dette er å forvente i et bruttoutvalg bestående av så få som 129 respondenter. Vi vurderer derfor representativiteten som tilstrekkelig god. Til slutt er det viktig å påpeke at vi ikke kan vite *årsakene* til at enkelte velger å ikke delta i undersøkelsen, selv om vi gjør analyser av representativitet på utvalgte variabler (som skoletype og kommunestørrelse). Det er også viktig å merke seg at vi bare kan si noe om representativiteten for variabler vi har observert. Dette gjelder utvalgsundersøkelser generelt. Som alltid bør resultatene tolkes med en viss varsomhet.

2.8 Hvem deltar i undersøkelsen?

For å få mer kunnskap om hvem som besvarte spørreskjemaet, ba vi skolelederne og skoleeierne oppgi dette. Fordelingen vises i tabell 2.15.

Tabell 2.15 'Hvem svarer på vegne av skolen?', flere kryss mulig

Respondenttype	Barneskole	Ungdoms- skole	1-10 skole	Videregå- ende	Totalt
	%	%	%	%	%
Rektor	95,5	93	91,1	91,2	93,6
Assisterende rektor	2,1	2	3,6	4,4	2,7
Inspektør	1,4	0	2,7	0	1,2
Avdelingsleder	1,7	3	3,6	3,3	2,5
Annet	1	3	0,9	2,2	1,5
Totalt (N)	292	100	112	91	595

Ved både grunnskolene og de videregående skolene var rektor involvert i besvarelsen i nesten samtlige tilfeller, men en noe større andel av disse delegerer oppgaven med å besvare ved skoler med eldre elever. Ved svært få skoler var inspektør, assisterende rektor og avdelingsleder også med på å besvare spørreundersøkelsen, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene spiller avdelingsleder og assisterende rektor en noe større rolle i besvarelsen enn ved grunnskolene. Det at skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ, gjør at summen overstiger 100 prosent.

Liknende spørsmål ble stilt til skoleeierne (se tabell 2.9 i Bergene m.fl. (2022) for hvem som deltok fra kommunene). Fra fem av fylkeskommunene deltok skolefaglig ansvarlig, fire stilte med seksjonsleder/avdelingsleder, mens én deltok med både seksjonsleder/avdelingsleder og rådgiver/konsulent. Fra den siste fylkeskommunen var det en rådgiver/konsulent som deltok i intervjuet.

3 Roller og ansvar

Vi vil i dette kapitlet gjennomgå resultatene fra spørreundersøkelsen på tema som rolleavklaringer og føringer fra skoleeier, ansvar hos den enkelte skole og samarbeid skoler imellom.

Både skoleeiere og skoleledere ble presentert med utsagn som omhandler rammevilkårene for arbeidet med fagfornyelsen, deriblant tid, roller, føringer og ansvar. Tabell 3.1 viser svarfordelingen for skoleeiere, hvor antall oppgis i parentes, siden det kun er 11 fylkeskommuner i Norge:

Tabell 3.1 Utsagn om roller og ansvar, skoleeiere

		Ikke i det hele tatt % (N)	I liten grad % (N)	I noen grad % (N)	I stor grad % (N)	I svært stor grad % (N)	Vet ikke % (N)	Totalt (N)
(Fylkes)kommunen har tilstrekkelig tid til å arbeide med fagfornyelsen	Kommune	0 (0)	14 (12)	54 (45)	27 (23)	4 (3)	1 (1)	84
	Fylkeskommune	0 (0)	9 (1)	45 (5)	36 (4)	9 (1)	0 (0)	11
Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart	Kommune	0 (0)	6 (5)	20 (17)	54 (45)	20 (17)	0 (0)	84
	Fylkeskommune	0 (0)	0 (0)	0 (0)	73 (8)	27 (3)	0 (0)	11
Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart	Kommune	0 (0)	0 (0)	4 (3)	55 (46)	42 (35)	0 (0)	84
	Fylkeskommune	0 (0)	0 (0)	18 (2)	64 (7)	18 (2)	0 (0)	11
Skoleeier gir tydelige føringer for skolenes arbeid med fagfornyelsen	Kommune	0 (0)	6 (5)	42 (35)	40 (34)	12 (10)	0 (0)	84
	Fylkeskommune	0 (0)	0 (0)	27 (3)	55 (6)	18 (2)	0 (0)	11

		Ikke i det hele tatt % (N)	I liten grad % (N)	I noen grad % (N)	I stor grad % (N)	I svært stor grad % (N)	Vet ikke % (N)	Totalt (N)
I vår (fylkes)kommune er ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen lagt til den enkelte skole	Kommune	6 (5)	5 (4)	43 (36)	30 (25)	16 (13)	0 (0)	83
	Fylkeskommune	18 (2)	0 (0)	36 (4)	45 (5)	0 (0)	0 (0)	11
I vår (fylkes)kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen	Kommune	0 (0)	6 (5)	36 (30)	39 (33)	17 (14)	2 (2)	84
	Fylkeskommune	0 (0)	0 (0)	73 (8)	18 (2)	9 (1)	0 (0)	11
Fagfornyelsen er tema for politiske drøftinger i (fylkes)kommunen	Kommune	12 (10)	52 (44)	35 (29)	0 (0)	1 (1)	0 (0)	84
	Fylkeskommune	0 (0)	27 (3)	36 (4)	27 (3)	0 (0)	9 (1)	11

Som vi ser oppgir kun rundt tre av ti kommuner (31 prosent) at de i stor eller svært stor grad har hatt tilstrekkelig tid til å arbeide med fagfornyelsen, mens 14 prosent svarer at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har hatt det. Fylkeskommunene vurderer tidsspørsmålet noe mer positivt, og fem av elleve hevder at de i stor eller svært stor grad har hatt tilstrekkelig tid til å arbeide med fagfornyelsen. Ingen representanter for fylkeskommunene hevder at de ikke i det hele tatt har hatt tilstrekkelig tid, mens én uttrykker at de i liten grad har hatt det. I intervjuer med fylkeskommunene ble det imidlertid vektlagt at tiden har «varierte litt i løpet av den siste perioden», og at dette «handler jo om pandemien, rett og slett». Tilsvarende hevdet en representant for en annen fylkeskommune at de kanskje ville hatt tilstrekkelig tid «hvis det ikke var for korona – den har jo lagt snubletråder for oss», men også at regionreformen tok av kapasiteten. Andre påpekte imidlertid at tid er et spørsmål om prioritering. Én representant for fylkeskommunen uttrykte dermed at «jeg tror ikke vi kan skylde på tiden», mens en annen som også erkjente at det handlet om prioritering, likevel skulle ønske de hadde mer ressurser:

Det handler om prioritering, og dette er så viktig at det må prioriteres, men jeg skulle selvfølgelig alltid gjerne ønsket at man hadde enda mer ressurser til å jobbe med det.

To av fylkeskommunene erkjente videre at tid til en viss grad også handler om planlegging. Den ene tok opp spørsmålet om hvem det *egentlig* er som jobber med det, og svarte at «vi jobber litt med det alle sammen, men det er ikke tilstrekkelig

tid til det», mens den andre påpekte at tid «har man jo aldri på en måte nok av, så uten en kontekst så er det vanskelig å svare på, men det handler jo også om hvordan man planlegger».

Når det gjelder avklaring av roller i arbeidet med fagfornyelsen, opplever en høyere andel av kommunene at rektors rolle i stor eller svært stor grad (96 prosent) er avklart, enn egen rolle som skoleeier (74 prosent). Blant fylkeskommunene er dette motsatt. Alle elleve fylkeskommuner opplever egen rolle som skoleeier i stor eller svært stor grad som avklart, mens ni av elleve gir uttrykk for det samme når det gjelder rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen.

Tabellen viser for øvrig at over halvparten av kommunene (52 prosent) hevder at de som skoleeier i stor eller svært stor grad gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen. Åtte av de elleve fylkeskommunene vurderer egne føringer på tilsvarende måte. Det er her verdt å merke seg en betydelig nedgang i andelen kommuner som oppgir at de i stor eller svært stor grad legger tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen, sammenliknet med forrige gang spørsmålet ble stilt, fra 68 prosent i 2021 til 52 prosent i 2022.

Når det gjelder ansvar, virker det som om skoleeiere er av den oppfatning at dette i noen grad er lagt til den enkelte skole, og dette er noe vi vil gå nærmere inn på i et eget underkapittel. Tabell 3.1 viser at noe i underkant av halvparten av kommunene (46 prosent) oppgir at ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er lagt til den enkelte skole, mens 11 prosent oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet. Blant fylkeskommunene er det ingen som mener dette i stor grad er tilfellet, mens fem hevder at det i stor grad er det. Det er imidlertid to som velger å uttrykke at ansvaret ikke i det hele tatt er lagt til skolene.

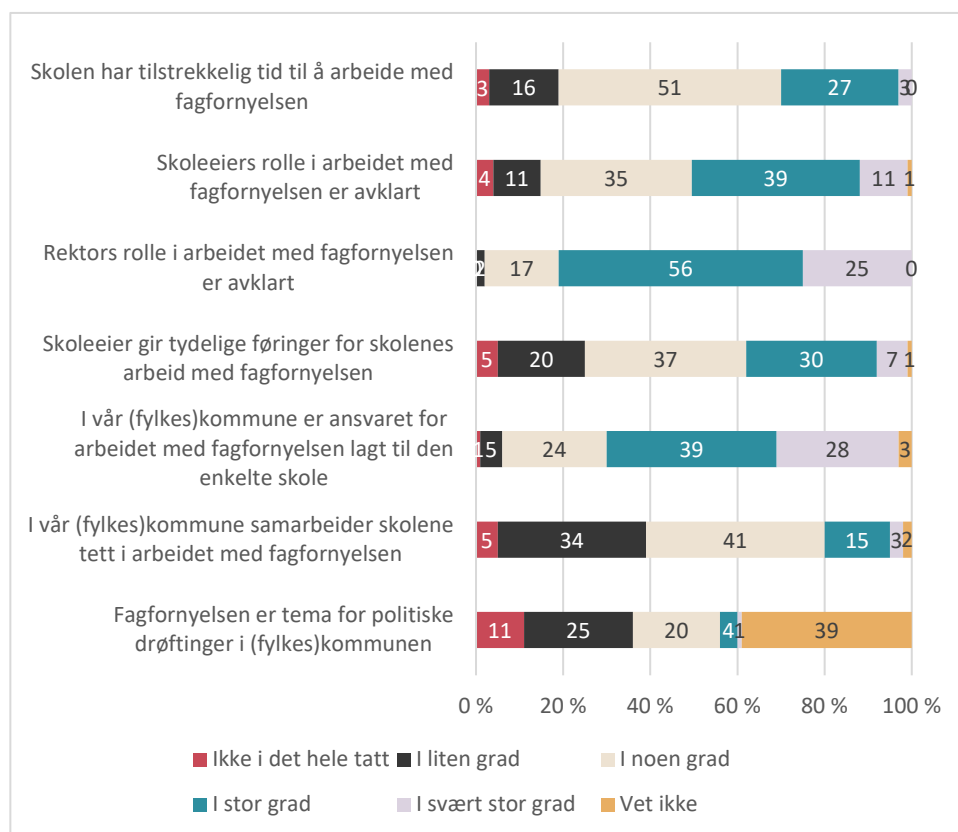
Det ser også ut til at skoleeiere er av den oppfatning at skolene i noen grad samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen. Litt i overkant av halvparten av kommunene (56 prosent) hevder at skolene i deres kommune i stor eller svært stor grad samarbeider tett, mens 43 prosent oppgir at dette i noen grad er tilfellet. Det er ingen som oppgir at skolene ikke i det hele tatt samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen. Hele åtte av de elleve fylkeskommunene er også av den oppfatning at skolene i noen grad samarbeider tett, mens tre hevder at de i stor eller svært stor grad gjør det. Det er med andre ord ingen som svarer at skolene ikke i det hele tatt eller i liten grad samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen.

Relativt høye andeler av representantene fra kommunene oppgir at fagfornyelsen ikke i det hele tatt eller i liten grad er tema for politiske drøftinger (64 prosent), mens en andel på 35 prosent hevder at den i noen grad er det. Også her er det en betydelig nedgang i andelen som svarer at fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er tema for politiske drøftinger, fra 18 prosent i 2021 til én prosent i 2022.

Ingen fylkeskommuner er av oppfatningen at fagfornyelsen ikke i det hele tatt er gjenstand for politiske drøftinger i fylkeskommunen, men syv av elleve gir uttrykk for at dette i noen eller kun i liten grad er tilfellet. Gjennom intervjuer fikk fylkeskommunene anledning til å utdype dette, og det framgår av svarene at politikerne fortløpende blir oppdatert og orientert, og at de er interessert i arbeidet med fagfornyelsen. Én av fylkeskommunene påpekte at mye av det politikerne ønsket seg, allerede er en integrert del av læreplanverket:

Vi har en del interpellasjoner med forslag fra politikerne. Vi viser spesielt ofte til Overordnet del av læreplanen når vi svarer ut politiske spørsmål, og en god del av det politikerne ønsker seg, ligger allerede rotfesta i læreplanverket.

Som nevnt ble også skoleledere presentert med de samme utsagnene, og figur 3.1 viser svarfordelingen blant disse:

Figur 3.1 Utsagn om roller og ansvar, skoleledere, prosent (N=573-576)

Vi ser av figuren at om lag halvparten (51 prosent) av skolelederne oppgir at de i noen grad har hatt tilstrekkelig tid til å arbeide med fagfornyelsen, mens 27 prosent oppgir at de i stor grad har hatt det. En betydelig andel, bortimot én av fem (19 prosent), oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt har vært tilfellet.

Skolelederes synspunkter ser ut til å skille seg noe fra skoleeiers når det gjelder rolleavklaringer. Mens alle representantene fra skoleeier på fylkeskommunalt nivå og 74 prosent på kommunenivå oppga at skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er avklart, er tilsvarende andel blant skoleledere 50 prosent. Når det gjelder rektors rolle, ser vi at hele 81 prosent av skolelederne oppgir at denne i stor eller svært stor grad er avklart. Det er imidlertid en betydelig reduksjon fra forrige gang i andelen grunnskoleledere som i stor eller svært stor grad opplever rektors rolle som avklart, fra 87 prosent i 2021 til 81 prosent i 2022.

Figuren viser ellers at 37 prosent av skolelederne oppgir at skoleeier i stor eller svært stor grad gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen. Igjen er det en betydelig nedgang i andelen grunnskoleledere som i stor eller svært stor grad opplever at kommunen som skoleeier i stor eller svært stor grad legger tydelige føringer, fra 44 prosent i 2021 til 38 prosent i 2022. Videre finner vi en interessant mangel på sammenheng mellom svarene til skoleledere i videregående og fylkeskommunen som deres skoleeier. Som vi husker, ga åtte av de elleve fylkeskommunene uttrykk for at de som skoleeiere gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen, men blant skolelederne i videregående er det kun 31 prosent som opplever at skoleeier i stor eller svært stor grad legger slike føringer. Det er en svak, ikke signifikant korrelasjon mellom svarene på 0,19 med en tilhørende p-verdi på 0,08. Det er med andre ord tydelig at skolelederne i videregående i mindre grad oppfatter at det er lagt tydelige føringer enn det fylkeskommunene mener at de gir. Bare seks av 84 skoleledere oppfatter i større grad enn deres skoleeier at det legges føringer, mens 55 skoleledere oppfatter at dette i mindre grad er tilfellet.

Når det gjelder ansvar, mener rundt to av tre skoleledere (67 prosent) at dette i stor eller svært stor grad er lagt til den enkelte skole. Kun seks prosent oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet. Dette er noe vi vil gå nærmere inn på i et eget underkapittel.

Også svarene fra skolelederne tyder på at skolene i varierende grad samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen. Mens 18 prosent oppgir at det i stor eller svært stor grad samarbeides tett, oppgir 41 prosent at det i noen grad gjøres. Det er imidlertid 39 prosent som hevder at det i liten grad eller ikke i det hele tatt samarbeides tett mellom skolene i (fylkes)kommunen med fagfornyelsen. Med andre ord er det en høyere andel blant skoleeierne som oppgir at skolene samarbeider tett enn blant skolelederne. Som vi husker, oppga 56 prosent av kommunene som skoleeiere at skolene i stor eller svært stor grad samarbeider tett, mens andelen blant grunnskoleledere kun er 20 prosent. Dette er også lavere enn andelen grunnskoleledere som ga uttrykk for det samme i 2021 (24 prosent). Videre husker vi at åtte av de elleve fylkeskommunene oppgir at skolene i fylkeskom-

munen samarbeider tett med fagfornyelsen, mens rundt halvparten av skolelederne i videregående skole (51 prosent) på den andre siden hevder at de i liten grad eller ikke i det hele tatt gjør det.

En stor andel skoleledere (39 prosent) gir uttrykk for at de ikke vet om fagfornyelsen er tema for politiske drøftinger i deres (fylkes)kommune. På den andre siden oppgir 36 prosent at dette ikke i det hele tatt eller i liten grad er tilfellet. Vi ser videre at andelen grunnskoleledere som gir uttrykk for dette har økt, fra 26 prosent i 2021 til 39 prosent i 2022.

Vi vil i det følgende forfølge noen av disse påstandene ved å se nærmere på hvordan vurderingen av utsagnene varierer med sentrale kjennetegn ved kommunene og skolene.

3.1 Rolleavklaringer og tydelige føringer fra skoleeier

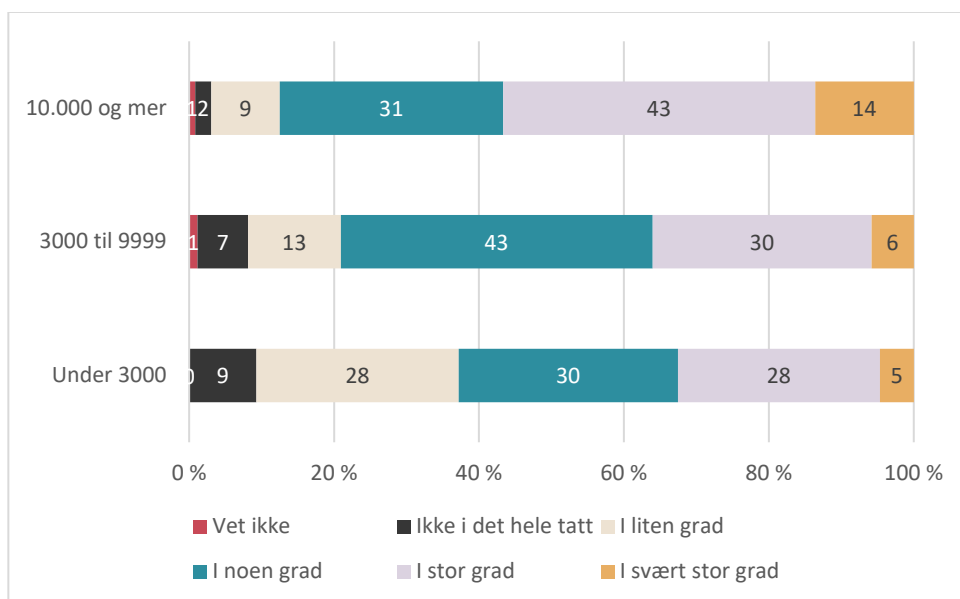
Vurderingen av om skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart, og om skoleeier gir tydelige føringer for skolens arbeid, ser ut til å være tett forbundet.¹ Videre finner vi noen geografiske forskjeller i denne vurderingen. Tabell 3.2 viser svarene fra grunnskoleledere etter kommunenes sentralitet:

Tabell 3.2 'Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole etter sentralitet

Kategori	Mest sentrale kommuner %	Mellomsentrale kommuner %	Minst sentrale kommuner %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	1	4	8	4
I liten grad	8	8	21	12
I noen grad	28	36	35	33
I stor grad	43	42	30	39
I svært stor grad	19	9	6	11
Vet ikke	1	1	0	1
Totalt (N)	167	196	126	489

Vi ser at mens 62 prosent av skoleledere ved grunnskoler i de mest sentrale kommunene opplever at skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er avklart, er tilsvarende andel i de mellomsentrale og minst sentrale kommunene henholdsvis 51 prosent og 36 prosent. Figur 3.2 viser et tilsvarende bilde når det gjelder kommunestørrelse:

¹ Variablene er positivt korrelert med verdi på 0,6935.

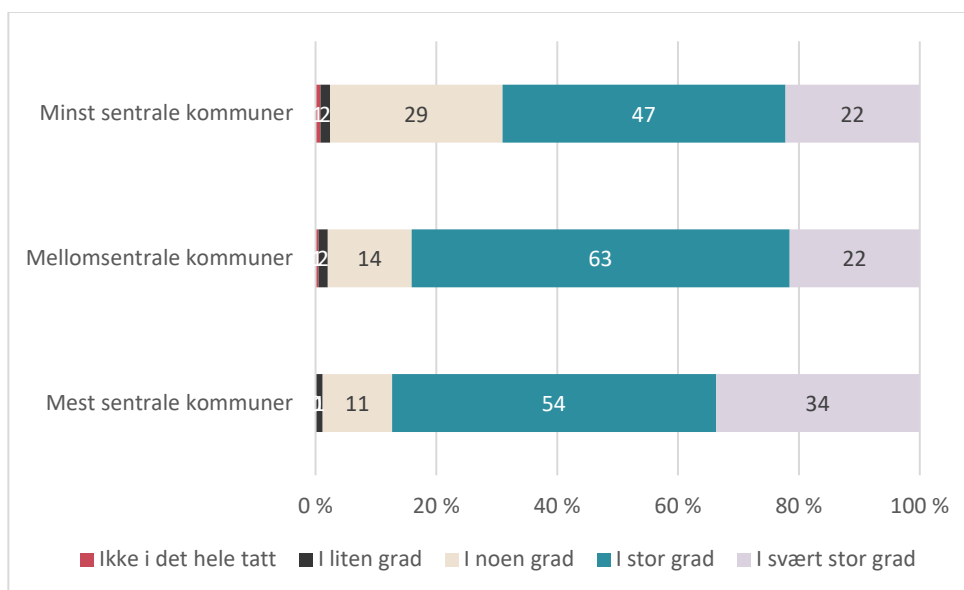

Figur 3.2 'Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 489)

Mens 57 prosent av grunnskolelederne i de største kommunene gir uttrykk for at skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart, er tilsvarende andel i de mellomstore og minste kommunene henholdsvis 36 prosent og 33 prosent. Det er imidlertid ikke betydelige forskjeller etter skolestørrelse, verken for grunnskole eller videregående.

Vi så over, i tabell 3.1, at om lag tre av fire representanter fra kommunen (74 prosent) opplevde egen rolle som skoleeier som i stor eller svært stor grad avklart, mens samtlige fylkeskommuner ga uttrykk for det samme. Sistnevnte fikk i intervju anledning til å utdype dette. Én av fylkeskommunene valgte å trekke fram at «opplæringssekvensen som finnes på Udir er veldig bra [...] Det er relativt klart, tross alt», mens en annen understreket egen rolle i å avklare dette: «Det vil jeg si at det er, for vi har hatt en egen faggruppe».

Når det gjelder *rektors* rolle i arbeidet med fagfornyelsen, viser figur 3.3 at grunnskoleledere i de mest sentrale kommunene i mye større grad opplever rollen som avklart, spesielt sammenliknet med de i de minste sentrale kommunene:

Figur 3.3 'Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart', skoleleder grunnskole etter sentralitet (N=487)

Vi ser at hele 87 prosent av skolelederne ved grunnskoler i de mest sentrale kommunene oppgir at rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er avklart. Blant grunnskoleledere i de mellomsentrale kommunene er andelen nesten like høy (84 prosent), mens den er betydelig lavere blant skoleledere ved grunnskoler i de minst sentrale kommunene (69 prosent). Det er imidlertid ikke betydelige forskjeller mellom grunnskoleledere etter verken kommune- eller skolestørrelse på dette spørsmålet. Vi finner heller ikke noen betydelige mønstre blant skolelederne i videregående skole.

Hele 96 prosent av representantene for skoleeier på kommunalt nivå gir uttrykk for at rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er avklart, mens ni av de elleve fylkeskommunene uttrykker det samme. I intervjuene med sistnevnte kom det fram at fylkeskommunene i stor grad oppfattet at det «må bli skoleeiers ansvar å avklare rektors rolle», og dermed at de har «jobbet mye med det». En annen fylkeskommune understreket dermed at de «ikke hatt noen forventning – den opplever jeg at vi måtte finne ut av selv, ikke at Udir skal avklare rektors rolle». Men selv om fylkeskommunene i stor grad ga uttrykk for å ha avklart rektors rolle fra sin side, erkjente én av dem at rektorene likevel tolket rollen ulikt:

Den er avklart fra skoleeiers side, men det er mange rektorer og mange som tar rollen ulikt, men den er avklart fra vår side.

Når det gjelder vurderingen av hvorvidt skoleeier gir tydelige føringer for skolenes arbeid med fagfornyelsen, finner vi betydelige forskjeller mellom skoleledere ved grunnskoler i kommuner av ulik størrelse. Tabell 3.3 viser at over halvparten

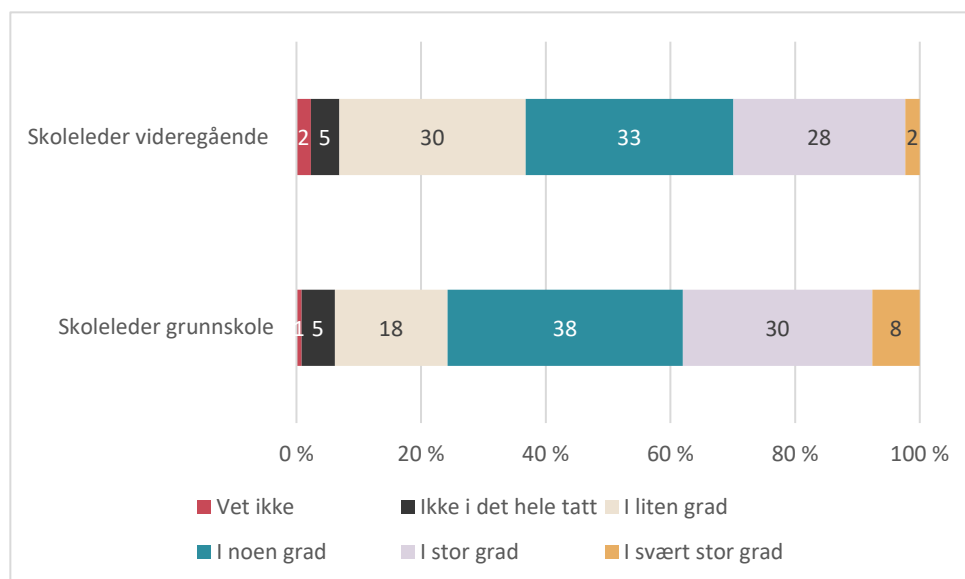
av grunnskolelederne (58 prosent) i de minste kommunene oppgir at skoleeier i liten grad eller ikke i det hele tatt gir tydelige føringer:

Tabell 3.3 'Skoleeier gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3 000 innbyggere %	3 000 til 9 999 innbyggere %	10 000 innbyggere eller mer %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	19	9	3	5
I liten grad	40	19	15	18
I noen grad	33	42	37	38
I stor grad	9	22	35	30
I svært stor grad	0	5	9	8
Vet ikke	0	2	1	1
Totalt (N)	43	85	359	487

I de største kommunene oppgir 44 prosent at skoleeier i stor eller svært stor grad gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen. Tilsvarende andel i de mellomstore kommunene er 27 prosent.

Vi finner også at skoleledere ved grunnskoler og i videregående vurderer føringene gitt fra skoleeier noe forskjellig. Dette framgår av figur 3.4:

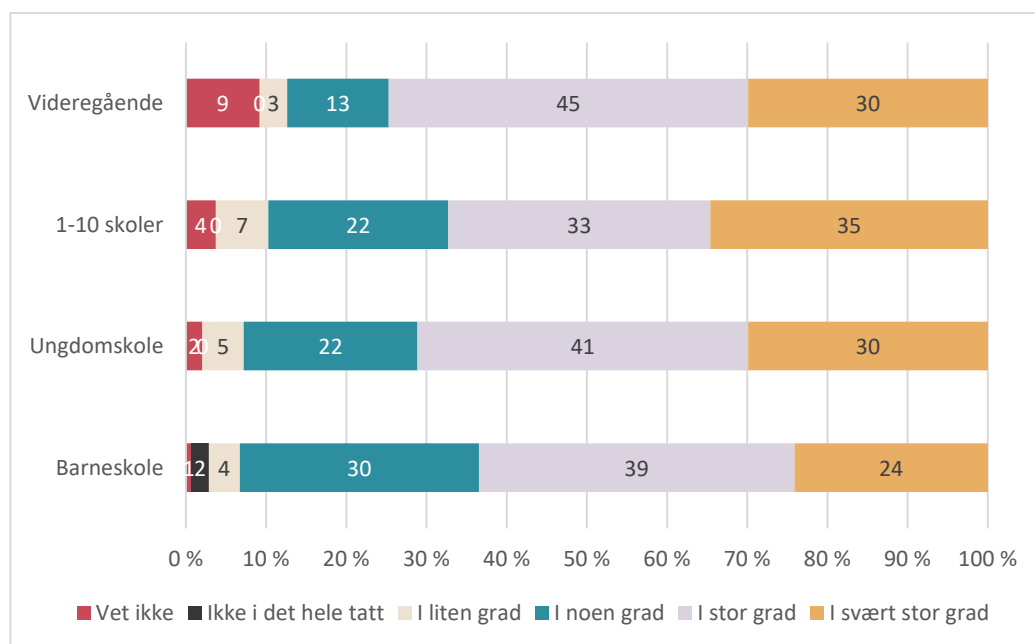
Figur 3.4 'Skoleeier gir tydelige føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen', skoleledere (N=574)

Som vi ser av figuren, gir en betydelig høyere andel grunnskoleledere uttrykk for at skoleeier i stor eller svært stor grad gir føringer for skolens arbeid med fagfornyelsen (38 prosent) sammenliknet med skolelederne i videregående (30 prosent). Vi ser at hele 30 prosent blant sistnevnte gir uttrykk for at dette i liten grad

er tilfellet. Åtte av de elleve fylkeskommunene ga imidlertid uttrykk for at de i stor eller svært stor grad ga tydelige føringer som skoleeiere for videregående skoler, blant annet gjennom at de «har hatt mange samlinger hvor vi har sett på fagfornyelsen». Vi fikk imidlertid også noen svar som muligens kan forklare noe av forskjellen mellom skoleledernes og skoleeierens vurderinger. For det første understrekte én av fylkeskommunene at «det er et stort handlingsrom for rektorene», mens en annen påpekte at «vi har ganske mange forventninger på veldig mange ulike nivå, men det er jo ikke alltid vi setter alle hattene på den knaggen som heter fagfornyelsen». Det ble også erkjent at trykket fra skoleeier hadde avtatt noe over tid, og at «vi var veldig gode i starten, men vi har jo nye læreplaner i vg3 nå, og der er vi ikke så gode». Samme fylkeskommune hevdet også at de var bedre på å ha forventninger til skolene enn til næringslivet når det gjelder arbeidet med fagfornyelsen i yrkesfagene.

3.2 Ansvar hos den enkelte skole

Som nevnt oppgir bortimot to av tre skoleledere at ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad er lagt til den enkelte skole. Figur 3.5 viser at andelen som svarer dette, er høyest blant skoleledere i videregående skole, selv om forskjellene ikke er store:

Figur 3.5 'I vår (fylkes)kommune er ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen lagt til den enkelte skole', etter skoletype, prosent (N=573)

Mens tre av fire skoleledere i den videregående skolen oppgir at ansvaret i deres fylkeskommune i stor eller svært stor grad er lagt til den enkelte skole, er

tilsvarende andel blant skoleledere i barneskolen 63 prosent. Ingen skoleledere i videregående skole oppgir at ansvaret i liten grad eller ikke i det hele tatt er lagt til skolene. Det samme gjelder skoleledere ved 1-10 skoler og ved ungdomsskoler, mens to prosent av skolelederne ved barneskolene oppgir at ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen ikke i det hele tatt er lagt til den enkelte skole i deres kommune. Én barneskoleleder har sågar valgt å trekke fram fraværende skoleeier som en utfordring i arbeidet med de nye læreplanene i et fritekstfelt:

Skoleeier har vært fraværende i dette arbeidet. Alt er blitt overlatt til hver enkelt skole. Dette er ikke bra i hele tatt (skoleleder barneskole).

Fylkeskommunenes refleksjoner i intervjuene ga utfyllende informasjon om dette. For det første ble det påpekt at begrepet «ansvar» på norsk egentlig ikke er nyanisert nok:

Her er det ansvar og myndighet – engelskmennene har jo mye bedre begreper på det: 'accountability' og 'responsibility'. Skolene er jo 'responsible', men jeg har jo ansvaret. Så de har fått myndighet til å gjøre det, men jeg har ansvaret.

Denne informanten endte med å svare at ansvaret i fylkeskommunen *ikke i det hele tatt* er lagt til den enkelte skole, fordi «jeg har ikke gitt fra meg ansvaret på dette, det kan jeg jo ikke gjøre». Andre fylkeskommuner vektla imidlertid det *utøvende* ansvaret, og hevdet dermed at «det er der det må skje – vi har lagt til rette, men det er de som må gjøre jobben», men at selv om skolene utfører arbeidet, er det «ikke opp til dem om de vil arbeide med det eller ikke». Atter andre påpekte nettopp at dette er «en kombinasjon mellom hva skoleeier og skolene gjør», og at ansvaret «ligger jo på alle nivå, i hele sektoren». Dette ble utdypet på følgende måte av en annen fylkeskommune:

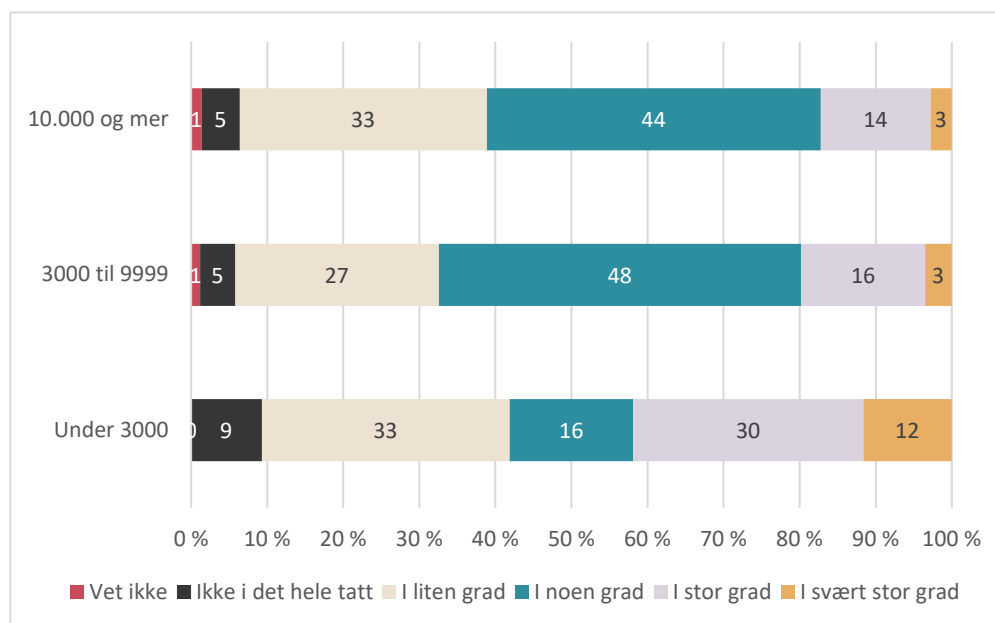
Jeg tenker vi har tatt ansvar for det overordna, så er det jo rektorene som har ansvar for pedagogisk utvikling på egen skole, selvfølgelig. Og det er jo avklart. For de er jo ganske selvstendige institusjoner, men så har skoleeier en paraply, en overbygning, med klare krav og forventninger til hva som skal jobbes med og hvordan [...] Samtidig som vi har bidratt inn på ulike skoler som har bedt om ekstra støtte.

Tilsvarende påpekte en barneskoleleder i et fritekstfelt behovet for «kontekstuell sensibilitet» i sin beskrivelse av utfordringer knyttet til arbeidet med de nye læreplanene:

Problematisk å skulle gå i takt [med] mange skoler i kommunen. Ønsker å drive dette arbeidet på egen skole der vi har kontekstuell sensibilitet (skoleleder barneskole)

3.3 Samarbeid mellom skoler

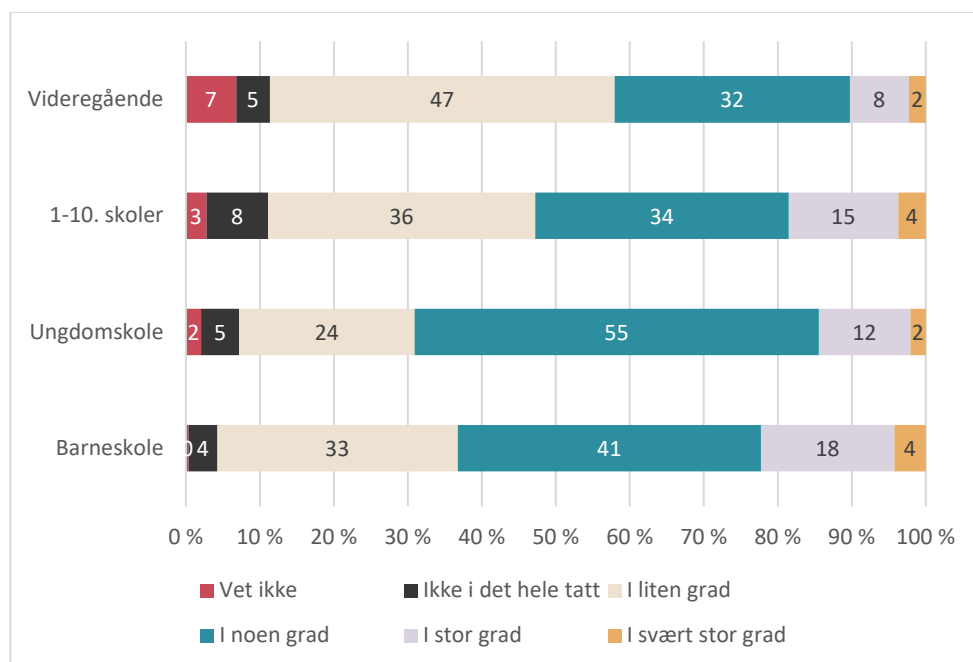
Vi bemerket tidligere at det ser ut til å variere hvorvidt skolene samarbeider tett i arbeidet med fagfornyelsen, og at kommunenes svar skiller seg betydelig fra grunnskoleledernes. I figur 3.6 ser vi at det er en høyere andel skoleledere ved grunnskoler i de minste kommunene som oppgir at skolene i stor eller svært stor grad samarbeider tett:

Figur 3.6 'I vår kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen', skoleledere grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 489)

Mens 42 prosent av grunnskolelederne i de minste kommunene oppgir at skolene i kommunen i stor eller svært stor grad samarbeider tett med fagfornyelsen, er tilsvarende andel i de mellomstore og største kommunene henholdsvis 19 prosent og 17 prosent.

Dette varierer også med skoletype, noe som framgår av figur 3.7:

Figur 3.7 'I vår (fylkes)kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen', skoleledere etter skoletype, prosent (N=576)

Det kan se ut til at det er noe mindre utbredt å samarbeide tett blant videregående skoler. Mens 42 prosent av skolelederne i videregående oppgir at det i noen, stor eller svært stor grad samarbeides tett i arbeidet med fagfornyelsen i fylkeskommunen, er tilsvarende andeler blant skoleledere i barne- og ungdomsskoler henholdsvis 63 prosent og 69 prosent.

I intervjuene med fylkeskommunene kom det fram at samarbeidet mange steder skjer i form av fagnettverk eller liknende samarbeidsarenaer, som for eksempel etablerte rektorkollegier, hvor fagfornyelsen diskuteres. Det ble dermed også vektlagt at samarbeidet derfor varierer gjennom året. Ett av de sammenslåtte fylkene påpekte også hvordan det samarbeidet som faktisk foregikk, stort sett fulgte de gamle fylkesgrensene, hvor spesielt koronapandemien har vanskeliggjort å etablere felles møteplasser på tvers:

Det kan vi ikke si at er veldig framtrødende hos oss, fordi vi var et sammenslått fylke. Så det samarbeidet som har vært om fagfornyelsen, det er nok mellom skoler i de to gamle fylkene. Vi har ikke klart å få til et veldig organisert samarbeid på tvers av de to fylkene på grunn av korona.

Koronapandemien vil trolig ha påvirket alle skolars mulighet for å samarbeide tett med fagfornyelsen.

3.4 Oppsummering

Dette kapitlet har omhandlet roller og ansvar i forbindelse med arbeidet med fagfornyelsen. Oppsummert fant vi følgende:

- Rundt tre av ti kommuner oppgir at de i stor eller svært stor grad har hatt **tilstrekkelig tid** til å arbeide med fagfornyelsen. Fylkeskommunene vurderer tidsspørsmålet noe mer positivt. Blant skolelederne oppgir om lag halvparten at de i *noen* grad har hatt tilstrekkelig tid til dette arbeidet.
- Nesten samtlige kommuner opplever **rektors rolle** i arbeidet med fagfornyelsen som avklart, mens kun rundt tre av fire gir uttrykk for det samme angående egen **rolle som skoleeier**. Blant fylkeskommunene forholder dette seg motsatt.
- Skoleledernes synspunkter ser ut til å skille seg noe fra skoleeierne når det gjelder rolleavklaringer. Halvparten av skolelederne opplever skoleeiers rolle som avklart, mens hele åtte av ti opplever egen rolle som rektor som i stor eller svært stor grad avklart.
- Rundt halvparten av kommunene hevder at de som skoleeier **gir tydelige føringer for skolens arbeid** med fagfornyelsen. Åtte av de elleve fylkeskommunene vurderer egne føringer på tilsvarende måte. På den andre siden oppgir kun litt i overkant av én av tre av skoleledere dette. Vi finner også at skolelederne i videregående i mindre grad oppfatter at det er lagt tydelige føringer enn det fylkeskommunene mener at de gir.
- Når det gjelder **ansvar**, virker det som at skoleeierne er av den oppfatning at dette i *noen* grad er lagt til den enkelte skole, mens to av tre skoleledere mener det i stor eller svært stor grad er lagt til den enkelte skole.
- Det ser ut til skolene i *varierende* grad **samarbeider tett** i arbeidet med fagfornyelsen, både ut fra svarene til skoleeiere og skoleledere.
- Det virker ikke som om fagfornyelsen i særlig utstrekning er **tema for politiske drøftinger**, verken i kommunene eller fylkeskommunene.

4 Planer og strategier

Med fagfornyelsen ble også den overordnede delen av læreplanverket, med verdier og prinsipper for grunnopplæringen, fornyet. Dessuten var en sentral intensjon i fagfornyelsen å få til en bedre sammenheng mellom *Overordnet del* og læreplanene for de enkelte fagene. I tillegg introduserte fagfornyelsen tre tverrfaglige tema basert på aktuelle samfunnsutfordringer. Disse var bærekraftig utvikling, demokrati og medborgerskap, og folkehelse og livsmestring.

Dette kapitlet omhandler skoleeieres og skolelederens planer og strategier i arbeidet med fagfornyelsen, og begge ble presentert med utsagn knyttet til dette. Figur 4.1 (neste side) viser svarfordelingen for skoleeiere, hvor antallet er oppgitt i parentes grunnet få fylkeskommuner. Som vi ser, oppgir det store flertallet, alle fylkeskommunene og 88 prosent av kommunene, at *Overordnet del* i stor eller svært stor grad hadde stor betydning for arbeidet med fagfornyelsen i (fylkes)kommunen. Dette kom også tydelig fram i intervjuene vi gjorde med fylkeskommunene, som generelt ga uttrykk for å være veldig fornøyd med *Overordnet del*. Til utsagnet om at *Overordnet del* har hatt stor betydning for arbeidet med fagfornyelsen valgte én av representantene fra fylkeskommunen å uttrykke seg på følgende måte:

Det vil jeg påstå. Jeg bruker det veldig mye i all kommunikasjon [...] Vi bruker masse tid på det og prater masse om det. Og det er et veldig godt dokument! De som har skrevet det dokumentet, burde fått A i norsk alle sammen.

Tilsvarende ble det av andre hevdet at den ble «brukt en del når vi har laget strategiske hovedmål, som da ligger i bunn for veldig mye av det arbeidet skolene blir pålagt å gjøre», og dermed at det «er et verdisett som gjennomsyrrer mye». En annen representant fra fylkeskommunene hevdet også at den har hatt ekstra stor betydning på grunn av koronapandemien, ikke minst fordi den kom tidlig:

At den kom så tidlig og at vi fikk jobbet mye med den før [pandemien] – det har hjulpet til. Det har fått stor betydning.

Videre ser vi av figur 4.1 at bildet er mer sammensatt når det gjelder det å justere timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene og bruken av ressurser

utenfor skolen. Blant kommunene oppgir 40 prosent at det i liten grad eller ikke i det hele tatt gjøres justeringer i fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene. Syv av de elleve fylkeskommunene gir uttrykk for det samme. Ser vi på bruken av ressurser utenfor skolen, hevder syv av elleve fylkeskommuner at de i stor grad har benyttet det, mens om lag halvparten (51 prosent) av kommunene svarer at de i stor eller i svært stor grad har gjort det.

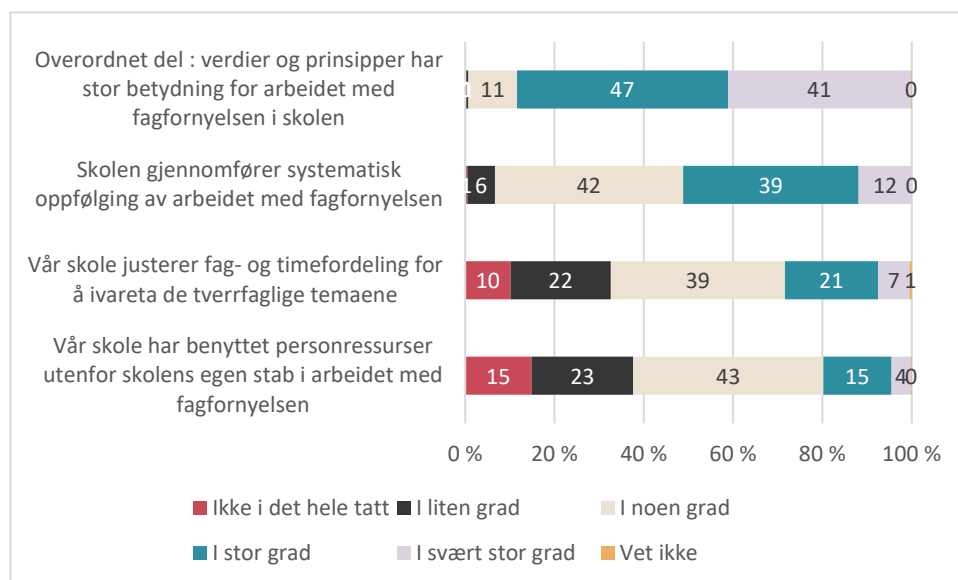
Figur 4.1 'Roler og ansvar I hvilken grad passer disse utsagnene for din skole/kommune/fylkeskommune?', skoleleder grunnskole (N=89) og skoleleder (N=11), prosent (Antall respondenter i parentes)

Utsagnet om justering av fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene ble gjenstand for en del avklaringer i intervjuene med fylkeskommunene. Inntrykket vi sitter igjen med er at skoleeiere i liten grad benytter muligheten til å gjøre omdisponeringer fra sentralt hold, og at dette delegeres til skolene:

Vi som skoleeier gjør jo ingenting med det. Det er en skolesak, og så er det noen skoler som gjør det, og noen skoler som ikke gjør det [...] Vi vet jo en del, for det prøves ut for eksempel firetimersbolker for å få til mer dybdelæring og arbeid med tverrfaglighet, og det er noen temauker og den typen ting. Så det foregår ganske mye.

En annen representant for fylkeskommunen fortalte at «det er mye diskutert, de tverrfaglige temaene, og hvordan en får det inn», men at det er opp til «fleksibiliteten for skolene hvordan de organiserer den ivaretakelsen». En annen fylkeskommune understrekte at de som skoleeier ikke er «inne og legger noen føringer for hvordan de skal gjøre endringer i fag- og timefordelingen», men at «rektorene diskuterer sammen hvordan de kan løse dette, sånn at direktøren legger til rette for et samarbeid med fokus på å ivareta det». Det ble likevel erkjent, av samme fylkeskommune, at «det er store lokale variasjoner – vi velger ikke én modell på tvers av våre noen-og-tjue skoler».

Som nevnt ble skoleledere presentert med de samme utsagnene, og figur 4.2 viser svarfordelingen:

Figur 4.2 Utsagn om planer og strategier, skoleledere, prosent (N=561-572)

Vi ser at også blant skolelederne gir det store flertallet (88 prosent) uttrykk for at *Overordnet del* i stor eller svært stor grad har vært betydningsfull i arbeidet med fagfornyelsen. Videre oppgir om lag halvparten (51 prosent) at skolen

gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen. Det kan på den andre siden være verdt å merke seg at syv prosent oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet.

Svarfordelingen er også her noe annerledes på utsagnene om fag- og timefordeling og bruken av personressurser utenfor skolens egen stab. Bortimot én av tre (32 prosent) hevder at de ved skolen i liten grad eller ikke i det hele tatt foretar justeringer av fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene, mens 38 prosent oppgir at de ikke i det hele tatt eller i liten grad har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen.

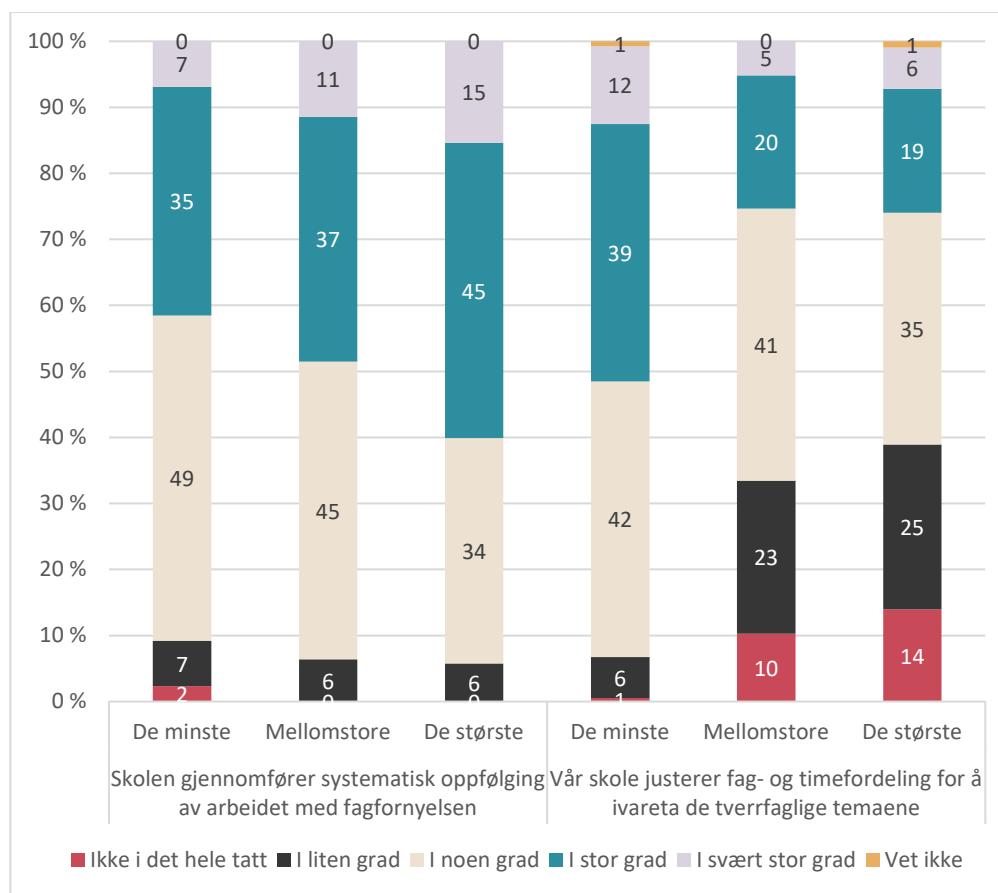
Skoleledere fikk anledning til å utdype utfordringene de har støtt på i arbeidet med de nye læreplanene i et fritekstfelt. Her velger enkelte å påpeke nettopp fag- og timefordelingen, spesielt blant skoleledere i videregående. Det er kun én skoleleder i grunnskolen, nærmere bestemt fra en ungdomsskole, som påpeker at det er «[l]ite sammenheng i enkelte fag mellom omfang av kompetansemål og fag- og timefordeling». Blant skoleledere i videregående er det to som påpeker at timetellingen i VIS² er «rigid», hvor den ene hevder at dette «er lite forenlig med intensjonene i overordnet del, de nye læreplanene og arbeidet med tverrfaglige temaer». Uten henvisning til VIS hevder en annen tilsvarende:

På [vår skole vil vi] ikke lykkes med de overordnede målene i fagfornyelsen så lenge det ikke gjøres noe med fag- og timefordelingen. Innholdet i fagene må inn i større fag slik som på YF for å lykkes. Tverrfaglighet og helhetlig læring med så mange små separate fag på store skoler er svært krevende. Vi må nok tåle en mer strukturell endring for å få realisert formålet med fagfornyelsen. (skoleleder videregående)

Når det gjelder fag- og timefordeling, men også systematisk oppfølging, finner vi for øvrig forskjeller mellom små og store skoler.³ Figur 4.3 viser at mens skoleledere ved de minste skolene i større grad oppgir at de har justert fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene, gir de i mindre grad uttrykk for at skolen i stor eller svært stor grad systematisk følger opp arbeidet med fagfornyelsen:

² Visma InSchool (VIS) er et skoleadministrativt system

³ Grunnskoler med mindre en 100 elever regnes som små grunnskoler. De mellomstore grunnskolene har mellom 100 og 299 elever, mens store skoler har 300 elever eller flere. Små videregående skoler har mindre enn 250 elever, mellomstore har mellom 250 og 599 elever. De store videregående skolene har 600 elever eller flere.

Figur 4.3 Systematisk oppfølging og fag- og timefordeling, skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=571-573)

Mens 39 prosent av skolelederne ved de største skolene oppgir at de i liten grad eller ikke i det hele tatt har justert fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene, er tilsvarende andel 33 prosent ved de mellomstore og kun syv prosent ved de minste skolene. Blant skolelederne ved sistnevnte oppgir hele 51 prosent at de i stor eller svært stor grad har foretatt slik justering. Det forholder seg, som nevnt, motsatt når det gjelder systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen. Figur 4.3 viser at mens 60 prosent av skolelederne ved de største skolene oppgir at de i stor eller svært stor grad gjennomfører slik systematisk oppfølging, er andelen som oppgir det samme blant skolelederne ved de mellomstore og de minste skolene henholdsvis 48 prosent og 42 prosent. Vi vil i det følgende se litt nærmere på den systematiske oppfølgingen av arbeidet med fagfornyelsen.

4.1 Systematisk oppfølging

Om lag halve utvalget av skoleeiere og skoleledere oppgir at (fylkes)kommunen eller skolen i stor eller svært stor grad systematisk følger opp arbeidet med fagfornyelsen. Ser vi nærmere på skoleeierens svar, viser tabell 4.1 svarfordelingen

for representantene for kommunene og fylkeskommunene. Siden det kun er 11 fylkeskommuner, oppgir vi også absolutt antall på de ulike svaralternativene (i parentes).

Tabell 4.1 '(Fylkes)kommunen gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen', skoleeier

Kategori	Kommune % (N)	Fylkeskommune % (N)	Totalt % (N)
Ikke i det hele tatt	0 (0)	0 (0)	0 (0)
I liten grad	6 (5)	18 (2)	7
I noen grad	41 (35)	27 (3)	40
I stor grad	41 (35)	36 (4)	41
I svært stor grad	12 (10)	18 (2)	12
Vet ikke	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Totalt (N)	85	11	96

Litt i overkant av halvparten av kommunene (53 prosent) oppgir at de som skoleeiere i stor eller svært stor grad gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen. Dette er en betydelig nedgang fra 2021, da 70 prosent hevdet det samme.

Blant fylkeskommunene gir seks av elleve uttrykk for at de i stor eller svært stor grad gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen. Vi ser imidlertid også at to av elleve fylkeskommuner svarer at de i liten grad gjør dette. Det er her viktig å påpeke at én av fylkeskommunene vi intervjuet valgte å gjøre et skille mellom systematisk *dokumentasjon*, som den ikke utførte, og systematisk *oppfølging*, som ble gjort gjennom utviklingsdialoger, selv om disse også handlet om andre tema enn fagfornyelsen. Representanten herfra valgte på denne bakgrunn nedre del av svarskalaen. En annen fylkeskommune forbandt også spørsmålet til en viss grad med dokumentasjon:

Kanskje er vi på i noen grad – vi gjør jo noe, men vi er jo i ferd med å utforme en egen undersøkelse som vi skal ut med lokalt også, for å få enda mer informasjon, men per i dag så tror jeg vi er på i noen grad.

Andre, som lå høyere opp på svarskalaen, vektla blant annet at fagfornyelsen «er tema for alle lederdialoger».

For grunnskolelederne varierer systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen geografisk, både med hensyn til størrelsen på kommunen grunnskolen ligger i og hvor den plasserer seg på sentralitetsindeksen. Tabell 4.2 viser at andelen grunnskoleledere som oppgir at arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad følges opp, øker med størrelsen på kommunen. Andelen som oppga det samme i 2021, står i parentes.

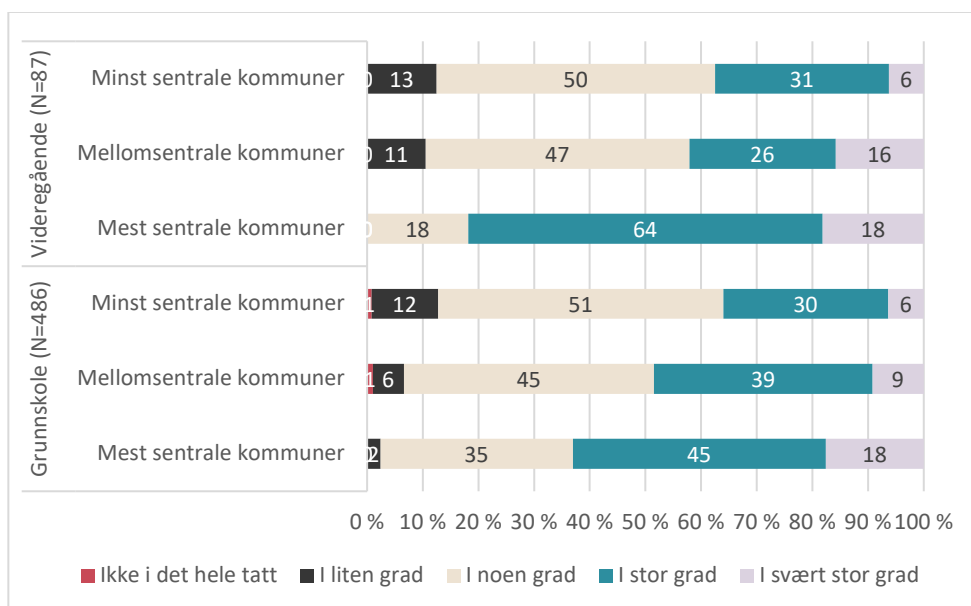
Tabell 4.2 'Skolen gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen', skoleledere grunnskole etter kommunistørrelse

Kategori	Under 3 000 innbyggere %	3 000 til 9 999 innbyggere %	10 000 innbyggere eller mer %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	0 (8)	2 (0)	0 (1)	1 (2)
I liten grad	14 (13)	6 (9)	5 (8)	6 (8)
I noen grad	51 (35)	51 (33)	40 (29)	43 (30)
I stor grad	30 (38)	35 (40)	41 (45)	39 (44)
I svært stor grad	5 (5)	6 (17)	13 (17)	11 (16)
Vet ikke	0 (3)	0 (1)	0 (1)	0 (1)
Totalt (N)	43 (40)	85 (95)	358 (329)	486 (464)

Mens 54 prosent av skolelederne ved grunnskoler i kommuner med over 10 000 innbyggere oppgir at arbeidet med fagfornyelsen i stor eller svært stor grad systematisk følges opp, er tilsvarende andel 41 prosent i mellomstore kommuner og 35 prosent i de minste.

Det har videre skjedd en betydelig reduksjon i andelen grunnskoleledere som oppgir at skolen i stor eller svært stor grad gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen, fra 59 prosent i 2021 til 50 prosent i 2022. Denne reduksjonen har stort sett skjedd til fordel for en økning i andelen som oppgir at dette i noen grad er tilfellet, fra 30 prosent i 2021 til 43 prosent i 2022. Vi ser en enda større reduksjon over tid i andelen grunnskoleledere i de mellomstore kommunene som oppgir at skolen i svært stor grad gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen, fra 17 prosent i 2021 til seks prosent i 2022. Det er også en nedgang fra 2021 i andelen som oppgir i stor grad, og om lag halvparten av disse grunnskolelederne oppgir at arbeidet systematisk følges opp i noen grad (51 prosent).

Som nevnt varierer systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen i skolen også etter kommunens plassering på sentralitetsindeksen. Dette gjelder både for grunnskoler og videregående skoler. Figur 4.4 viser at skoleledere ved skoler i de minst sentrale kommunene i mindre grad gir uttrykk for at arbeidet systematisk følges opp. Det er her viktig å gjøre oppmerksom på relativt få besvarer fra skoleledere i videregående, spesielt fra skoler lokalisert i de minst sentrale kommunene (N=16).

Figur 4.4 Systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen, skoleledere etter kommunens sentralitet, prosent

Det framgår av figuren at det er høyest andel skoleledere som oppgir at de i stor eller svært stor grad gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen ved skoler i de mest sentrale kommunene. Hele 82 prosent av skolelederne i videregående skole oppgir dette, mens andelen grunnskoleledere er 63 prosent.

4.2 Bruk av personressurser utenfor skolens egen stab

Når det gjelder bruken av personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen, viste figur 4.1 et nokså sammensatt bilde. Rundt halvparten (51 prosent) av kommunene svarer at de i stor eller i svært stor grad har gjort det, mens en relativt høy andel (40 prosent) oppgir at de i noen grad har benyttet seg av slike ressurser.

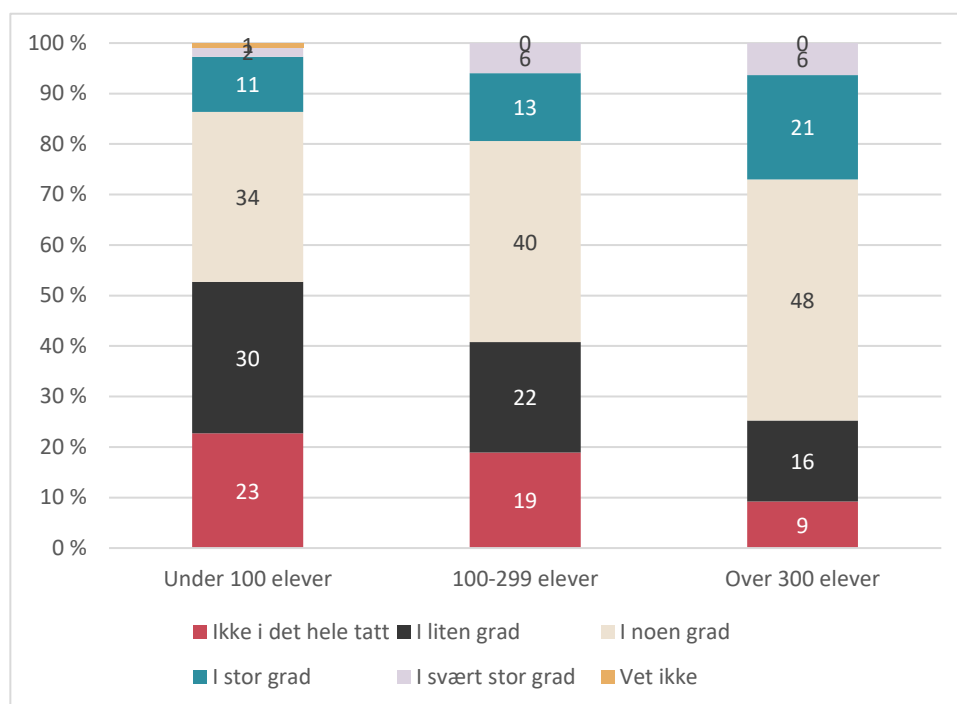
Ser vi nærmere på skoleledernes svar, finner vi for det første en betydelig reduksjon i andelen grunnskoleledere som oppgir at skolen i stor eller svært stor grad har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen, fra 35 prosent i 2021 til 21 prosent i 2022. Videre finner vi variasjoner i svarene fra grunnskoleledere i 2022 etter kommunens plassering på sentralitetsindeksen. Tabell 4.3 viser svarfordelingen:

Tabell 4.3 'Vår skole har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen', skoleledere grunnskole etter sentralitet

Kategori	Minst sentrale %	Mellom-sentrale %	Mest sentrale %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	26	14	11	16
I liten grad	25	23	18	22
I noen grad	30	45	45	41
I stor grad	13	13	20	15
I svært stor grad	6	4	6	5
Vet ikke	0	1	0	0
Totalt (N)	125	195	165	485

Grunnskoleledere i de minst sentrale kommunene oppgir i mindre grad enn grunnskoleledere i mer sentrale kommuner at de har benyttet eksterne personressurser i arbeidet med fagfornyelsen. Om lag halvparten av disse (51 prosent) oppgir at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet. Til sammenlikning oppgir henholdsvis 37 prosent og 29 prosent av grunnskolelederne i de mellom-sentrale og mest sentrale kommunene det samme.

Figur 4.5 viser videre betydelige forskjeller mellom grunnskoleledere etter skolestørrelse på det samme spørsmålet:

Figur 4.5 'Vår skole har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen', grunnskoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=485)

Som vi ser, oppgir over halvparten (53 prosent) av skolelederne ved de minste skolene at de ikke i det hele tatt eller i liten grad har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen. Til sammenlikning oppgir 41 prosent av skolelederne ved mellomstore grunnskoler dette, og 25 prosent ved de største skolene.

Skoleledere som oppga at de benyttet personressurser utenfor skolens egen stab, fikk anledning til å spesifisere hvilke ressurser dette var snakk om. Den oftest nevnte ressursen er UH-miljø, ofte i kombinasjon med DEKOMP. Blant skolelederne er det 192 som nevner ett eller flere UH-miljø, og 49 som nevner DEKOMP. Det er også mange (97) som nevner ressurspersoner på ulike nivå i forvaltningen, fra egen skoleeier via statsforvalteren til Utdanningsdirektoratet, og 16 skoleledere nevner samarbeid med andre oppvekstrelaterte kommunale tjenester, som for eksempel PP-tjenesten og helsesykepleiere. Det er 39 skoleledere som enten skriver foredragsholdere generelt eller spesifikke, navngitte personer som er trukket inn for å holde foredrag. Videre er det 40 skoleledere som nevner ulike former for nettverk eller samarbeid skoler eller kommuner imellom, og 39 som nevner ulike private aktører, som lokalt næringsliv, LearnLab eller lærebokforlag. Ni skoleledere nevner kurs og syv digitale ressurser, hvorav fem skriver at det gjelder udir.no.

Når det gjelder samarbeid med private aktører, kan følgende sitat fra en skoleleder illustrere dette:

I arbeidet med f.eks. å sette bærekraft på dagsorden har vi kontakt med butikk på stedet, med bønder for produksjon av mat og andre ressurser. Vi har kontakt med personer som kan reparere ting som er øydelagt og knytta til oss fagpersoner med kunnskap om drivhusdyrking av mat (skoleleder barneskole).

Ser vi på svarene fra kommunene, er det 72 som har valgt å spesifisere hvilke personressurser de har benyttet seg av. Av disse nevner hele 50 at de har samarbeidet med en institusjon i universitets- og høgskolesektoren, og 16 nevner DEKOMP eksplisitt. Enkelte viser til at de også har trukket inn fagressurser lokalt i kommunen i tillegg. Det er også 16 som utelukkende beskriver samarbeid med ulike skolefaglige rådgivere eller fagressurser i kommunen. Fire viser utelukkende til former for regionalt samarbeid, og tre til samarbeid med ulike kommunale tjenester, som PP-tjenesten eller helsesykepleier. Til slutt er det to som trekker fram Utdanningsdirektoratet, hvorav den ene spesifiserer veilederkorps og oppfølgingsordningen. Én representant for kommunen som skoleeier velger å vektlegge ressurs spørsmålet gjennom å påpeke at de «bruker alt vi kan av input fra Udir og andre ressurser som finnes tilgjengelig gratis».

Bildet er ikke ulikt på fylkeskommunalt nivå. Av de elleve fylkeskommunene nevner ti ulike UH-miljø, og fire DEKOMP. Fire nevner fagdager med eksterne

foredragsholdere, to nevner fagpersoner fra Udir, og én nevner fagressurser i fylkeskommunen. Ellers nevnes KS-nettverk, opplæringskontor og/eller lærebedrifter.

Som vi har sett, ser mange synergier mellom DEKOMP og fagfornyelsen. Én av representantene fra fylkeskommunen som vi intervjuet, valgte å utdype denne koblingen:

Koblingen mellom DEKOM og fagfornyelsen er vi veldig opptatt av – det å jobbe i profesjonelle læringsfellesskap mellom lærere, og få det til å virke, og få det til å spille sammen er vi veldig opptatt av nå. Det jobber vi med Høgskolen i Innlandet med å få på plass [...] Den linken kunne kanskje vært enda tydeligere, men vi synes dette henger godt sammen.

På samme måte beskriver en representant for kommunen som skoleeier dette på følgende måte i et fritekstfelt:

Desentralisert kompetanseordning har vært «paraplyen» for [...] nettverkets jobbing inn mot å implementere nytt Læreplanverk (LK20 – fagfornyelsen). Skolefaglige rådgivere i ulike kommuner og fagressurser fra Universitetet i Sørøst-Norge har bidratt inn i arbeidet.

Én av representantene fra fylkeskommunen var imidlertid kritisk til DEKOMP, og mente dermed at sammenfallet i tid var en hindring i arbeidet med fagfornyelsen. Vi kan av følgende sitat anta at dette dreier seg om misnøye med byråkrati og med samarbeidet med UH-sektor:

DEKOMP kom midt i det her, og det har vi veldig dårlig erfaring med, må jeg si. Det har vi ikke vært fornøyde med. Men nå har det begynt å bli litt bedre. Det byråkratiet [...] har vært forferdelig energikrevende. Vi har brukt veldig mye tid på å få orden og styre det tilbudet som man skulle gi [...] [UH-institusjonen] var ikke forberedt. De hadde ikke kompetansen vi forventet. Så det har vært ganske tungt, rett og slett [...] Vi skal ta litt skyld i det selv, for forventningene var nok litt større enn det det var grunn til. Sånn som for eksempel at UH skulle ta en ståstedsanalyse for skolene og planlegge kollektivt – det ble rett og slett ikke gjort. Det var akkurat som de ikke skjønnte hva det var. Derfor kom vi veldig skjævt ut. Det ble enkeltkurs de kjørte som var mer basert på hva de kunne enn hva skolene trengte.

4.3 Oppsummering

Dette kapitlet har omhandlet skoleeieres og skolelederes planer og strategier for arbeidet med fagfornyelsen. Oppsummert fant vi følgende:

- Det store flertallet både blant skoleeiere og skoleledere oppgir at *Overordnet del* har hatt stor betydning for arbeidet med fagfornyelsen i (fylkes)kommunen eller ved skolen.
- Om lag halve utvalget av både skoleeiere og skoleledere oppgir at de i stor eller svært stor grad systematisk følger opp arbeidet med fagfornyelsen i (fylkes)kommunen eller skolen.
- Fire av ti kommuner oppgir at det i liten grad eller ikke i det hele tatt gjøres justeringer i fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene. Syv av de elleve fylkeskommunene gir uttrykk for det samme.
- Bortimot én av tre skoleledere hevder at de ved skolen i liten grad eller ikke i det hele tatt foretar justeringer av fag- og timefordelingen for å ivareta de tverrfaglige temaene.
- Syv av elleve fylkeskommuner hevder at de i stor grad har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab, mens om lag halvparten av kommunene svarer at de i stor eller i svært stor grad har gjort det. Rundt fire av ti skoleledere oppgir at de ikke i det hele tatt eller i liten grad har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen.
- Den mest brukte eksterne ressursen som nevnes, er institusjoner i universitets- og høgskolesektoren, ofte i kombinasjon med DEKOMP.

5 Støtteressurser og kompetanseheving

Både skoleeiere og skoleledere ble presentert med utsagn om bruken av ulike støtte- og læringsressurser, og om kompetanseheving i forbindelse med fagfornyelsen, dog med noe ulikt fokus. Vi vil i dette kapitlet derfor se på svarene fra skoleeiere og skoleledere hver for seg. Siden det bare er elleve fylkeskommuner i Norge, har vi gjennomgående valgt å presentere skoleeieres svar i tabellform med både antall og andeler.

5.1 Kompetanseheving

Hvis vi starter med kompetanseheving, viser tabell 5.1 skoleeieres vurdering av tre ulike utsagn om dette:

Tabell 5.1 Utsagn om kompetanseheving, skoleeiere

		Ikke i det hele tatt % (N)	I liten grad % (N)	I noen grad % (N)	I stor grad % (N)	I svært stor grad % (N)	Vet ikke % (N)	Totalt (N)
Skoleledere i vår region samarbeider om kompetanseheving	Kommune	1 (1)	2 (2)	31 (26)	36 (31)	29 (25)	0 (0)	85
	Fylkeskommune	0 (0)	0 (0)	27 (3)	64 (7)	9 (1)	0 (0)	11
Skoleeier legger til rette for samarbeid mellom skolene om kompetanseheving	Kommune	1 (1)	1 (1)	18 (15)	55 (47)	25 (21)	0 (0)	85
	Fylkeskommune	0 (0)	0 (0)	18 (2)	55 (6)	27 (3)	0 (0)	11
Tiltak for kompetanseheving skjer først og fremst innen den enkelte skole	Kommune	0 (0)	16 (14)	44 (37)	32 (27)	7 (6)	1 (1)	85
	Fylkeskommune	0 (0)	18 (2)	27 (3)	55 (6)	0 (0)	0 (0)	11

Vi ser at ni av elleve fylkeskommuner, og 80 prosent av kommunene, oppgir at de i stor eller svært stor grad legger til rette for samarbeid mellom skolene om kompetanseheving. Fylkeskommunene utdypet at de gjorde dette gjennom samlinger for skoleledere og rektorer, og noen fortalte at de også hadde skoleveiledere som «går litt imellom skolene og prøver å synliggjøre hva andre skoler gjør, sånn at man kan ta kontakt, og som minsker avstanden», og at det er etablert kompetansenettverk i fylkeskommunen.

Videre ser vi at åtte av elleve fylkeskommuner, og 66 prosent av kommunene, hevder at skolelederne i deres region i stor eller svært stor grad faktisk samarbeider om kompetanseheving. Svært få skoleeiere på begge forvaltningsnivå oppgir ikke i det hele tatt eller i liten grad på disse to utsagnene. Fra intervjuene med fylkeskommunene framgår det at samarbeidet for mange foregår via rektornettverk, ledersamlinger og felles planleggingsdager.

Svarene er mer sprikende på utsagnet om at tiltak for kompetanseheving først og fremst skjer ved den enkelte skole. Seks av de elleve fylkeskommunene hevder at dette i stor grad er tilfellet, mens tre oppgir at det i noen grad er slik, mens to hevder i liten grad. Blant kommunene svarer den største andelen at utsagnet i noen grad stemmer (44 prosent), fulgt av i stor grad (32 prosent). Rundt én av seks kommuner oppgir imidlertid også at dette i liten grad er tilfellet. To av fylkeskommunene valgte å understreke at det ikke er noen motsetning mellom at det samarbeides skoleledere imellom og at kompetansehevingen først og fremst foregår ved den enkelte skole, og dermed at utsagnet ble litt vanskelig å ta stilling til:

Det står «først og fremst», men det skjer mye lokalt utviklingsarbeid, men det er også satt i et system, sånn at det er både/og, ikke enten/eller. Når det står «først og fremst» blir det vanskelig å svare det ut.

Det er jo i stor grad [ved den enkelte skole], men da kan det høres ut som at de står mot hverandre, men det gjør de jo ikke. For det meste foregår jo på skolen, det er den viktigste arenaen, så er det i tillegg en samarbeidsarena som vi legger til rette for.

Det kompetanseheving i forbindelse med fagfornyelsen drar nytte av DEKOMP. Som en annen representant fra en fylkeskommune uttrykte det:

Fordi vi er et nytt sammenslått fylke så har vi også valgt å bruke DEKOMP som en samlende kompetansehevingsmulighet, hvor vi samtidig bygger en felles kultur for læring i den nye fylkeskommunen. Så der også har jo DEKOMP hjulpet oss, og derfor har vi vært veldig opptatt av at vi har laget program som gjelder for alle lærere uavhengig av hvilke fag de underviser i, sånn at vi kunne opparbeide en god, felles kultur i tråd med fagfornyelsen. Så det har vært en hjelp for oss på veien i forhold til å opparbeide en felles læringskultur.

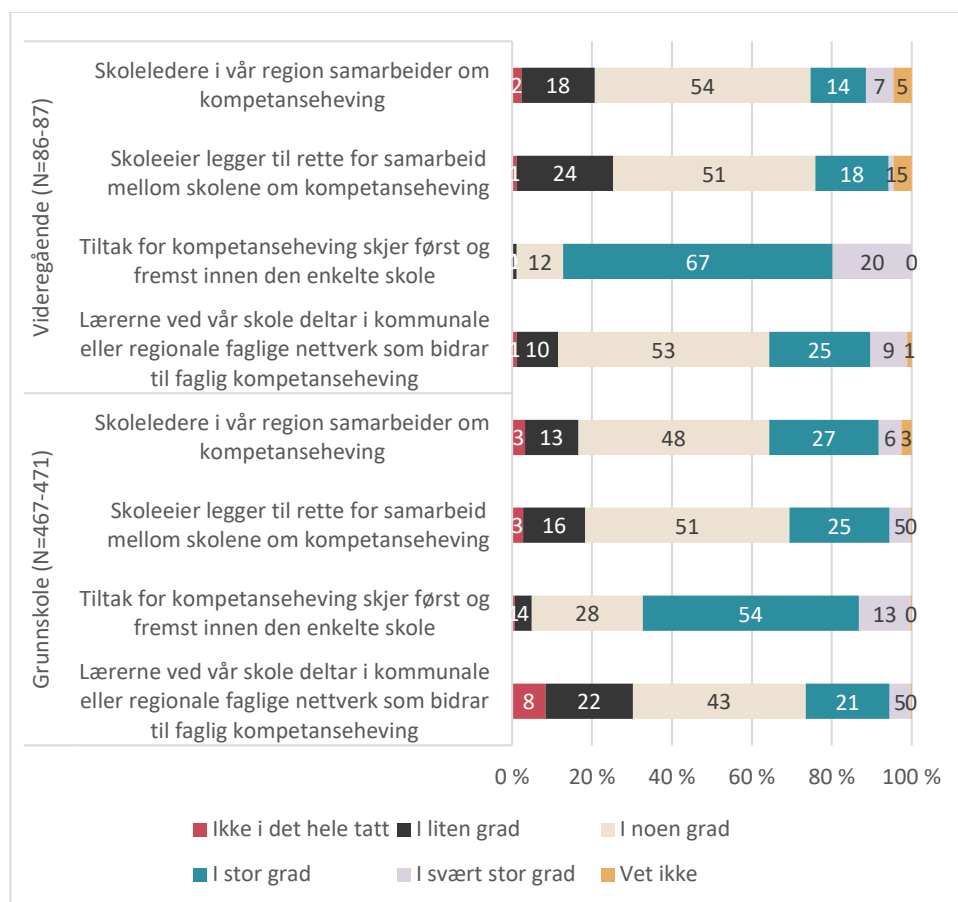
Mens én av fylkeskommunene påpekte at DEKOMP-ordningen hos dem er lagt til skolenivå, hevdet en annen at DEKOMP hos dem er tuftet på samarbeid:

DEKOMP har vi organisert som noe vi gjør felles [...] Disse spørsmålene kan være litt vanskelige, for vi [...] har laget et program som alle skolene skal følge, men det foregår jo mye både på den enkelte skole, og det foregår på arenaer mellom skoler. Så vi jobber jo på flere plan, på flere nivåer. Men det er klart at det praktiske arbeidet skjer på hver skole med utgangspunkt for eksempel i Udir sine kompetansepakker.

I en annen fylkeskommune ble vi fortalt at kompetansehevingen også foregår på ulike nivå for skolelederne og lærerne:

Vi har flere spor i DEKOMP-ordningen vår, der fagfornyelsen har vært overskriften, sånn at kompetanseheving for ledelsen skjer på ledersamlinger, på tvers av skolene, mens for lærerne så skjer det lokalt, på arbeidsplassen. Siden de er i flertall, så blir det vel i stor grad [ved den enkelte skole].

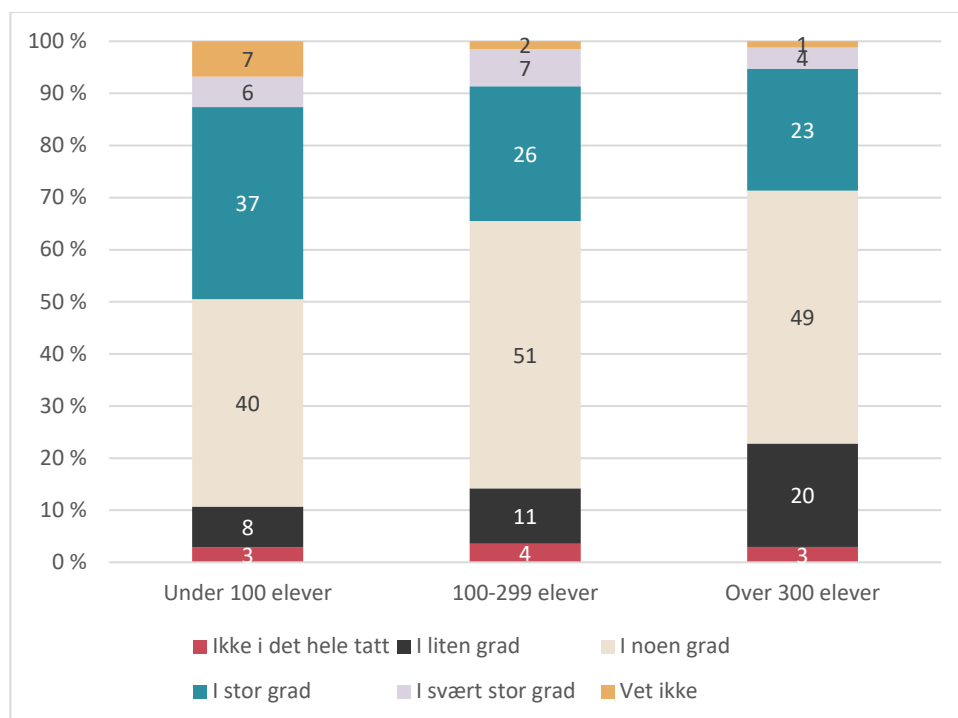
Skolelederne ble presentert med de samme tre utsagnene om kompetanseheving, samt ett ekstra om hvorvidt lærerne ved skolen deltar i kommunale eller regionale faglige nettverk som bidrar til faglig kompetanseheving. Figur 5.1 viser svarfordelingen:

Figur 5.1 Utsagn om kompetanseheving, skoleledere, prosent

Vi ser at en mye høyere andel skoleledere, både i grunnskolen og i videregående, oppgir at tiltak for kompetanseheving først og fremst skjer innen den enkelte skolen, sammenliknet med skoleeierne. Hele 87 prosent av skolelederne ved videregående skoler oppgir at dette i stor eller svært stor grad er tilfellet, mens 67 prosent av grunnskolelederne oppgir det samme.

Blant skolelederne i videregående er det, som vi ser, kun rundt 20 prosent som i stor eller svært stor grad kjenner seg igjen i utsagnene om at skoleeier legger til rette for samarbeid mellom skolene om kompetanseheving (19 prosent) og at skolelederne i regionen faktisk samarbeider om dette (21 prosent). Det er en noe høyere andel grunnskoleledere som i stor eller svært stor grad kjenner seg igjen, med henholdsvis 30 prosent som oppgir at skoleeier legger til rette for samarbeid, og 33 prosent som oppgir at skolelederne i regionen faktisk samarbeider om kompetanseheving. Dette er likevel en betydelig reduksjon fra 2021, da 43 prosent av grunnskolelederne ga uttrykk for å i stor eller svært stor grad samarbeide om kompetanseheving. Slikt samarbeid varierer videre noe med grunnskolestørrelse, som det framgår av figur 5.2:

Figur 5.2 'Skoleledere i vår region samarbeider om kompetanseheving', grunnskoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=471)

Som vi ser, synker andelen grunnskoleledere som oppgir at skoleledere i regionen samarbeider om kompetanseheving, med skolestørrelse. Mens 43 prosent ved de minste skolene oppgir at skolelederne i regionen i stor eller svært stor grad samarbeider om dette, er tilsvarende andel blant skoleledere ved de største skolene 27 prosent.

Hvis vi vender tilbake til figur 5.1, ser vi at kommunale eller regionale faglige nettverk blant lærere i noen grad bidrar til faglig kompetanseheving. Litt i overkant av halvparten (53 prosent) av skolelederne i videregående oppgir at lærerne ved skolen får sin kompetanse hevet gjennom deltakelse i slike nettverk, mens 43 prosent av grunnskolelederne gir uttrykk for det samme. Andelene som hevder at lærerne ved skolen i stor eller svært stor grad deltar i kommunale eller regionale faglige nettverk som bidrar til kompetanseheving, er henholdsvis 34 prosent og 26 prosent. Det er verdt å merke seg at 30 prosent av grunnskolelederne gir uttrykk for at dette ikke i det hele tatt eller i liten grad er tilfellet.

5.2 Støtteressurser

Som nevnt ble respondentene også presentert med utsagn om ulike støtteressurser. Dersom vi igjen starter med skoleeiere, viser tabell 5.2 svarfordelingen til kommunene og fylkeskommunene:

Tabell 5.2 Utsagn om støtteressurser, skoleeiere

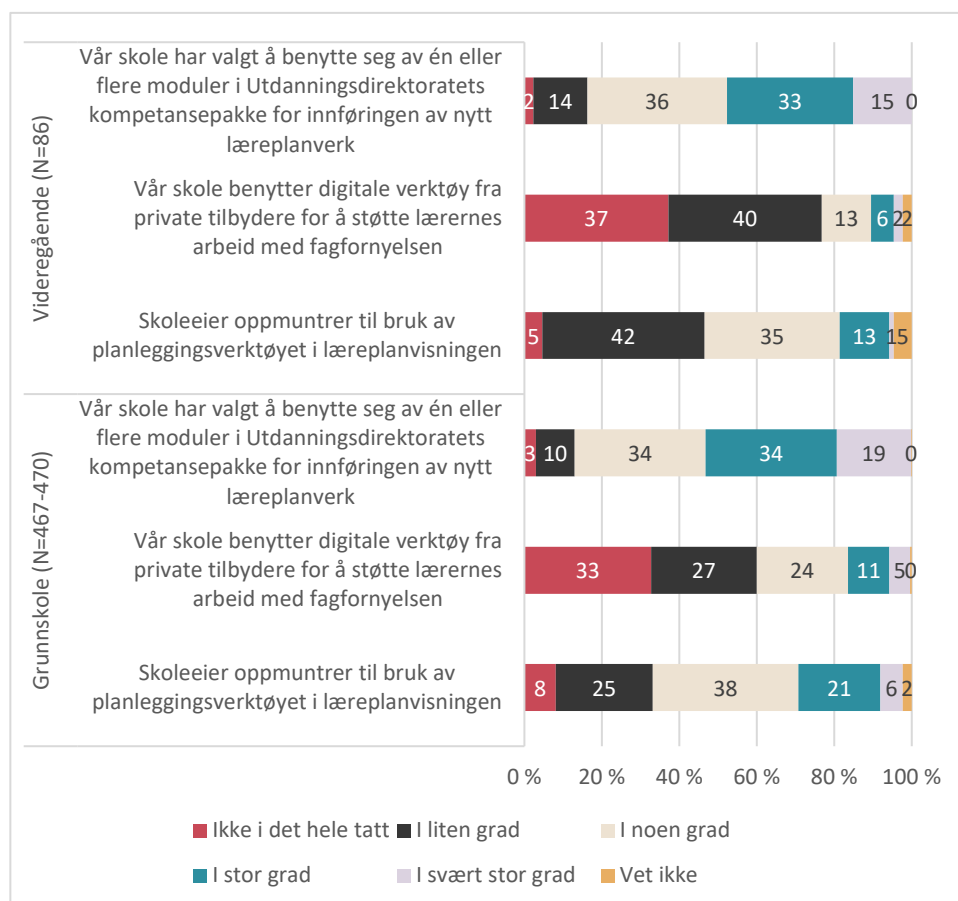
		Ikke i det hele tatt % (N)	I liten grad % (N)	I noen grad % (N)	I stor grad % (N)	I svært stor grad % (N)	Vet ikke % (N)	Totalt (N)
Vår (fylkes)kommune har valgt å benytte seg av én eller flere moduler <i>Utdanningsdirektoratets kompetansepakke for innføringen av nytt læreplanverk</i>	Kommune	0 (0)	4 (3)	26 (22)	34 (29)	34 (29)	2 (2)	85
	Fylkeskommune	0 (0)	0 (0)	9 (1)	45 (5)	45 (5)	0 (0)	11
Vår (fylkes)kommune benytter digitale verktøy fra private tilbydere for å støtte lærernes arbeid med fagfornyelsen	Kommune	15 (13)	39 (33)	25 (21)	8 (7)	5 (4)	8 (7)	85
	Fylkeskommune	36 (4)	55 (6)	9 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	11
Skoleeier oppmuntrer til bruk av planleggingsverktøyet i læreplanvisningen	Kommune	4 (3)	6 (5)	43 (36)	21 (18)	24 (20)	2 (2)	84
	Fylkeskommune	0 (0)	18 (2)	45 (5)	18 (2)	18 (2)	0 (0)	11

Som det framgår av tabellen, bruker det store flertallet av skoleeierne *Utdanningsdirektoratets kompetansepakke for innføringen av nytt læreplanverk*. Ti av de elleve fylkeskommunene hevder at de i stor eller svært stor grad har valgt å benytte seg av én eller flere av modulene i denne kompetansepakken, mens 68 prosent av kommunene uttrykker det samme. Fylkeskommunene fortalte videre i intervjuene at de hadde oppfordret skolene til også å benytte seg av kompetansepakkene, og demonstrert hvordan de kunne brukes, men understrekte samtidig at de ikke har pålagt skolene å benytte seg av dem.

På den andre siden er det få som har benyttet digitale verktøy fra *private* tilbydere for å støtte lærernes arbeid med fagfornyelsen. Ti av de elleve fylkeskommunene hevder at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet, og det samme oppgir 54 prosent av kommunene.

Det er videre en noe lavere andel som hevder at de har oppmuntret til bruk av planleggingsverktøyet i læreplanvisningen enn som har benyttet Udirs kompetansepakke. Fire av de elleve fylkeskommunene hevder at de i stor eller svært stor grad oppmuntrer til dette, mens fem gir uttrykk for at de i noen grad gjør det. Bildet er nokså likt blant representantene fra kommunene, hvor 45 prosent oppgir at de i stor eller svært stor grad oppmuntrer til bruk av planleggingsverktøyet, mens 43 prosent oppgir at de i noen grad gjør det. Dette er imidlertid en betydelig nedgang fra 2021, da hele 77 prosent av kommunene oppga at de som skoleeier i stor eller svært stor grad oppmuntret til bruk av planleggingsverktøyet i læreplanvisningen.

Noe av svaret på hvorfor skoleeierne ikke i større grad har oppmuntret til bruk av planleggingsverktøyet, kan være motstand blant skolelederne, noe vi skal komme tilbake til i neste kapittel. La oss først ved hjelp av figur 5.3 se på skoleledernes vurderinger av utsagnene om støtteressurser:

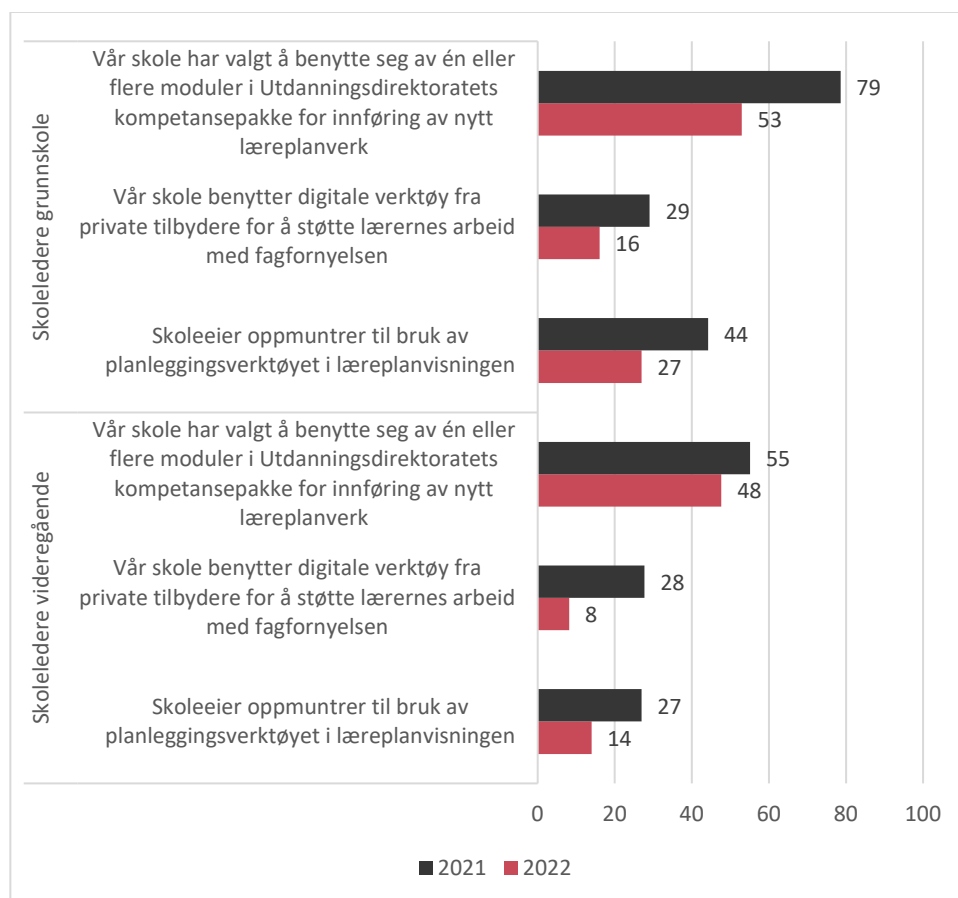
Figur 5.3 Utsagn om støtteressurser, skoleledere, prosent

Vi ser at også en stor andel skoleledere oppgir at de har valgt å benytte seg av én eller flere moduler i *Utdanningsdirektoratets kompetansepakke for innføringen av nytt læreplanverk*. Rundt halvparten av både grunnskolelederne (53 prosent) og

skolelederne ved videregående skoler (48 prosent) oppgir at de i stor eller svært stor grad har valgt å gjøre det. Som blant skoleeierne er det få skoleledere som har benyttet digitale verktøy fra private tilbydere for å støtte lærernes arbeid med fagfornyelsen. Blant skolelederne i videregående skole oppgir hele 77 prosent at de ikke i det hele tatt eller i liten grad har gjort det, mens tilsvarende andel blant grunnskolelederne er 60 prosent. Dette varierer imidlertid betydelig mellom grunnskoleledere fra kommuner av ulik størrelse (ikke vist i figur). Grunnskolelederne i de minste kommunene oppgir både i større utstrekning at slike digitale verktøy fra private tilbydere ikke i det hele tatt blir benyttet, og at de i stor grad blir det, sammenliknet med grunnskoleledere i både de mellomstore og de største kommunene, som svarer nokså likt på spørsmålet.

Som vi ser i figur 5.2, er svarene mer sprikende når det gjelder utsagnet om at skoleeier oppmuntrer til bruk av planleggingsverktøyet i læreplanvisningen. Det er imidlertid en høyere andel skoleledere i videregående (47 prosent) som oppgir at skoleeier ikke i det hele tatt eller i liten grad oppmuntrer dem til å bruke dette planleggingsverktøyet, sammenliknet med grunnskoleledere (33 prosent). Dette til tross for at fire av de elleve fylkeskommunene selv hevdet at de i stor eller svært stor grad gjorde det. Det er også forskjeller mellom grunnskoleledere etter kommunestørrelse, hvor en betydelig høyere andel fra de minste kommunene oppgir at skoleeier ikke i det hele tatt eller i liten grad oppmuntrer til bruk av planleggingsverktøyet (59 prosent), sammenliknet med grunnskoleledere i både de mellomstore (39 prosent) og de største kommunene (29 prosent).

På alle disse tre utsagnene er det betydelige endringer i skoleledernes svar fra 2021 til 2022. Figur 5.4 viser andelen som oppgir i stor eller svært stor grad for begge år:

Figur 5.4 Utsagn om støtteressurser, andel skoleledere i 2021 og 2022 som oppgir i stor eller i svært stor grad, prosent

Som vi ser, er andelen lavere for alle utsagnene i årets undersøkelse sammenliknet med 2021. Nedgangen er størst i andelen grunnskoleledere som oppgir at skolen i stor eller svært stor grad har valgt å benytte seg av én eller flere moduler i *Utdanningsdirektoratets kompetansepakke for innføring av nytt læreplanverk*, fra 79 prosent i 2021 til 53 prosent i 2022. Tilsvarende er det en stor reduksjon i andelen skoleledere i videregående som oppgir at skolen i stor eller svært stor grad har benyttet digitale verktøy fra private tilbydere for å støtte lærernes arbeid med fagfornyelsen, fra 28 prosent i 2021 til åtte prosent i 2022.

5.3 Læringsressurser

Til slutt ble respondentene presentert med utsagn rettet mer mot læringsressurser og læremidler. Tabell 5.3 viser svarfordelingen til skoleeiere:

Tabell 5.3 Utsagn om læringsressurser, skoleeiere

		Ikke i det hele tatt % (N)	I liten grad % (N)	I noen grad % (N)	I stor grad % (N)	I svært stor grad % (N)	Vet ikke % (N)	Totalt (N)
(Fylkes)kom- munen priori- terer å styrke lærernes pro- fesjonsfaglige	Kom- mune	1 (1)	2 (2)	25 (21)	38 (32)	33 (28)	1 (1)	85
digitale kom- petanse	Fylkes- kom- mune	0 (0)	9 (1)	36 (4)	45 (5)	9 (1)	0 (0)	11
(Fylkes)kom- munen har foretatt eller har planer om å foreta- fellesinnkjøp av læremidler	Kom- mune	1 (1)	7 (6)	16 (14)	35 (30)	39 (33)	1 (1)	85
	Fylkes- kom- mune	9 (1)	36 (4)	18 (2)	18 (2)	18 (2)	0 (0)	11

Det første utsagnet omhandlet skoleeiers prioritering av å styrke lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse. Vi ser av tabell 5.3 at over halvparten oppgir at de gjør det. Seks av de elleve fylkeskommunene svarer at de i stor eller svært stor grad prioriterer dette, mens hele 71 prosent av representantene for kommunene hevder det samme.

Når det gjelder fellesinnkjøp av læremidler, fikk vi i intervjuene med fylkeskommunen inntrykk av at dette er et mer komplisert utsagn å ta stilling til. For det første valgte enkelte å tolke spørsmålet som hvorvidt de har *rammeavtaler* som skolene må forholde seg til når de gjør innkjøp av læremidler, og én fylkeskommune valgte å inkludere investeringer i gratisressursen NDLA som et slags fellesinnkjøp. En annen fylkeskommune påpekte at «90 prosent gjør skolene selv, og så har vi noe på toppen som vi kjøper felles, men det er stort sett digitale ressurser». At fellesinnkjøp i størst grad dreier seg om digital teknologi, ble også trukket fram av to andre fylkeskommuner. Den ene fortalte at fellesinnkjøp ble koordinert av digitalpedagoger, og en annen sa følgende:

Jeg tror det varierer litt – noen skoler kjøper inn en god del ting, men vi har jo felles image på alle maskiner, for vi har jo en fylkeskommunal ordning på det. Og vi kjøper inn ganske mange lisenser og har databladavtaler på veldig mye, egentlig.

Det var også to fylkeskommuner som vektla viktigheten av at skolene får «velge hva slags sort læremidler de vil ha», og at de dermed kun har «fått ekstrabevilgninger fra politikerne sånn at skolene kan få dekket det de har meldt inn av behov». Tilsvarende fortalte den andre fylkeskommunen at de legger til rette for

innkjøp av læremidler uten å legge føringer, slik skolene bevarer sin pedagogiske frihet til å velge:

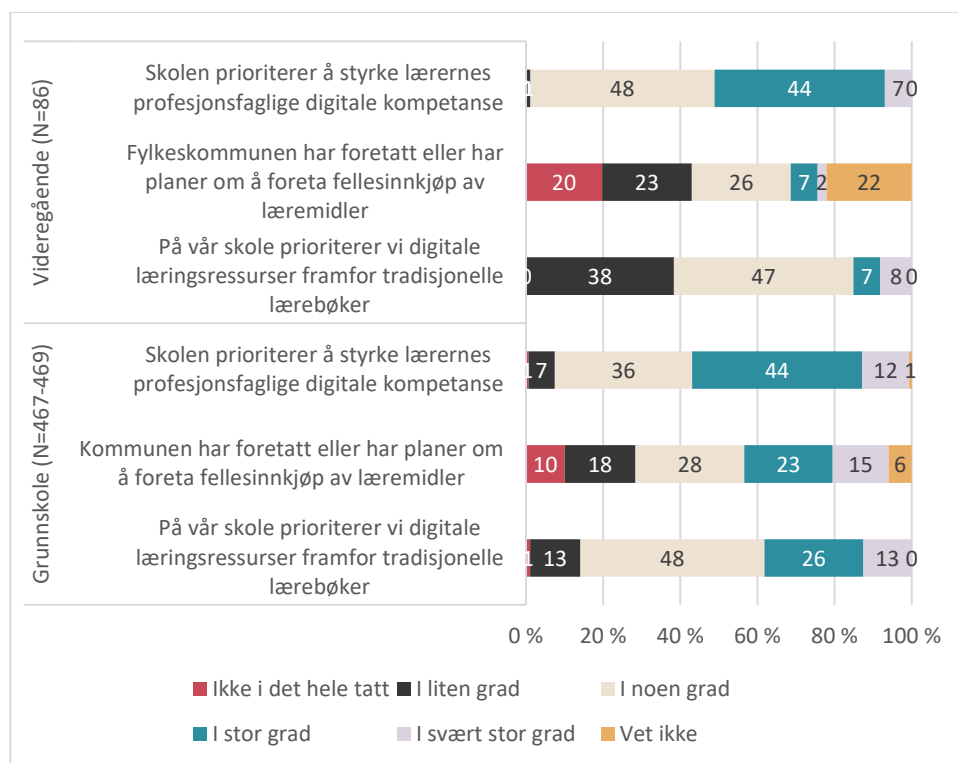
Vi legger til rette, men så er det skolene som vurderer hvilke læremidler de kjøper – vi har ikke noen felles føring på det. Det er en pedagogisk frihet lokalt på skolen.

Vi fikk for øvrig inntrykk av at de finansielle ordningene har vært ulike for kommunene og fylkeskommunene som skoleeiere. Én av fylkeskommunene berettet følgende i forbindelse med et spørsmål om politiske drøftinger av fagfornyelsen:

Det har vært veldig mye knyttet til læremiddelsituasjonen og finansieringen av den. Der er det gitt et vesentlig løft til grunnskolen, men ikke til videregående. Og kanskje spesielt det har hatt en del politisk oppmerksomhet i [vår fylkeskommune]. Vi har gjort en henvendelse der vi ber KD om å se på dette en gang til [...] Vi har ikke fått noen tilbakemelding fra KD på om de har gjort en ny vurdering av ressurstilførselen til fylkeskommunene i forbindelse med fagfornyelsen, men [...] kommunene har blitt tilført en betydelig sum penger for å kunne møte utstyrs- og læremiddelbehovet i fagfornyelsen uten at fylkeskommunen har blitt tilført tilsvarende.

Vi ser av tabell 5.3 at bortimot tre av fire kommuner (74 prosent) oppgir at de i stor eller svært stor grad har foretatt eller har planer om å foreta fellesinnkjøp av læremidler, mens fire av de elleve fylkeskommunene gjør det samme.

Skolelederne ble presentert med de samme to utsagnene, samt ett ekstra utsagn knyttet til hvorvidt skolen prioriterer digitale læringsressurser framfor tradisjonelle lærebøker. Figur 5.5 viser svarfordelingen:

Figur 5.5 Utsagn om læringsressurser, skoleledere, prosent

Vi ser av figuren at også flertallet av skolelederne hevder at de prioriterer å styrke lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse. Over halvparten av både grunnskolelederne (56 prosent) og skolelederne ved videregående skoler (51 prosent) oppgir at dette i stor eller svært stor grad prioriteres, mens veldig få uttrykker at det ikke i det hele tatt er tilfellet. En høyere andel av grunnskolelederne (7 prosent) oppgir at de i liten grad prioriterer å styrke lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse, sammenliknet med skoleledere i videregående.

Når det gjelder fellesinnkjøp av læremidler, ser vi også ut fra skoleledernes svar at bildet er broket. Det er imidlertid en betydelig høyere andel skoleledere i videregående skole som oppgir at skoleeier ikke i det hele tatt eller i liten grad gjør fellesinnkjøp (46 prosent), sammenliknet med grunnskoleledere (28 prosent). Det er videre verdt å merke seg at hele 22 prosent av skolelederne i videregående oppgir at de ikke vet om det gjøres fellesinnkjøp. Det kan være av samme årsak som nevnt ovenfor, nemlig at «fellesinnkjøp» kan være flertydig eller vanskelig å forstå.

Til slutt ser vi at det er betydelig flere grunnskoleledere som prioriterer digitale læringsressurser framfor tradisjonelle lærebøker, sammenliknet med skoleledere i videregående. Det er imidlertid samtidig en betydelig nedgang i andelen grunnskoleledere som oppgir at de i stor eller svært stor grad prioriterer digitale læringsressurser framfor tradisjonelle lærebøker, fra 43 prosent i 2021 til 39 prosent i 2022. Tilsvarende andel blant skoleledere i videregående er i 2022 på 15 prosent, mens hele 38 prosent oppgir at dette i liten grad er tilfellet. Én skoleleder

har valgt å bruke et fritekstfelt til å uttrykke nettopp «[l]ite tilgang til oppdaterte trykte lærebøker» som en utfordring i arbeidet med fagfornyelsen. Andre hevder samtidig at også nettressursene har blitt sent ferdige, eller at det er «[m]angel på ressurser til oppdaterte læremidler (digitale eller og bøker)». Én skoleleder peker på at det å velge i seg selv er utfordrende:

Lærerne har jobbet med L97 i mange år, og arbeidsmåter som er gjennomarbeidet kan være krevende å snu om til nytt tanke sett i fagfornyelsen. Det er vanskelig å finne ut hva som er det rette læremidlet som skal brukes. Skal vi gå for alt digitalt? Hva skal man velge av bøker? Er det andre læremidler som hadde vært enda bedre? (skoleleder barneskole)

5.4 Oppsummering

Dette kapitlet har omhandlet kompetanseheving i forbindelse med fagfornyelsen samt ulike støtte- og læringsressurser i dette arbeidet. Oppsummert fant vi følgende:

- Flertallet av skoleeierne gir uttrykk for at de legger til rette for samarbeid mellom skolene om kompetanseheving, og at skolelederne i deres region faktisk samarbeider om dette.
- Blant skolelederne i videregående er det kun rundt én av fem som mener at skoleeier legger til rette for samarbeid mellom skolene om kompetanseheving, og at skolelederne i regionen faktisk samarbeider om dette. Andelene er noe høyere blant grunnskoleledere, med rundt tre av ti for begge utsagnene.
- Seks av elleve fylkeskommuner svarer at tiltak for kompetanseheving først og fremst skjer ved den enkelte skole. Blant kommunene oppgir rundt fire av ti at utsagnet i noen grad stemmer, mens rundt tre av ti mener at det i stor grad gjør det. Andelen som oppgir at tiltak for kompetanseheving først og fremst skjer ved den enkelte skole, er mye høyere blant skolelederne.
- Kompetansehevingen i forbindelse med fagfornyelsen drar nytte av DEKOMP.
- Kommunale eller regionale faglige nettverk blant lærere ser ut til å bidra i noen grad til faglig kompetanseheving.
- Det store flertallet av skoleeierne bruker *Utdanningsdirektoratets kompetansepakke for innføringen av nytt læreplanverk*, og rundt halvparten av skolelederne gir uttrykk for det samme.
- Det er en noe lavere andel skoleeiere i 2022 enn i 2021 som hevder at de har oppmuntrert til bruk av planleggingsverktøyet i læreplanvisningen. Skoleledernes oppfatning av hvorvidt skoleeier oppmuntrer til dette, er sprikende.
- Det er få som har benyttet digitale verktøy fra private tilbydere for å støtte lærernes arbeid med fagfornyelsen. Dette gjelder både skoleeiere og skoleledere.
- Flertallet av kommunene og rundt halvparten av fylkeskommunene gir uttrykk for at de prioriterer å styrke lærernes profesjonsfaglige digitale kompetanse. Flertallet av skolelederne hevder at de gjør det samme.
- Når det gjelder fellesinnkjøp av læremidler, er bildet broket. Vi fikk blant annet inntrykk av at de finansielle ordningene er ulike for kommuner og fylkeskommuner. En betydelig høyere andel skoleledere i videregående skole oppgir at skoleeier ikke i det hele tatt eller i liten grad gjøre fellesinnkjøp, sammenliknet med grunnskoleledere.
- Det er betydelig flere grunnskoleledere som prioriterer digitale læringsressurser framfor tradisjonelle lærebøker, sammenliknet med skoleledere i videregående.

6 Synspunkter på læreplanverket og prosessen

Som i fjor ba vi også i år om skoleledernes synspunkter på læreplanverket og fagfornyelsen som prosess. Tabell 6.1 viser svarfordelingen for årets undersøkelse, med tallene fra 2021 i parentes gitt at spørsmålet ble stilt:

Tabell 6.1 Synspunkter på læreplanverket og prosessen, skoleledere grunnskole og videregående

Kategori	Svært uenig %	Litt uenig %	Litt enig %	Svært enig %	Totalt (N)
Det brede formålet for opplæringen er godt ivaretatt i <i>Overordnet del – verdier og prinsipper</i>	0 (0)	1 (0)	32 (20)	66 (79)	523 (503)
De nye læreplanene er et godt verktøy for å sikre progresjon i fagene	1 (1)	6 (4)	54 (52)	40 (43)	527 (501)
Kjerneelementene gir tydelig retning for valg av innhold i fagene	1 (0)	3 (3)	49 (40)	47 (56)	525 (500)
Det nye kompetansebegrepet ligger til grunn for skolens arbeid med læreplanene	0 (0)	2 (2)	44 (39)	53 (58)	526 (500)
De nye læreplanene gir tydelig retning for arbeidet med de tverrfaglige temaene	1 (0)	7 (8)	57 (49)	35 (43)	525 (500)
Det er et godt grep å plassere ansvaret for de tre tverrfaglige temaene i bestemte fag	3 (4)	16 (16)	55 (45)	26 (34)	524 (500)
De nye læreplanene fører til mindre stofftrengsel i fagene	4 (3)	26 (20)	55 (57)	15 (20)	523 (500)
Det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse	1 (0)	10 (8)	67 (64)	22 (27)	526 (499)
Den digitale læreplanvisningen bidrar til å synliggjøre sammenhenger i læreplanverket	1 (1)	6 (6)	53 (45)	39 (48)	526 (500)

Kategori	Svært uenig %	Litt uenig %	Litt enig %	Svært enig %	Totalt (N)
På vår skole oppfordrer vi lærerne til å benytte planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen	5 (n.a.)	22 (n.a.)	47 (n.a.)	26 (n.a.)	526 (n.a.)
Planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen bidrar til samarbeid mellom lærerne	7 (5)	33 (21)	48 (55)	11 (20)	524 (499)
Læreplanverket er et godt verktøy for undervisvurdering i fagene	2 (3)	17 (12)	60 (59)	21 (26)	526 (497)
Læreplanverket er et godt verktøy for sluttvurdering i fagene	3 (n.a.)	18 (n.a.)	61 (n.a.)	19 (n.a.)	516 (n.a.)

Flertallet av skolelederne (66 prosent) gir også i årets undersøkelse uttrykk for å være svært enige i påstanden om at *Overordnet del* på en god måte ivaretar det brede formålet for opplæringen, men som vi ser av tabellen, er andelen 13 prosentpoeng lavere enn i fjor. Nedgangen er betydelig blant grunnskoleledere, hvor 81 prosent oppga at de var svært enige i 2021, mens andelen i år er 65 prosent. Det er imidlertid flere skoleledere som oppgir at de er litt enige i utsagnet (32 prosent), slik at andelen uenige er så å si lik.

Vi ser videre at bortimot halvparten (47 prosent) av skolelederne oppgir at de er svært enige i at kjerneelementene gir tydelig retning for valg av innhold i fagene, men der vi igjen finner en betydelig reduksjon i andelen grunnskoleledere som oppgir dette sammenliknet med i fjor. I årets undersøkelse svarer 47 prosent av disse at de er helt enige, mens andelen i 2021 var 58 prosent.

Det er videre verdt å merke seg at tre av ti (30 prosent) oppgir at de er litt eller svært uenige i at de nye læreplanene medfører mindre stofftrenghet i fagene, og også på dette utsagnet finner vi en betydelig nedgang i andelen svært enige grunnskoleledere, fra 22 prosent i fjor til 17 prosent i år.

Så å si alle skolelederne i utvalget (94 prosent) er litt eller svært enige i utsagnet om at de nye læreplanene er et godt verktøy for å sikre progresjon i fagene, og 92 prosent uttrykker at de er litt eller svært enige i at de nye læreplanene gir tydelig retning for arbeidet med de tverrfaglige temaene. Én skoleleder har imidlertid i et fritekstfelt valgt å trekke fram at kompetansemålene i hvert fag hindrer tverrfaglig samarbeid:

Kompetansemålene i hvert av fagene dominerer fortsatt i læreplan og i lærernes planlegging. Dette hindrer tverrfaglig samarbeid og elevarbeid med utgangspunkt i kjerneelementene. (skoleleder 1-10 skole)

Vi ser at 19 prosent av skolelederne oppgir at de er litt eller svært uenige i at det var et godt grep å plassere ansvaret for de tre tverrfaglige temaene i bestemte fag.

En svært stor andel (89 prosent) er på den andre siden litt eller svært enige i at det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse.

Når det gjelder vurdering i fagene, oppgir totalt 81 prosent at de er litt eller svært enige i at læreplanverket er et godt verktøy for undervisvurdering, og 80 prosent at det er et godt verktøy for sluttvurdering.

Ser vi på utsagnene som omhandler fagfornyelsen som *prosess*, oppgir rundt halvparten av skolelederne at de er svært enige i at det nye kompetansebegrepet ligger til grunn for skolens arbeid med læreplanene (53 prosent). Det er her igjen en betydelig nedgang i andelen grunnskoleledere som gir uttrykk for dette sammenliknet med forrige undersøkelse. Mens 61 prosent var svært enige i dette i 2021, er andelen i år 52 prosent. Én av grunnskolelederne har i et fritekstfelt valgt å uttrykke misnøye med begrepene og tankegodset i fagfornyelsen, inkludert det nye kompetansebegrepet:

Noen begreper og tankegods i fagfornyelsen er tungt tilgjengelig. Kompetansebegrepet og hvilke pedagogiske konsekvenser det får for undervisningen er tungt å «knekke» ned til et begripelig didaktisk språk. Spørsmål som «hvor mye tverrfaglighet» er nok for å følge intensjonen med fagfornyelsen, er også et tema som krever sitt. Holder det med tre større temaer i året, eller skal man drive tverrfaglig i samtlige fag i hver time? (skoleleder barneskole)

Som det framgår av tabell 6.1, er det en noe lavere andel (39 prosent) som oppgir at de er svært enige i at den digitale læreplanvisningen bidrar til å synliggjøre sammenhenger i læreplanverket, og det er en betydelig reduksjon i andelen blant grunnskoleledere som gir uttrykk for dette, fra 49 prosent i 2021 til 40 prosent i 2022.

Bildet tabell 6.1 danner, er mer sammensatt når det gjelder hvorvidt planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen bidrar til samarbeid mellom lærerne. Mens 59 prosent oppgir at de er litt eller svært enige i dette utsagnet, oppgir som vi ser hele 40 prosent at de er litt eller svært uenige i at dette er tilfellet. Vi finner videre en betydelig økning i andelen grunnskoleledere som er uenige i dette, sammenliknet med fjorårets undersøkelse. Mens 25 prosent ga uttrykk for å være litt eller svært uenige i 2021, er andelen i år 39 prosent.

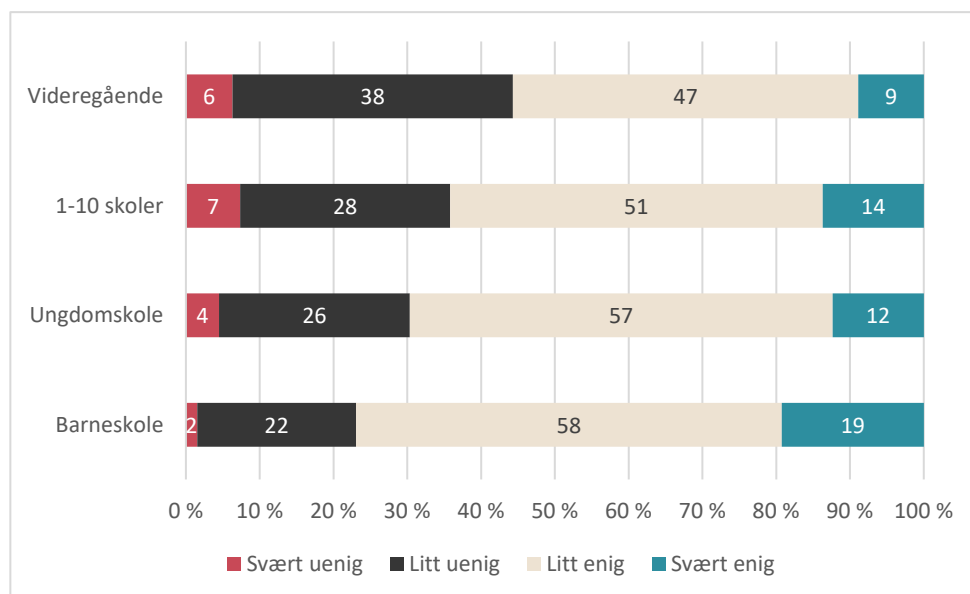
I et fritekstfelt hvor respondentene kunne utype utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen, har tre barneskoleledere valgt å trekke fram nettopp planleggingsverktøyet. Én av dem beskriver erfaringene på følgende måte:

Det største hinderet er at det ikke er mulighet til samskriving i planleggingsverktøyet. Dette oppleves som en stor verkebyll, og bidrar til at de ansatte vegrer seg mot å bruke det. Som rektor har jeg i perioder krevd at det skulle brukes, nettopp for å kunne vise de ansatte og la dem erfare at det kan være et nyttig verktøy.

Verdien av verktøyet ser de, men funksjonaliteten og mangelen på muligheten til å samskrive setter en stopper for at dette blir implementert ved vår skole. (skoleleder barneskole)

En annen barneskoleleder erkjenner at skoleeier oppfordrer til at planleggingsverktøyet brukes, men at de ved skolen «har gått tilbake til onenote i teamskanaler, der alle 7 kanaler er åpne for alle, og at du ‘arver’ onenote-bok fra trinnet over på høst». Også den tredje barneskolelederen påpeker problemet med å overføre planene fra året før, og vedkommende har dermed gått bort fra det, bortsett fra på de tverrfaglige temaene.

Det er viktig å påpeke at de fleste skolelederne oppgir at de er litt eller svært enige i alle utsagnene i tabell 6.1. Det er derfor lite variasjon mellom ulike grupper. På tre av utsagnene er det imidlertid betydelige forskjeller mellom grunnskoleledere og skoleledere ved videregående skoler. Dette gjelder hvorvidt de nye læreplanene medfører mindre stofftrenghet i fagene, at det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse, og at lærerne ved skolen oppfordres til å benytte planleggingsverktøyet. Figur 6.1 viser svarfordelingen til skoleledere ved ulike skoletyper knyttet til utsagnet om stofftrenghet:

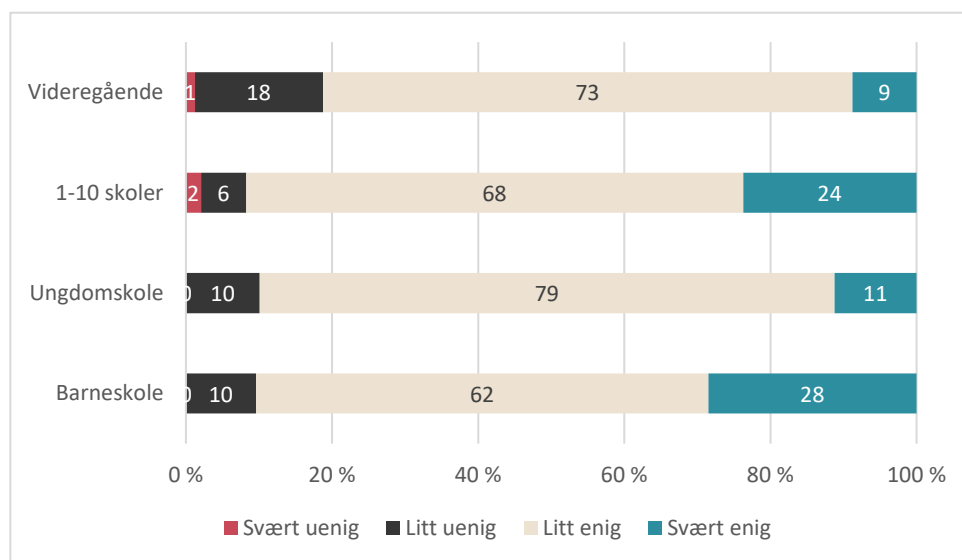

Figur 6.1 'De nye læreplanene fører til mindre stofftrenghet i fagene', skoleledere etter skoletype, prosent (N=523)

Som vi ser, oppgir en betydelig større andel skoleledere ved videregående skoler (44 prosent) at de er litt eller svært uenige i utsagnet om at de nye læreplanene fører til mindre stofftrenghet i fagene, sammenliknet med grunnskoleledere. Kun ni prosent av skolelederne i videregående er svært enige i dette utsagnet. Totalt oppgir 27 prosent av alle grunnskolelederne at de er litt eller svært uenige (ikke

vist i figuren), hvor andelen er lavest blant skoleledere i barneskolen (24 prosent) og høyest ved 1-10 skoler (35 prosent).

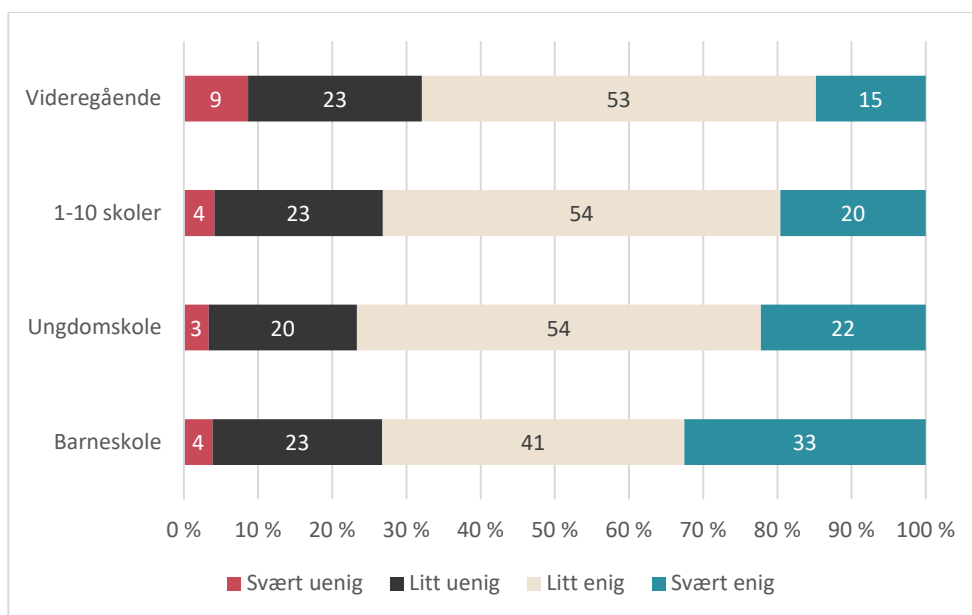
Når det gjelder utsagnet om at det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse, viser figur 6.2 noe av det samme bildet:

Figur 6.2 'Det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse', skoleledere etter skoletype, prosent (N=526)

Vi ser igjen at en betydelig høyere andel skoleledere i videregående skole (19 prosent) oppgir at de er litt eller svært uenige i utsagnet om at det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse, sammenliknet med grunnskolelederne. Det framstår som at spesielt skoleledere i barneskolen (28 prosent) og ved 1-10 skoler (24 prosent) vurderer det slik at det nye læreplanverket er velegnet til å utvikle elevenes digitale kompetanse.

Figur 6.3 viser svarfordelingen til skoleledere etter skoletype på utsagnet knyttet til hvorvidt lærerne ved skolen oppfordres til å benytte planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen:

Figur 6.3 'På vår skole oppfordrer vi lærerne til å benytte planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen', skoleledere etter skoletype, prosent (N=526)

Andelen som er litt eller svært uenig i denne påstanden, er nokså lik på tvers av skoletypene, men vi ser at mens én av tre barneskoleledere (33 prosent) oppgir at de er svært enige i at lærerne ved skolen oppfordres til å benytte planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen, gjelder dette bare 15 prosent av skolelederne i videregående.

6.1 Fylkeskommunenes synspunkter på prosessen

Skoleeierne ble i utgangspunktet ikke presentert med tilsvarende utsagn om læreplanverket og prosessen. I intervjuene vi gjorde med fylkeskommunene kom det likevel fram en del synspunkter på fagfornyelsen som prosess. For det første valgte én av informantene å trekke fram gode tilbakemeldinger på at arbeidet med fagfornyelsen ble opplevd som en inkluderende prosess:

Totalt sett opplever jeg at det er gode tilbakemeldinger [...] Det oppleves som en inkluderende prosess, og mye bedre enn det det har vært tidligere i forhold til implementering av sånne reform- og læreplanverk. Det at vi ble inkludert tidlig, og at de har hatt en sånn åpen prosess på det, oppleves som veldig positivt [...] Da jeg begynte på jobben her – det første jeg fikk var en bunke på pulten hvor man skulle innføre Kunnskapsløftet, så var det bare «Vær så god, iverksett». Det er klart at du får ikke samme eierforhold til det. Så det var en klok og god implementering. Så det kan de få kred for.

En annen representant fra fylkeskommunen valgte også å understreke at prosessen har vært inkluderende, og hvordan dette har gitt lærerne en følelse av eierskap til de nye læreplanene:

Utgangspunktet er jo helt fantastisk. Jeg jobbet ikke i skolen da Gudmund Hernes kom med sine læreplaner, men forstod at han reiste på hytten og skrev dem, og sendte dem ut i konvolutt til skolene. Disse læreplanene opplever jeg at lærerne opplever at de har laget selv. Hele prosessen rundt fagfornyelsen er jo helt fantastisk. Så det må man ikke glemme. Det er helt strålende. Og lærerne sitter på lærerværelset og sier «vet du hva, dette er kanonbra, jeg har laget det selv». Og så tenker jeg at utrullingen har vært eksemplarisk. Kjempebra [...] Enorm forankring, og enormt grundig arbeid [...] Så veldig god start, veldig godt arbeid, imponerende, og bruken av digitale verktøy og engasjere lærerne, og måten det presenteres på. Kjempestor tommel opp!

Flere valgte også å gi uttrykk for at de var fornøyde med de digitale verktøyene. Samme informant som sitert over utdypet at «den veldig grundigheten som Udir har i de hjelpemidlene på nett, for eksempel, det er jo nesten som fra Hjelpemiddelsentralen – det er jo veldig selvforklarende». Tilsvarende hevdet en annen at kompetansepakkene har vært til stor hjelp:

Generelt vil jeg si at jeg er imponert over hvordan man også fra sentralt hold [Udir] har satt seg litt i førersetet i forhold til innføringen av fagfornyelsen. Det har vært en stor hjelp i utarbeidelsen av kompetansepakkene. Og selv om kanskje ikke alt innholdet i kompetansepakkene har vært like godt mottatt til enhver tid, så er det noe med det å sette et sånt felles fokus på temaer og oppgaver som man er opptatt av, som skaper et grunnlag for gode diskusjoner, og som er del av et større kunnskapsgrunnlag som vi har brukt i arbeidet med fagfornyelsen. Så det synes jeg absolutt har vært positivt.

Generelt var det flest som benyttet anledningen til å påpeke hvor fornøyde de var med *Overordnet del*, og ikke minst hvor sentralt det var at denne kom såpass tidlig i prosessen:

Vi var veldig godt fornøyde med Overordnet del, og godt fornøyd med prosessen. Gjennomgående.

En annen representant fra fylkeskommunen berettet at de brukte et helt år på *Overordnet del*, og at det gjorde at de fikk sett helheten i fagene, noe som kanskje kan forklare hvorfor skolene i fylket også var godt fornøyde med de tverrfaglige temaene:

Vi merker at skolene er godt fornøyde med de tverrfaglige temaene [...] Og vi bruke et helt år på Overordnet del [...] Det har vi vært veldig fornøyde med – at vi

har fått en Overordnet del vi har fått jobbet oss inn i, og sett helheten i fagene og i det i oppdraget vi har som utdanningsinstitusjon [...] Det har vært veldig positivt.

Kanskje spesielt på grunn av koronapandemien var timingen på *Overordnet del* sentral:

Vi vil si at [vi] jobbet godt med Overordnet del på fagfornyelsen før 2020, sånn at når læreplanene begynte å komme så var folk godt forberedt på Overordnet del og hadde jobbet seg mye gjennom Overordnet del også, sånn at man møtte jo ikke fagfornyelsen uforberedt [...] Det var gullet med Overordna del – det kom i god tid, vi hadde god tid til å bruke tid på det før det smalt.

En annen informant fra fylkeskommunen hevdet at det at *Overordnet del* kom tidlig, gjør «særlig at den får en betydning», og at det var spesielt viktig «at den var så tydelig på forventningen i forhold til de tverrfaglige temaene». Dette medførte at de arrangerte «flere ledersamlinger på det, og da hadde vi ikke noe annet, så det har satt seg litt». Vedkommende valgte dermed å karakterisere det som «en klok utrulling». En annen fylkeskommune stemte i, og hevdet at det å komme med *Overordnet del* i god tid før læreplanene for konkrete fag gjorde noe med lærernes oppmerksomhet:

Jeg er veldig glad for at vi, før læreplanene kom, kjørte i gang med én gang, [...] At vi jobbet veldig med [Overordnet del], og hadde fokus på den, fram til læreplanene kom. For da visste vi at det ble så stort, at da var lærerne opptatt med det konkrete og sine fag. Så det er noe vi har fått mye igjen for nå, både i arbeidet med læreplanene, og i dette med vurderingsforskriften, så ligger det på en måte som en bunn. [...] Vi vet at med én gang det kommer læreplaner for fagene, da vil fokuset til enkeltlærerne være der, men nå fikk vi på en måte denne her gode tida før til å legge fundamentet, egentlig. Så det er veldig bra.

Enkelte informanter valgte også å trekke fram hvordan de jobbet lokalt med fagfornyelsen i fylkeskommunen, hvor integrering i lokalt utviklingsarbeid generelt ble tatt opp sammen med verdien av å arbeide i nettverk. Som følgende informant opplevde det, var det mulig å få til en helhetlig prosess:

Samtidig så har vi fått til et godt lokalt utviklingsarbeid i [vår fylkeskommune] gjennom å lage et rammeverk for læring og ledelse som egentlig står veldig godt på både fagfornyelsens Overordnet del spesielt, og en del relevant skoleforskning på både ledelse og organisasjonsutvikling, og undervisningskvalitet. Så i [vår fylkeskommune] har vi fått en veldig god symbiose mellom fagfornyelsen og dette rammeverket for læring og ledelse, som er et slags kompass som der formålet er at kvaliteten på opplæringen skal bli høy i alle klasserom og verksteder. Altså en

systematisk jobbing for å sikre at undervisningen blir av høy kvalitet og ikke som et resultat av tilfeldigheter, men som profesjonsfaglig grunnlag.

En annen fylkeskommune valgte å bruke DEKOMP-ordningen til å understøtte arbeidet med fagfornyelsen:

Vi har brukt DEKOMP-ordningen – det opplever vi som en veldig god støtte nå når fagfornyelsen skulle innføres. Når noe så revolusjonerende, egentlig som det er i skolen, skulle inn, så har det vært veldig verdifullt og positivt for oss [...] Og så har vi brukt denne modelleringstankegangen hele tiden på at vi har kjørt den opplæringen som handler om å lede prosessene på lederne, og så skal de ut og praktisere det på egen skole. Og så har vi hatt denne støtten fra UH-miljøet, og de har hentet inn sine ressurser hele veien. Så det har vært veldig nyttig, og vi har brukt det både i Overordnet del, innføring av læreplanene og nå med vurderingsforskrift og vurderingsarbeidet. Så det har vært veldig positivt.

Gjennom nettverksarbeid fikk man videre drive erfaringsutveksling, kunnskapsdeling og kompetansebygging på tvers av fylkeskommuner:

Vi har jo hatt nettverk på tvers av fylkene, blant annet med KS, som har stått i spissen for kvalitetsnettverkene, og det samarbeidet vi har også på tvers av fylkene, med erfaringsutveksling, kunnskapsdeling og bygge kompetanse i lag, har også vært av god hjelp. Å se hvordan de ulike fylkene jobber i forhold til fagfornyelsen. Så det synes jeg også er et moment som er viktig for oss, nettopp å få perspektiver fra andre fylker på hvordan de jobber. Så det synes jeg også har vært veldig positivt.

En annen informant fra fylkeskommunene var også av den oppfatning at nettverksarbeid, her i form av fagnettverk blant lærere, har vært veldig nyttig:

Nettopp det at vi har brukt tid på å bygge opp fagnettverk [...] det har vært veldig nyttig. Og mye av fagutviklingsarbeidet ligger i det utvidede profesjonsfellesskapet, [...] der møtes lærere innenfor sine fagområder fra samtlige skoler.

Til slutt var det mange fylkeskommuner som erkjente at arbeidet med fagfornyelsen i fag- og yrkesopplæringen er mer utfordrende, og at de ikke i like stor grad opplever at de mestrer prosessen der. Dette ikke minst fordi en stor del av opplæringen foregår utenfor skolen. Én av dem ordla seg på følgende måte:

Det er viktig nå at vi klarer å koble, særlig innenfor fag- og yrkesopplæring, den opplæringen som skal foregå i bedrift, slik at en ikke fortsetter som før der [...] Vi må jo være pådrivere og styrke samarbeidet med den delen av videregående opplæring som foregår i bedrift [...] Det har jo skjedd noen endringer, i de ulike fagene også, som en må ta inn over seg i den delen av opplæringen.

En annen fylkeskommune påpekte at det krever mye ressurser å nå ut til alle lærebedriftene fordi hver lærling egentlig følges av hver sin pedagog som fagfornyelsen bør nå ut til:

Det krever mye ressurser å gå ut i bedriftene. Vi har 5500 lærlinger – de har jo egentlig én lærer med seg hver, og den fagpersonen de går sammen med, det er jo de som er pedagogene ute, og det er de som vi skulle ha pratet med og forklart prinsippene i de nye læreplanene. Så jeg har [...] 3000 lærere som vi har brukt masse tid og ressurser på, men de 5500 kollegaene til disse lærlingene, de har vi ikke brukt penger og ressurser på – i veldig liten grad. Så vi har snublet litt der [...] Vi må bruke opplæringskontorene sterkere, og ha en mer planlagt tilnærming til det. Jeg kan ikke si at vi har hatt en planmessig tilnærming til den delen av utrulling av de nye læreplanene som vi har hatt på utrulling til lærerne. Og disse kollegaene til lærlingene ute i bedriftene, de har jo heller ikke noe eierforhold til dette. Det har jo lærerne. Så vi er veldig gode på det å rulle det ut til lærerne, og så har vi vært litt stemoderlige, dessverre, i utrulling til bedrift.

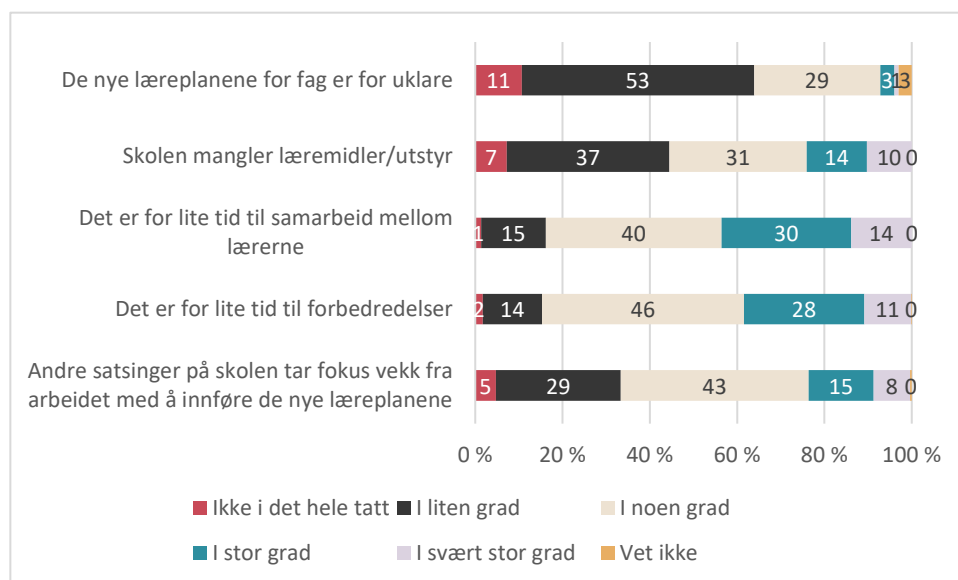
6.2 Oppsummering

Dette kapitlet har omhandlet synpunkter på læreplanverket og på fagfornyelsen som prosess. Oppsummert fant vi følgende:

- Flertallet av skolelederne ga uttrykk for å være svært enige i at *Overordnet del* på en god måte ivaretar det brede formålet for opplæringen.
- Bortimot halvparten av skolelederne oppgir at de er svært enige i at kjerneelementene gir tydelig retning for valg av innhold i fagene.
- Tre av ti skoleledere oppgir at de er litt eller svært uenige i at de nye læreplanene medfører mindre stofftrensning i fagene.
- Så å si alle skolelederne er litt eller svært enige i at de nye læreplanene er et godt verktøy for å sikre progresjon i fagene, og at de nye læreplanene gir tydelig retning for arbeidet med de tverrfaglige temaene.
- Rundt én av fem skoleledere er uenige i at det var et godt grep å plassere ansvaret for de tre tverrfaglige temaene i bestemte fag.
- En svært stor andel er på den andre siden enige i at det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse.
- Når det gjelder vurdering i fagene, oppgir det store flertallet at læreplanverket er et godt verktøy for både underveis- og sluttvurdering.
- Halvparten av skolelederne er svært enige i at det nye kompetansebegrepet ligger til grunn for skolens arbeid med læreplanene.
- Rundt fire av ti skoleledere oppgir at de er svært enige i at den digitale læreplanvisningen bidrar til å synliggjøre sammenhenger i læreplanverket.
- Rundt seks av ti oppgir at planleggingsverktøyet i den nye læreplanvisningen bidrar til samarbeid mellom lærerne.
- Grunnskoleledere og skoleledere ved videregående skoler svarer noe forskjellig på hvorvidt de nye læreplanene medfører mindre stofftrensning i fagene, om det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse, og om lærerne ved skolen oppfordres til å benytte planleggingsverktøyet.
- Fylkeskommunene gir uttrykk for å være svært fornøyde med gjennomføringen av fagfornyelsen, ikke minst at prosessen var inkluderende og at *Overordnet del* ble lansert i god tid.

7 Utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen

Skolelederne ble også spurt om utfordringer knyttet til arbeidet med fagfornyelsen, og figur 7.1 viser at for lite tid, både til samarbeid mellom lærerne og til forberedelser, er en sentral utfordring for mange:

Figur 7.1 'I hvilken grad hindrer noe av det følgende arbeidet med fagfornyelsen ved din skole?', skoleledere grunnskole og videregående, prosent (N=523-526)

Vi ser at 44 prosent av skolelederne oppgir at manglende tid til samarbeid mellom lærerne i stor eller svært stor grad har hindret arbeidet med fagfornyelsen ved skolen. I tillegg oppgir 39 prosent det samme når det gjelder tid til forberedelser. Ikke tilstrekkelig tid til forberedelser ser ut til å være et større problem i grunnskolen enn i videregående. Mens 40 prosent av grunnskolelederne oppgir at dette i stor eller svært stor grad har vært et hinder, er tilsvarende andel blant skolelederne i videregående 26 prosent (ikke vist i figuren).

På motsatt side ser vi at det for flertallet ikke har vært et hinder at de nye læreplanene er for uklare. Bortimot to av tre (64 prosent) oppgir at dette ikke i det hele tatt eller i liten grad er tilfellet. Likevel har én av skolelederne i fritekstfelt valgt å

uttrykke at de nye læreplanene er for «åpne, diffuse, tolkbare og lite tilgjengelige» (skoleleder 1-10 skole). Videre har to skoleledere valgt å uttrykke en viss misnøye med læreplanverkets utforming i samme fritekstfelt, spesielt knyttet til de ulike elementene. Slik én av dem uttrykker det:

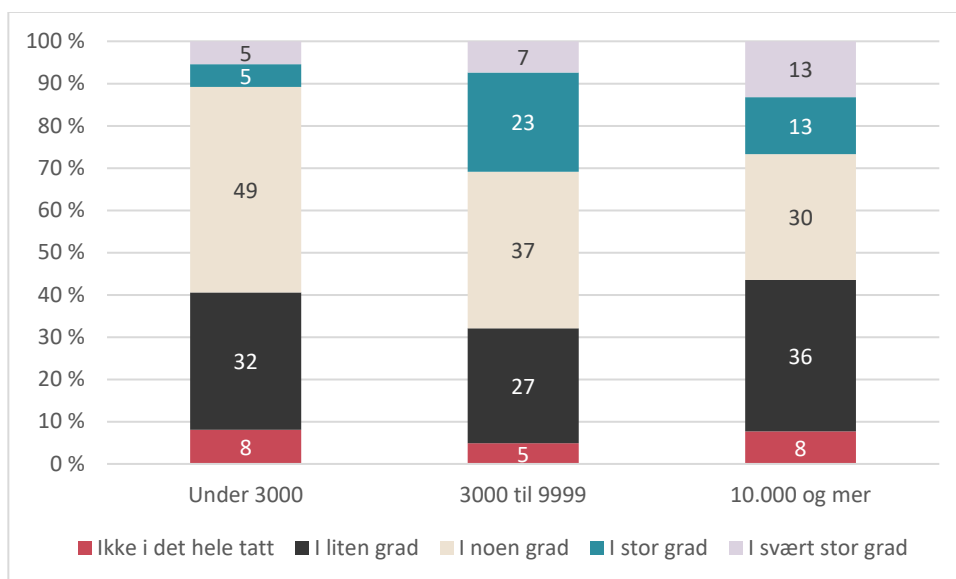
Antall læreplanmål er redusert, men mange av målene er sammensatte/komplekse og kan være vanskelige å forstå. Læreplanen inneholder for mange deler, og lærere sliter med å skille mellom kjerneelementer, om faget, grunnleggende ferdigheter m.m. (skoleleder barneskole)

En skoleleder ved en videregående skole mener læreplanene er for omfattende:

Læreplanene er for omfattende: for mange perspektiver samtidig med tverrfaglige temaer, dybdelæring og overordnede tema, i tillegg til overordna plan, kjerneelement og kompetansemål. Ikke bare noe må ut, men mye må ut, skal planene bli realisert på en god måte. (skoleleder videregående)

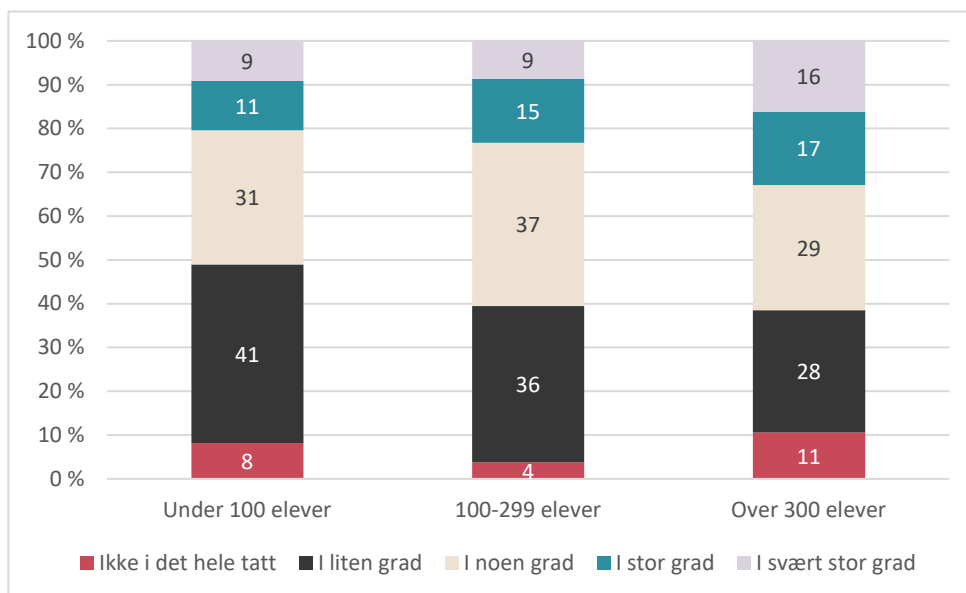
Det ser imidlertid ikke ut til at mangel på læremidler eller utstyr har vært en utbredt hindring, siden 44 prosent oppgir at dette ikke i det hele tatt eller i ingen grad er tilfellet. På den andre siden hevder om lag én av fire (24 prosent) at det i stor eller svært stor grad er det. Det er her betydelige forskjeller mellom grunnskoleledere og skoleledere i videregående skole. Dette er kanskje noe overraskende, gitt funnene i forrige kapittel angående finansiering av innkjøp av læremidler for kommuner og fylkeskommuner, er det størst andel grunnskoleledere som oppgir at mangel på læremidler og utstyr ved skolen i stor eller svært stor grad er et hinder (26 prosent), og ikke skoleledere i videregående (13 prosent). Dette kan henge sammen med at elevene i videregående i større grad finansierer innkjøp selv.

Nærmere analyser viser at mangel på læremidler og utstyr i skolen har vært et mer utbredt hinder ved grunnskoler i de mellomstore og de største kommunene. Dette framgår av figur 7.2:

Figur 7.2 'Skolen mangler læremidler/utstyr', skoleledere grunnskole etter kommune-størrelse, prosent (N=444)

Mens én av ti (10 prosent) grunnskoleledere i de minste kommunene oppgir at mangel på læremidler og utstyr i skolen i stor eller svært stor grad har vært et hinder, oppgir hele tre av ti (30 prosent) dette i de mellomstore kommunene. I de største kommunene er andelen 26 prosent. Tilsvarende virker problemet å være størst ved de største grunnskolene, som vist i figur 7.3:

Figur 7.3 'Skolen mangler læremidler/utstyr', grunnskoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=444)

Mens 33 prosent av skolelederne ved de største grunnskolene oppgir at mangel på læremidler og utstyr i stor eller svært stor grad har vært et hinder, er tilsvarende

andel ved de mellomstore og minste skolene henholdsvis 24 prosent og 20 prosent. Blant skoleledere ved de minste skolene mener om lag halvparten (49 prosent) at dette i liten grad eller ikke i det hele tatt er tilfellet.

Det generelle bildet fra figur 7.1 er til slutt at heller ikke andre satsinger i skolen ser ut til å ha tatt fokus vekk fra arbeidet med å innføre de nye læreplanene. Rundt én av tre (34 prosent) oppgir at dette ikke i det hele tatt eller i liten grad har vært en hindring. På den andre siden er det en nevneverdig stor andel på 43 prosent som oppgir at andre satsinger i noen grad har hindret arbeidet med fagfornyelsen.

7.1 Spesifikke utfordringer i gjennomføringen

Fylkeskommunene ble spurt om å beskrive ytterligere utfordringer i gjennomføringen av fagfornyelsen, mens kommunene fikk anledning til å utdype det samme i et fritekstfelt. Vi ba dem spesifikt vurdere hvordan pandemien påvirket dette arbeidet, men enkelte valgte også å kommentere kommune- og regionsreformen. Vi skal i det følgende se nærmere på hvordan disse to hendelsene har påvirket gjennomføringen av fagfornyelsen.

7.1.1 Pandemiens innvirkning på gjennomføringen

Selv om det er stor enighet om at koronapandemien var uheldig med hensyn til å gjennomføre fagfornyelsen, varierer det noe hvor store konsekvenser ulike respondenter tilskriver den. En representant for en kommune som skoleeier hevdet blant annet at en følge av koronapandemien var at arbeidet «på den enkelte skule [har] vorte amputert», mens en informant fra fylkeskommunen straks slo fast at «det er klart at pandemien kom ubeleilig». Ifølge sistnevnte ville fagfornyelsen normalt vært tema for samlinger med skolelederne i fylkeskommunen på et tidligere tidspunkt om ikke pandemien hadde brutt ut. Som vi ser av følgende sitat, ble det gjort forsøk på å flytte arbeidet over på digitale flater, men at dette, ifølge informanten, har hatt sine begrensninger:

Vi har prøvd å gjøre ting digitalt – vi har digitale skoleledermøter og digitale rektormøter, men det blir mer på informasjonsnivå. Men allikevel er fagfornyelsen tema, i hvert fall i bakteppet. Men det å få til de prosessene har vært vanskelig. Både for oss, herfra, og for skolene. Men de har gjort så godt de har kunnet. De har laget fagdager på skolene på Teams. Så jeg synes egentlig det har vært ganske beundringsverdig [...] Jeg tror at på grunn av pandemien så er det mange skoler som jobbet mye med den overordnede delen, og fikk mye av den på plass, og så var det kanskje de mer fagspesifikke som fikk lide. Og tross alt så var det bedre, for det er lettere for et mindre fagmiljø å samle seg på Teams.

Som vi ser, hevder informanten at det var det fagspesifikke arbeidet med å innføre nye læreplaner som ble mest skadelidende. En annen informant fra en fylkeskommune valgte å trekke fram konsekvensen for det tverrfaglige arbeidet:

[Skolene] [...] har ikke fått gjort alt de hadde tenkt i forhold til tverrfagligheten, og det å blande avdelingene, for eksempel, som jeg vet de hadde planlagt. Så det er mest det, at restriksjonene på fysiske samlinger har på en måte gjort at de ikke har fått gjort alt de hadde tenkt.

Som en informant fra en annen fylkeskommune hevder, gir det merverdi å møtes fysisk, og dermed gir det å arbeide digitalt et noe annerledes resultat på grunn av ulik dynamikk:

Fagfornyelsen kan handle mye om felles kompetanseutvikling, der man samler skolene på tvers innenfor ulike temaer, for eksempel. Det hadde vi planer om, og som følge av pandemien ble en del av de avlyst eller utsatt, og [...] etter hvert som vi så dette vedvarte så rigga vi digitale alternativer. Og da får man en helt annen dynamikk. Og innenfor kompetanseutvikling så er det en merverdi i det å møtes og jobbe sammen og sitte sammen. Man mister noe. Og Teams som flate har noen begrensninger i forhold til å jobbe godt og utvikle forståelse, refleksjon, prosess.

Andre hevdet at det å måtte jobbe digitalt ikke nødvendigvis har påvirket gjennomføringen av planene, men at det har forsinket arbeidet noe på grunn av behovet for ekstra runder med repetisjon:

Dette har vi spurt skolene om [...] i lederdialogene. Og det de sier er at de har klart å gjennomføre det de hadde planer om, men at det at de må ha digitale samlinger og ikke har fått hatt så mye fysiske samlinger [på skolene] – det har på en måte forsinket dem litt. Det har gjort at de nå tar opp igjen tråden og repeterer en del. Tar det fram igjen. For eksempel noen av disse ressursene fra Udir. På de store skolene har de ikke fått hatt fellesmøter, for eksempel, de har ikke fått hatt disse fysiske verkstedene som de hadde planlagt. Det blir en annen form for møte når du må sitte på Teams.

På den andre siden trakk enkelte fram pandemiens positive innvirkning på den digitale kompetansen og det å ta i bruk digitale muligheter:

Pandemien medførte ein stor vilje til å ta i bruk digitale læremiddel i større grad. Kommunen hadde planlagt ei større innføring /digitalisering av skolesektoren og fekk uventa drahjelp frå pandemien i mars 2020 (skoleeier kommune)

Som vi ser hevder denne representanten for kommunen som skoleeier i et fritekstfelt at koronapandemien var en drahjelp for digitaliseringen av skolesektoren.

Tilsvarende hevdet en informant fra en fylkeskommune at pandemien har vært på grensen til å ha en positiv innvirkning på den administrative skoleeieren:

Pandemien har gitt oss så mange digitale muligheter at det har grenset til å ha hatt positiv innvirkning på hvordan en både kan dele kunnskap og tilegne seg kunnskap [...] I en ny fylkeskommune med så stort område så mener vi at det var nokså positivt, ja. Særlig for den administrative skoleeier.

Tilsvarende hevdet en annen fylkeskommune at koronapandemien har medført et «spark på veien» og dermed framskyndet utviklingen av profesjonsfaglig digital kompetanse:

Samtidig kan vi si at pandemien har vært positiv på den måten når det gjelder i forhold til å utvikle profesjonsfaglig digital kompetanse. Så det har egentlig vært et spark på veien til å komme mye lenger enn vi ville gjort på mange år.

Det virker imidlertid som at pandemien slo ulikt ut på ulike skoler, og at den dermed har skapt store ulikheter i hvordan arbeidet har foregått og hvor langt den enkelte skole har kommet i prosessen. Som en informant fra en fylkeskommune ordla seg:

Det vi ser i forhold til pandemien er at det slår ulikt ut på ulike skoler. Noen skoler har under pandemien klart å holde et fokus på utviklingsarbeid, og sånn sett ikke kanskje blitt forsinket ut fra de planene man har hatt, mens noen skoler har jo måttet legge veldig mye vekk for å håndtere pandemi. Det handler både om hvilken rigg skolen har i utgangspunktet – altså hva du tåler før det blir for mye, og du må legge bort det du har tenkt å gjøre – men det handler også om hvor hardt du har vært rammet av pandemien, altså hvor mye skifter og sånn som du har vært utsatt for.

Som vi ser hevder denne informanten at forskjellene oppstod både på grunn av at pandemien rammet ulikt, men også fordi skolene er «rigget» forskjellig. Dette handler i stor grad om skolenes kapasitet, hvor «noen har opplevd å ha kapasitet, mens andre ikke» (skoleeier kommune, i fritekstfelt).

For det første har koronapandemien påvirket den tilgjengelige tiden, både i form av at «man ikke har hatt så mye tid til jobbing med fagfornyelsen som planlagt i samarbeidsmøter» (skoleeier kommune, i fritekstfelt), og at «[i]mplementeringa har teke lengre tid enn planlagt då ein har måtta prioritera anna arbeid i pandemien» (skoleeier kommune, i fritekstfelt). En representant fra kommunen som skoleeier valgte i et fritekstfelt å utdype dette på følgende måte:

Pandemien har dessverre tatt mye kapasitet, og derfor har våre planer for implementering av fagfornyelsen blitt rammet mht. systematikk og ønsket møtepunkter/nettverk/samlinger. Vi «holder det varmt», men må nok revitalisere arbeidet

videre. Nedstenging, nasjonale tiltak, beredskapsplaner og beredskapsarbeid, møter og rapporteringer mht. pandemien, endringer i trafikklysmodellen og ikke minst bemanningsutfordringer over lang tid, har vært svært krevende og gått på bekostning av godt utviklingsarbeid for innføring av fagfornyelsen. (skoleeier kommune)

I et av intervjuene valgte også en informant fra en fylkeskommune å trekke fram hvordan nevnte trafikklysmodell påvirket skolenes tid og kapasitet til å jobbe med fagfornyelsen:

I tillegg så er det klart at i en pandemi så har skolene hatt mer enn nok med å holde helt basis drift i gang. Denne trafikklysmodellen, og åpne og stengte skoler, og hjemmekontor og tilbake, delvis på kort varsel og sånn – vi har innenfor det bildet også vært litt varsomme i forhold til å legge opp til for mye. Så de tingene i sum har nok gjort at vi har fått en forsinkelse i forhold til der vi skulle ønske at vi var på noen områder.

Som vi har sett har pandemihåndtering generelt gått ut over utviklingsarbeidet:

Svært mye av skolenes kapasitet har i lange perioder siden mars 2020 gått til organisering og drift for å ivareta smittevern og sikre forsvarlighet i tilbudet til elevene. Utviklingsarbeid har som en konsekvens ikke fått samme kraft og oppmerksomhet som ønsket. (Skoleeier kommune, i fritekstfelt)

Tilsvarende påpekte en informant for en fylkeskommune at fellestiden har gått med til å håndtere overgangen fra tradisjonell klasseromsundervisning til digital undervisning av elevene:

Pandemien var veldig sammenfallende med det første året av fagfornyelsen, og det andre året av fagfornyelsen. Skolene har jobbet godt med innføringen, men det er klart at veldig mye av den planlagte fellestiden har måttet gå med til rett og slett håndtere overgangen fra vanlig undervisningssituasjon til digital opplæring av elevene. Så det har tatt kapasitet fra skolene.

Dette ble det vist forståelse for fra skoleeiers side, men en annen fylkeskommune valgte likevel å trekke fram hvordan de fulgte skolene opp med ønske om å «flagge utviklingsarbeid høyt»:

Den største forskjellen [...] er at vi måtte over på digital kompetanseheving, mer enn fysisk, på grunn av nedstenging. Det var den ene store endringen, og den andre endringen som har hindret oss litt i å komme fullt så langt som vi kunne ønske, det er at ledelsen ute på skolene måtte bruke mer tid på drift og noe mindre på utvikling enn det som var ønskelig, fordi det hele tiden måtte jobbes i lange perioder på rødt nivå, hvor det tok mye av tiden. Hvor det viktigste ble, i en

periode, å ta vare på elevene. Men det vi var veldig opptatt av i fylkeskommunen i hele denne tiden, var at vi skal flagge utviklingsarbeid høyt, og utviklingsarbeid skal ikke få lov til å legges helt til side, selv om det er rødt nivå og det er mye drift [...] Men vi har ikke klart å komme så langt som vi ellers tror vi ville kommet [...] Og det har betydd at fagfornyelsen har måttet vike litt.

En annen informant fra en fylkeskommune som skoleeier hevdet videre at pandemien har ført til at utviklingsarbeidet ikke har fått det ønskede «trøkket»:

Pandemien har jo gjort det litt vanskeligere å drive felles utviklingsarbeid i skolene, og skolene gir jo tilbakemelding om at de kanskje ikke har fått hatt helt det trøkket de skulle ha ønsket. Men det varierer egentlig veldig mellom de enkelte skolene i fylkeskommunen.

Også denne informanten trekker fram variasjoner mellom skolene, og enkelte hevder også at forskjellene mellom skolene har økt som følge av kombinasjonen av pandemihåndtering og fagfornyelse. Slik en representant fra en kommune som skoleeier uttrykker det i et fritekstfelt:

Mitt inntrykk av status når det gjeld korleis det har gått med implementering av nytt læreplanverk under pandemien, er at det er svært ulikt frå skule til skule og frå lærar til lærar. Nokon skular og lærarar har klart å halde fokus på utviklingsarbeid og har kome langt i dette arbeidet, medan andre har satt det litt på vent. Vi har alltid hatt strekk i laget, både internt på skular og mellom skular. Når det gjeld implementering av nytt læreplanverk, så trur eg at strekket i laget er større enn nokon gong. Mykje skuldast nok at vi har stått i ein pandemi dei siste åra, som sjølv om den har ramme oss ulikt, har tatt mykje av fokus for oss alle [...] Eg har også inntrykk av at det er stor skilnader når det gjeld innkjøp/oppgradering av læremiddel.

Som nevnt sammenfalt også fagfornyelsen med gjennomføringen av kommune- og regionreformen. Vi skal nå se litt nærmere på konsekvensene av sistnevnte for fagfornyelsen.

7.1.2 Kommune- og regionreformens påvirkning

Selv om det ikke ble spurt direkte om hvordan kommune- og regionreformen påvirket gjennomføringen av fagfornyelsen, valgte likevel enkelte å trekke denne fram som en utfordring i arbeidet, spesielt i kombinasjon med de ovenfor nevnte utfordringene. Som to skoleledere uttrykker det i et fritekstfelt:

Lite tid, svært høyt fravær, slitenhet og manglende motivasjon i personalet har påvirket i stor grad. Kommunesammenslåingen på toppen har ikke vært noen god kombinasjon. (barneskoleleder)

Mye av fokuset har gått med til utfordringer knyttet til pandemien og digital undervisning – koblet med regionreformen og mange nye oppgaver, har fagfornyelsen havnet litt i skyggen. (skoleleder VGS)

For det første har kommune- og regionreformen medført at det har gått tid og krefter med til å bygge nye samarbeidsarenaer og kollegier, selv om den ikke, slik følgende informant fra en fylkeskommune ser det, har hatt direkte konsekvenser for innføringen av fagfornyelsen:

Når det gjelder regionreformen så var [denne fylkeskommunen] en av de fylkene som ble tvangssammenslått og dermed også oppløst [...] Det vet jeg ikke om reelt sett har forstyrret skolenes arbeid med fagfornyelsen. Det tror jeg kanskje ikke så veldig mye. Men det er klart når vi nå skal jobbe mot å bygge tre nye fylkeskommuner og samtidig være [det sammenslåtte fylket] en stund til, så er det jo en naturlig konsekvens at det blir en utfordring på kapasiteten i den perioden [...] De drøye to årene som [det sammenslåtte fylket] har bestått, så er det omtrent den tiden det har tatt å bygge [...] regionale rektorkollegier, som har hver sin områdedirektør, som har månedlige møter med sine kolleger der det egentlig er ganske mye tematikk som går på skoleutvikling og egentlig realisering av fagfornyelsen og ulike deler av den. Og gjennom disse to årene så ser vi jo at en del skoler har funnet hverandre, har funnet hensiktsmessige samarbeidsområder, fordi de har sammenfallende utfordringer. Så jeg tror nok det at noen av disse skolene vil fortsette et samarbeid der de finner det hensiktsmessig.

I tillegg krever sammenslåing samkjøring av ulike strukturer, tradisjoner og kulturer, noe som følgende informant fra en annen fylkeskommune trakk fram som en særlig utfordring:

Det som har vært en særlig utfordring for oss [i vår fylkeskommune], det har egentlig vært regionaliseringsprosessen vi står i, som har tatt mye av fokuset, i hvert fall på skoleiernivået. For vi har hatt både politiske vedtak om å slå oss sammen, og dele oss opp, midt i oppi arbeidet med fagfornyelsen. Så det har vært litt spesielt. Og i en organisasjon med veldig ulike kulturer, i et langstrakt fylke [...] Det har vært litt vanskelig med hensyn til beslutningsmyndighet i noen typer saker, hvor man egentlig har to sidestilte organisasjoner i [de to opprinnelige fylkene]. De ledelseslinjene har ikke vært helt klare, men jeg tror ikke det har påvirket så mye arbeidet på den enkelte skole, men mer at vi kanskje ikke har hatt helt felles retning i hele fylket i arbeidet.

Tilsvarende utdypet en representant fra en annen fylkeskommune hvordan det å være et nylig sammenslått fylke, sammen med pandemihåndtering, påvirket arbeidet med fagfornyelsen, og hvordan DEKOMP på mange måter var en redning:

Fagfornyelsen kom sammen med korona, og kom sammen med at vi «gifta oss», og i utgangspunktet så hadde vi ganske ulike strukturer og ulike tradisjoner, både for eksempel for utviklingsarbeid og ulike tradisjoner for samvirke mellom skoler og skoleeier i de to fylkene. [...] Men vi hadde kommet godt i gang med DEKOMP, og vi hadde gjort strategiske valg der som gjorde at vi klarte å holde på fagfornyelsesfokuset i fellesskap [...] tross koronaen.

7.2 Oppsummering

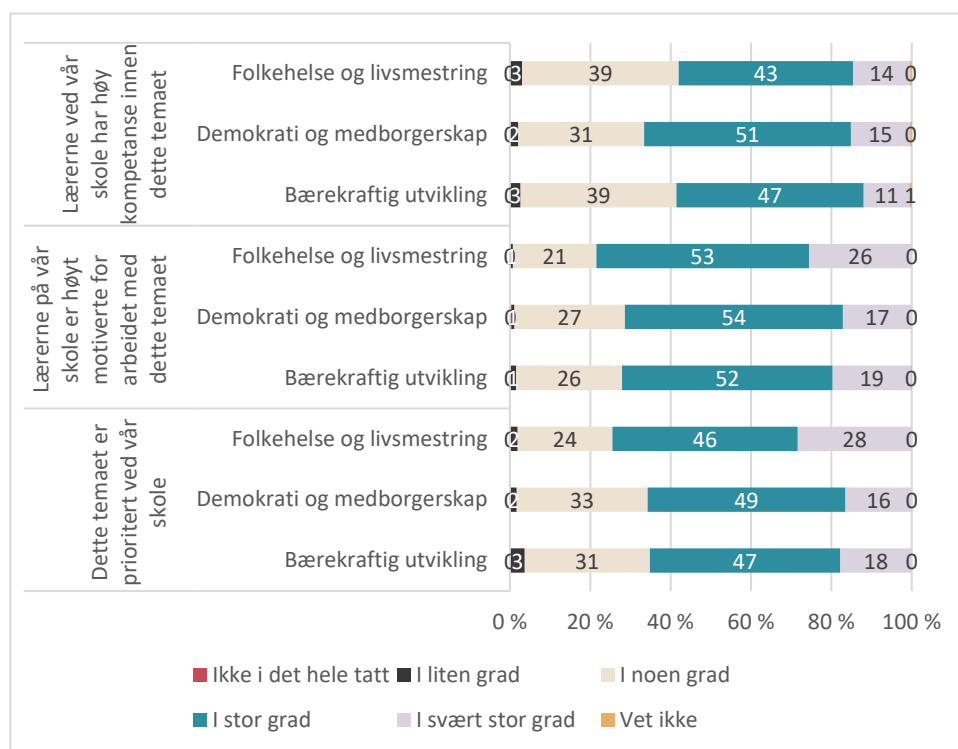
Dette kapitlet har sett nærmere på hvilke utfordringer Skole-Norge har møtt i arbeidet med å gjennomføre fagfornyelsen. Oppsummert fant vi følgende:

- Rundt fire av ti skoleledere oppgir at manglende tid, både til samarbeid mellom lærerne og til forberedelser, har vært et hinder i arbeidet med fagfornyelsen ved skolen. Det å ikke ha tilstrekkelig tid til forberedelser ser ut til å være et større problem i grunnskolen enn i videregående.
- For flertallet har det ikke vært et hinder at de nye læreplanene er for uklare.
- Mangel på læremidler eller utstyr ser heller ikke ut til å være en utbredt hindring i arbeidet med fagfornyelsen. På den andre siden hevder bortimot én av fire at det i stor eller svært stor grad er det, og andelen er størst blant grunnskoleledere.
- Det ser ikke ut til at andre satsinger i skolen i stort monn har tatt fokus vekk fra arbeidet med å innføre de nye læreplanene. Det er imidlertid en betydelig andel på over fire av ti som oppgir at andre satsinger i *noen* grad har hindret arbeidet.
- Selv om det er stor enighet om at koronapandemien var uheldig med hensyn til å gjennomføre fagfornyelsen, varierer det noe hvor store konsekvenser ulike respondenter tilskriver den.
- Den primære konsekvensen er forsinkelser i arbeidet, blant annet på grunn av endret fokus og mangel på fysiske møteplasser.
- Mangel på muligheter til å møtes fysisk har også lagt begrensninger på samarbeid og på kompetanseheving, som begge måtte foregå digitalt.
- På den andre siden trakk enkelte fram pandemiens positive innvirkning på den digitale kompetansen og på det å ta i bruk digitale muligheter, og enkelte mente den framskyndet utviklingen av profesjonsfaglig digital kompetanse.
- Kommune- og regionreformen ble trukket fram som en annen prosess som har påvirket gjennomføringen av fagfornyelsen.

8 Innføringen av de tverrfaglige temaene

Det nye læreplanverket har tre tverrfaglige temaer som ikke er egne fag. De berører sentrale samfunnsutfordringer og har fått benevnelsene folkehelse og livsmestring, bærekraftig utvikling og demokrati og medborgerskap. Skolene er gitt ansvaret for å legge til rette for læring innenfor disse tverrfaglige temaene gjennom at elevene jobber med problemstillinger fra ulike fag, spesielt knyttet til ulike utfordringer og dilemmaer innenfor temaene.

I forbindelse med evalueringen av fagfornyelsen ble skoleledere stilt noen spørsmål om innføringen av de tre tverrfaglige temaene på sin skole. Figur 8.1 viser svarfordelingen knyttet til tre utsagn for hvert av de tre tverrfaglige temaene:

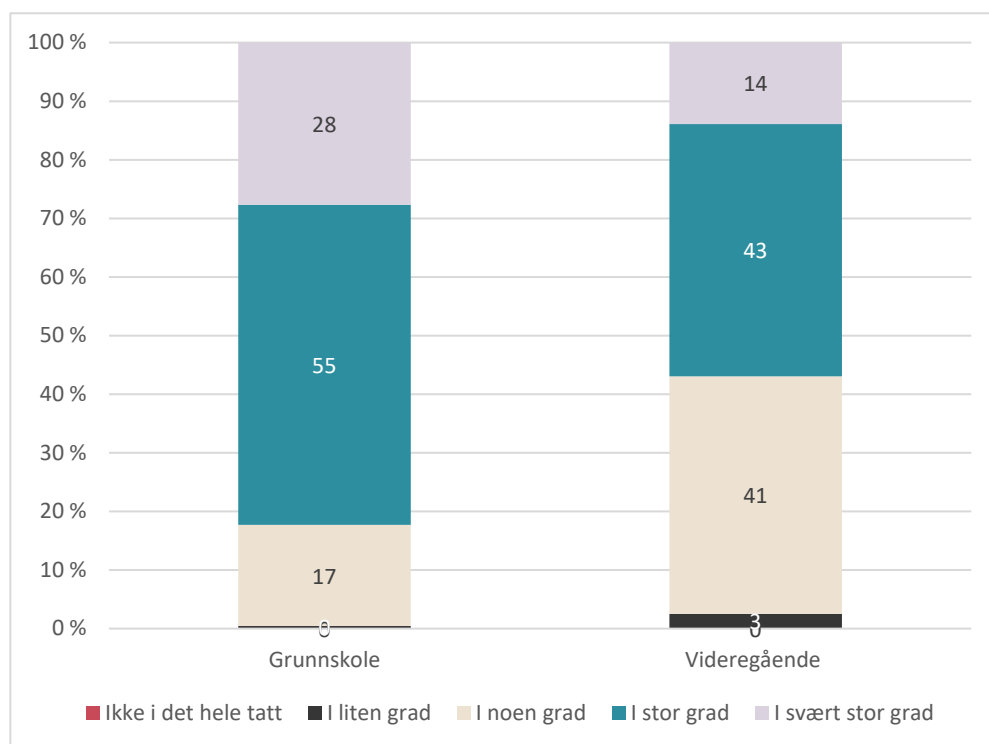

Figur 8.1 Utsagn om de tverrfaglige temaene, skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=517-525)

Det generelle inntrykket er at skoleledere vurderer lærerne som i stor eller svært stor grad høyt motiverte for arbeidet med alle de tre tverrfaglige temaene. Som i fjor er andelen som oppgir dette høyest for folkehelse og livsmestring. I årets undersøkelse oppgir 78 prosent dette, mens andelen i 2021 var 74 prosent. Vi ser også at en noe høyere andel oppgir at dette temaet i stor eller svært stor grad er prioritert ved skolen (74 prosent), sammenliknet med både demokrati og medborgerskap (66 prosent) og bærekraftig utvikling (65 prosent).

Vi ser videre av figur 8.1 at svært få oppgir at lærerne ved skolen ikke i det hele tatt eller i liten grad har kompetanse innen hvert av de tverrfaglige temaene. De fleste (66 prosent) oppgir at lærerne ved skolen i stor eller svært stor grad har kompetanse innen demokrati og medborgerskap.

Som i 2021 er det en høyere andel grunnskoleledere (77 prosent) som oppgir at folkehelse og livsmestring er prioritert ved skolen, sammenliknet med skoleledere i videregående skole (59 prosent). Figur 8.2 viser også betydelige forskjeller mellom skoleledere i grunnskolen og i videregående skole på utsagnet om at lærerne ved skolen er høyt motiverte for å arbeide med dette tverrfaglige temaet:

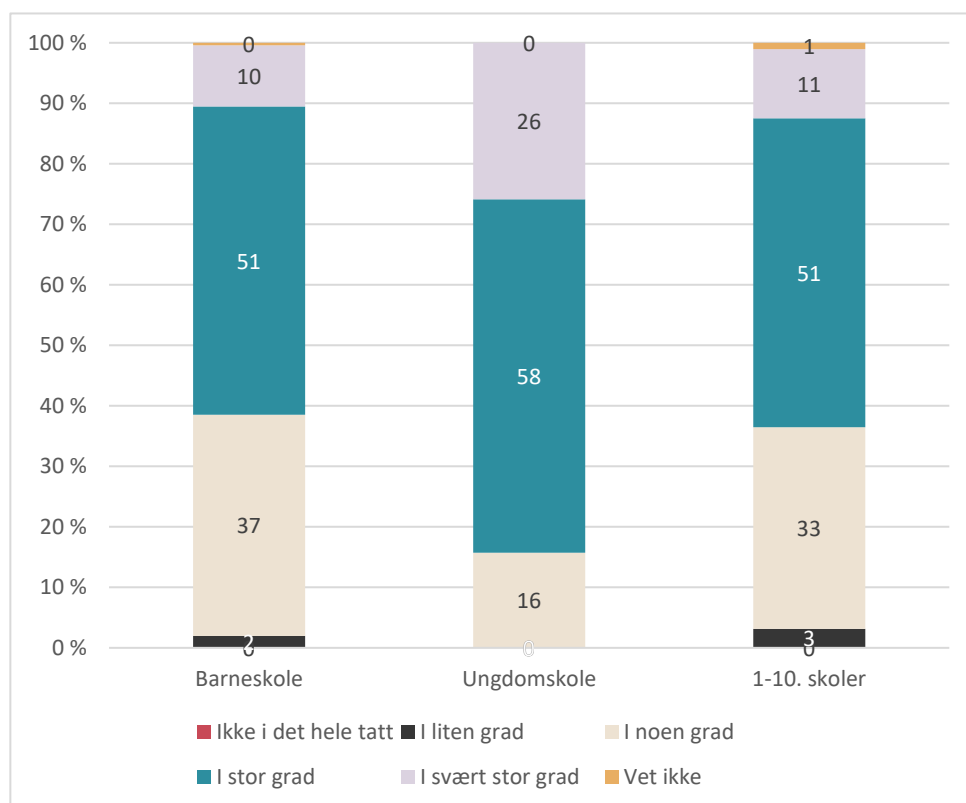

Figur 8.2 'Lærerne på vår skole er høyt motiverte for arbeidet med folkehelse og livsmestring', skoleledere etter skoletype, prosent (N=520)

Som vi ser av figuren, oppgir 82 prosent av grunnskolelederne at lærerne ved skolen er høyt motiverte for å arbeide med det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring, mens tilsvarende andel blant skoleledere i videregående er 57 prosent. Noe av dette kan kanskje forklares med en betraktning skrevet inn av en

barneskoleleder i et fritekstfelt, nemlig at «[t]verrfaglighet er noe vi mestrer godt i barneskolen», og at det er begrepet dybdelæring som «faktisk krever større didaktiske endringer» der. På den andre siden hevder en skoleleder ved en videregående skole i et fritekstfelt at når «det gjelder kompetansen i kollegiet om de tverrfaglige temaene, så har vi store variasjoner mellom avdelinger og enkeltlærere i kompetansenivå, og trenger tid til deling og kollektiv utvikling for å heve kompetansen hos alle».

Ser vi på det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap, viser figur 8.3 at det er betydelige forskjeller mellom skoleledere ved de ulike grunnskoletypene:

Figur 8.3 'Lærerne ved vår skole har høy kompetanse innen demokrati og medborgerskap', skoleledere etter grunnskoletype, prosent (N=442)

Det er, som vi ser, en spesielt høy andel skoleledere i ungdomsskolen som oppgir at lærerne ved skolen i stor eller svært stor grad har høy kompetanse på demokrati og medborgerskap (84 prosent), sammenliknet med barneskolen (61 prosent).

Som vi ser av tabell 8.1, er det også relativt store forskjeller mellom skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler når det gjelder vurderingen av lærernes motivasjon for å jobbe med temaet demokrati og medborgerskap:

Tabell 8.1 'Lærerne på vår skole er høyt motiverte for arbeidet med demokrati og medborgerskap', skoleledere etter skoletype

Kategori	Grunnskole %	Videregående %	Totalt %
Ikke i det hele tatt	0	3	0
I liten grad	1	0	1
I noen grad	25	39	27
I stor grad	55	47	54
I svært stor grad	18	11	17
Vet ikke	0	0	0
Totalt (N)	442	79	521

Mens 74 prosent av grunnskolelederne oppgir at lærerne ved skolen i stor eller svært stor grad er høyt motiverte for arbeidet med temaet demokrati og medborgerskap, er tilsvarende andel blant skolelederne ved videregående skoler 58 prosent.

8.1 Oppsummering

Dette kapitlet har sett nærmere på skolelederens vurdering av et sett utsagn om innføringen av de tre tverrfaglige temaene på sin skole. Oppsummert har vi sett følgende:

- Skoleledere vurderer lærerne som høyt motiverte for arbeidet med alle de tre tverrfaglige temaene. Andelen er høyest for folkehelse og livsmestring, fulgt av bærekraftig utvikling, og demokrati og medborgerskap.
- Mer enn åtte av ti grunnskoleledere oppgir at lærerne ved skolen er høyt motivert for å arbeide med det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring. Tilsvarende andel blant skoleledere i videregående 57 prosent.
- Det er også relativt store forskjeller mellom skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler når det gjelder vurderingen av lærernes motivasjon for å jobbe med temaet demokrati og medborgerskap.
- Mer enn to av tre skoleledere uttrykker at alle de tre tverrfaglige temaene er prioritert ved skolen. Det er høyest andel som oppgir at folkehelse og livsmestring er prioritert, fulgt av demokrati og medborgerskap, og bærekraftig utvikling.
- En høyere andel grunnskoleledere oppgir at folkehelse og livsmestring er prioritert ved skolen, sammenliknet med skoleledere i videregående skole.
- Svært få skoleledere oppgir at lærerne ved skolen ikke i det hele tatt eller i liten grad har kompetanse innen hvert av de tverrfaglige temaene. Det er høyest andel som oppgir at lærerne ved skolen i stor eller svært stor grad har kompetanse innen demokrati og medborgerskap, noe som gjelder spesielt i ungdomsskolen.

Tabelloversikt

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets ekstraspørning om fagfornyelsen våren 2022	7
Tabell 2.1 Bakgrunnsvariabler for respondentgruppene	11
Tabell 2.2 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall	12
Tabell 2.3 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar	13
Tabell 2.4 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent.....	13
Tabell 2.5 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke	14
Tabell 2.6 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype.....	15
Tabell 2.7 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse.....	16
Tabell 2.8 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenliknet med populasjonen	16
Tabell 2.9 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen.....	17
Tabell 2.10 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter eierskap og målform.....	17
Tabell 2.11 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke	18
Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenliknet med populasjonen	19
Tabell 2.13 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen.....	19
Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform	20
Tabell 2.15 <i>'Hvem svarer på vegne av skolen?'</i> , flere kryss mulig	22
Tabell 3.1 <i>Utsagn om roller og ansvar, skoleeiere</i>	23
Tabell 3.2 <i>'Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart'</i> , skoleleder grunnskole etter sentralitet	28

Tabell 3.3 <i>'Skoleeier gir tydelige føringer for skolenes arbeid med fagfornyelsen', skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse</i>	31
Tabell 4.1 <i>'(Fylkes)kommunen gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen', skoleeier</i>	43
Tabell 4.2 <i>'Skolen gjennomfører systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen', skoleledere grunnskole etter kommunestørrelse</i>	44
Tabell 4.3 <i>'Vår skole har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen', skoleledere grunnskole etter sentralitet</i>	46
Tabell 5.1 <i>Utsagn om kompetanseheving, skoleeiere</i>	50
Tabell 5.2 <i>Utsagn om støtteressurser, skoleeiere</i>	55
Tabell 5.3 <i>Utsagn om læringsressurser, skoleeiere</i>	59
Tabell 6.1 <i>Synspunkter på læreplanverket og prosessen, skoleledere grunnskole og videregående</i>	64
Tabell 8.1 <i>'Lærerne på vår skole er høyt motiverte for arbeidet med demokrati og medborgerskap', skoleledere etter skoletype</i>	88

Figuroversikt

Figur 2.1 Den geografiske beliggenheten til inviterte grunnskoler og videregående skoler.	10
Figur 2.2 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke	15
Figur 2.3 Svarprosent videregående skoler etter fylke samt antall videregående skoler i utvalget per fylke	18
Figur 3.1 <i>Utsagn om roller og ansvar</i> , skoleledere, prosent (N=573-576)	26
Figur 3.2 <i>'Skoleeiers rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart'</i> , skoleleder grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 489)	29
Figur 3.3 <i>'Rektors rolle i arbeidet med fagfornyelsen er avklart'</i> , skoleleder grunnskole etter sentralitet (N=487)	30
Figur 3.4 <i>'Skoleeier gir tydelige føringer for skolenes arbeid med fagfornyelsen'</i> , skoleledere (N=574)	31
Figur 3.5 <i>'I vår (fylkes)kommune er ansvaret for arbeidet med fagfornyelsen lagt til den enkelte skole'</i> , etter skoletype, prosent (N=573)	32
Figur 3.6 <i>'I vår kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen'</i> , skoleledere grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N= 489).....	34
Figur 3.7 <i>'I vår (fylkes)kommune samarbeider skolene tett i arbeidet med fagfornyelsen'</i> , skoleledere etter skoletype, prosent (N=576).....	35
Figur 4.1 <i>'Roller og ansvar I hvilken grad passer disse utsagnene for din skole/kommune/fylkeskommune?'</i> , skoleleder grunnskole (N=89) og skoleleder (N=11), prosent (Antall respondenter i parentes)	39
Figur 4.2 <i>Utsagn om planer og strategier</i> , skoleledere, prosent (N=561-572)	40
Figur 4.3 <i>Systematisk oppfølging og fag- og timefordeling</i> , skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=571-573)	42
Figur 4.4 <i>Systematisk oppfølging av arbeidet med fagfornyelsen</i> , skoleledere etter kommunens sentralitet, prosent.....	45

Figur 4.5 'Vår skole har benyttet personressurser utenfor skolens egen stab i arbeidet med fagfornyelsen', grunnskoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=485).....	46
Figur 5.1 Utsagn om kompetanseheving, skoleledere, prosent.....	53
Figur 5.2 'Skoleledere i vår region samarbeider om kompetanseheving', grunnskoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=471)	54
Figur 5.3 Utsagn om støtteressurser, skoleledere, prosent.....	56
Figur 5.4 Utsagn om støtteressurser, andel skoleledere i 2021 og 2022 som oppgir i stor eller i svært stor grad, prosent.....	58
Figur 5.5 Utsagn om læringsressurser, skoleledere, prosent.....	61
Figur 6.1 'De nye læreplanene fører til mindre stofftrengsel i fagene', skoleledere etter skoletype, prosent (N=523)	67
Figur 6.2 'Det nye læreplanverket bidrar til å styrke arbeidet med å utvikle elevenes digitale kompetanse', skoleledere etter skoletype, prosent (N=526)	68
Figur 6.3 'På vår skole oppfordrer vi lærerne til å benytte planleggingsverktøyet iden nye læreplanvisningen', skoleledere etter skoletype, prosent (N=526)	69
Figur 7.1 'I hvilken grad hindrer noe av det følgende arbeidet med fagfornyelsen ved din skole?', skoleledere grunnskole og videregående, prosent (N=523-526).....	75
Figur 7.2 'Skolen mangler læremidler/utstyr', skoleledere grunnskole etter kommunestørrelse, prosent (N=444)	77
Figur 7.3 'Skolen mangler læremidler/utstyr', grunnskoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=444)	77
Figur 8.1 Utsagn om de tverrfaglige temaene, skoleleder grunnskole og videregående, prosent (N=517-525)	85
Figur 8.2 'Lærerne på vår skole er høyt motiverte for arbeidet med folkehelse og livsmestring', skoleledere etter skoletype, prosent (N=520).....	86
Figur 8.3 'Lærerne ved vår skole har høy kompetanse innen demokrati og medborgerskap', skoleledere etter grunnskoletype, prosent (N=442).....	87

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no